

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy
Katedra občanské výchovy a filosofie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Komparace české ODS a německé CDU

Autorka: Zuzana Soukupová, Nj-ZSV

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Josef Stracný, CSc.

2009/2010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Josefa Stracného, CSc. V práci jsem použila informační zdroje uvedené v seznamu.

Praha, 24. listopadu 2009

/

.....

podpis

Poděkování: Ráda bych tímto poděkovala panu PhDr. Josefu Stracenému, Csc., vedoucímu mé diplomové práce, za jeho vedení, obětavost, čas, připomínky, rady a cenné informace. Mé poděkování patří také mé rodině a blízkým přátelům za pomoc a podporu.

Obsah

Úvod	5
1 Teorie politických stran	8
1.1 Pojem <i>politická strana</i> a její vznik	8
1.2 Definice politické strany	12
1.3 Funkce politických stran	16
1.4 Typy politických stran	18
1.4.1 Pravice a levice	21
1.5 Programatika politických stran	25
2 Občanská demokratická strana (ODS)	29
2.1 Vznik a vývoj strany	29
2.2 Programatika strany	57
2.3 Významné osobnosti strany	70
3 Křesťanskodemokratická strana (CDU)	75
3.1 Vznik a vývoj strany	75
3.2 Programatika strany	97
3.3 Významné osobnosti strany	107
4 Komparace vybraných programů ODS a CDU	112
Závěr	117
Resumé	120
Resümee	121
Summary	122
Použitá literatura	123

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si vybrala komparaci české Občanské demokratické strany (ODS) a německé Křesťanskodemokratické unie (CDU) se zaměřením na jejich místo v politickém systému země a programatiku. Na spolkové úrovni spolu CDU a CSU (Křesťanskodemokratická unie) tvoří frakci, já se však chci zabývat pouze analýzou Křesťanskodemokratické unie. Zprvém vzhledem ke skutečnosti, že ODS si je s CDU programově blíže než s CSU, a zadruhé bude pro důkladnější analýzu lépe se orientovat pouze na jednu politickou stranu, ale o to důkladněji se jí zabývat. Toto téma jsem si zvolila z několika důvodů. Jedním z nich je má aprobace, tedy společenské vědy a německý jazyk. O ten se intenzivně zajímám již přes 10 let. Když jsem se rozhodla, že diplomovou práci nebudu psát z německého jazyka, nýbrž na katedře občanské výchovy a filosofie, věděla jsem, že se mé téma bude týkat Spolkové republiky Německo.

Během svých gymnaziálních let jsem odjela na rok do Bavorska, kde jsem taktéž studovala na gymnáziu. Už v té době mě velice zajímaly obecné česko-německé rozdíly a spjitosti. Bylo velmi zajímavé zjišťovat (především na základě vlastních zkušeností), že dva územně a historicky blízké národy mohou mít na jednu stranu mnoho společného, ale na druhou stranu mohou být tolik odlišné. Jsme sousední státy, spojuje nás minulost (ať již v dobrém či zlém slova smyslu), přítomnost a pravděpodobně i společná budoucnost. Jelikož jsem se dříve zajímala spíše o rozdíly a podobnosti v kultuře, náboženství či tradicích, jsem ráda, že tentokrát to mohu pojmout z politologického hlediska. Myslím si, že zajímavá na tom je právě ta skutečnost, že existují společné, ale i odlišné oblasti.

Dalším důvodem pro výběr mé práce je můj zájem o politické dění, a to především u nás a právě i ve Spolkové republice Německo. Proto bylo toto téma nasnadě. Věřím, že politika byla, je a vždy bude ve všech směrech aktuálním tématem, které se dotýká nás všech a velkým způsobem ovlivňuje naše životy. Každý z nás by se měl podílet na vytváření politické situace ve své zemi, a to především tím, že přijde k volbám a dle svého názoru, svých potřeb či zájmů bude volit tu či onu politickou stranu. Proto se musíme zajímat o politické strany a jejich programy.

Část práce, jež je věnována popisu a analýze vývoje obou politických stran, bude z jedné strany ohraničena událostmi, které vedly ke vzniku těchto stran, u ODS tedy rokem 1990/1991 a u CDU rokem 1945, a ukončena stručným komentářem k dění v roce 2009. U Občanské demokratické strany to bude hlasování o nedůvěře vlády a u Křesťanskodemokratické unie se bude jednat o volby do Spolkového sněmu.

Cílem mé diplomové práce je především analýza vývoje Občanské demokratické strany v České republice, analýza programatiky Občanské demokratické strany, analýza vývoje Křesťanskodemokratické unie ve Spolkové republice Německo a analýza programatiky Křesťanskodemokratické unie. Posledním cílem je synchronní komparace programů výše zmíněných stran, nalezení jejich hlavních společných programových charakteristik stejně jako jejich hlavních programových rozdílů. Ty pak budu aplikovat na příkladech z konkrétních volebních programů. U Občanské demokratické strany se bude jednat o politický program z listopadu roku 1995 a volební program z roku 2006 s názvem *Společně pro lepší život*. Křesťanskodemokratickou unii budu analyzovat především z programových zásad strany nazvaných *Svoboda v odpovědnosti* z února roku 1994 a základního programu *Svoboda a jistota* z roku 2007. Pro tyto programy jsem se rozhodla především z důvodu aktuálnosti, o kterou mi v této práci jde především.

K dosažení výše uvedených cílů použiji popisnou metodu, analytickou metodu a komparativní metodu synchronní a nesynchronní. Za komparativní synchronní metodu považuji přímou komparaci obou politických stran a za nesynchronní naopak analýzu těchto stran, z níž vyplynou zjevné rozdíly popřípadě společné rysy. Popisná metoda se objeví průběžně ve všech kapitolách mé práce, analytická metoda oproti tomu u analýzy vývoje Občanské demokratické strany včetně analýzy její programatiky. Tataž metoda se objeví u analýzy Křesťanskodemokratické unie a její programatiky. Zároveň se v této části použije také komparativní nesynchronní metoda. Komparativní synchronní metodu aplikuji zejména v závěru své práce, kdy budu srovnávat podobnosti a odlišnosti obou stran. Práce bude založena na české a německé odborné literatuře, na využití stranických materiálů obou stran, různých prohlášení či výroků politiků a internetu.

Celá práce bude člena na čtyři velké kapitoly. V první se budu zabývat obecnou teorií politických stran, tedy jejím samotným pojmem, vznikem, definicemi, funkcemi, jejími typy či programatikou obecně. Druhá kapitola je

věnována české Občanské demokratické straně. Zde zmíním její vznik a postupný vývoj, programatiku a její významné osobnosti. Stejným způsobem budu pracovat v třetí kapitole s tím rozdílem, že se bude jednat o německou Křesťanskodemokratickou unii. V poslední čtvrté kapitole přistoupím ke komparaci programatik obou politických stran.

Věřím, že tato práce může být nejen teoretickým přínosem pro někoho, kdo se zajímá o politické dění v České republice či Spolkové republice Německo, ale také by se dala využít v praxi. Zda tuto práci budu moci využít na základní škole v rámci občanské výchovy či na střední škole popř. gymnáziu v rámci základů společenských věd, o tom se zmíním v závěru po prozkoumání všech náležitostí a cílů, které jsem si vytyčila.

1 Teorie politických stran

1.1 Pojem *politická strana* a její vznik

Politické strany jsou jednou ze dvou hlavních skupin specializovaných organizací, které jsou uzpůsobené k politické soutěži, jež je pro politický život v moderních demokratických státech tak typická. Politické strany jsou charakteristické svou snahou o dobytí moci či podílení se na jejím vykonávání, získání politické moci ve volbách, dobrovolnou, otevřenou a trvalou organizací, společnými zájmy svých členů, s čímž souvisí samozřejmě utvoření vlády.

Tou druhou specializovanou organizací je nátlaková skupina, jejímž cílem je politickou moc ovlivňovat a vyvíjet na ni nátlak. Rozdíl mezi politickou stranou a nátlakovou skupinou je ten, že cílem politické strany je, jak jsem již výše zmínila, dobytí moci a její udržení, zatímco nátlaková skupina působí mimo jiné na politické předáky, ale jejím cílem není zpravidla zaujmutí jejich místa.

*„Termín „strana“, který postupně nahradil hanlivý výraz „frakce“, se začal používat v době, kdy se lidé začali ztotožňovat s myšlenkou, že strana není vždy frakcí, že není nutně něčím špatným a že ne vždy narušuje bonum commune, společné dobro.“*¹ Nejen z této věty, ale i z historie, a sice přesně od Říma až do devatenáctého století, vyplývá, že termín *frakce* není jakkoli kladnou záležitostí. Již v druhé polovině 18. století napsal Voltaire, že termín *strana* není sám o sobě odporný, ale termín *frakce* je odporný vždy. Frakci označil za pobuřující, štvavou stranu ve státě. *„Termín strana by byl tedy vhodný pro označení takové frakce, která není štvavá. Ale Voltaire místo toho vysvětluje dál, že frakce je „štvavá strana, dokud je ještě slabá, dokud se nepropojí s celým státem.“*² Z další Voltairovy poznámky, že hlava strany je vždy hlavou frakce, jasně vyplývá, že rozdíl mezi těmito dvěma termíny byl minimální až nulový.

Po sémantické a etymologické stránce však tyto dva pojmy neznamenají to samé. Mnohem starší pojem „frakce“ je odvozen z latinského slovesa *facere*, což znamená dělat, konat. Slovo *„facio brzy poté začne, pro autory píšící v latině,*

¹ SARTORI, G.: *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2005. s. 17.

² SARTORI, G.: *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2005. s. 17.

označovat politickou skupinu zaměřenou na rušivé a škodlivé facere, na „extrémistické, škodlivé konání““.³

Termín „strana“ pochází taktéž z latiny, a sice od slovesa *partire*, což znamená dělit. Slovo „strana“ v sobě nese myšlenku *části* a to samo o sobě není hanlivé. Tento výraz „část“ však ztratil svoji původní konotaci. „*Když se z „části“ („part“) stane „strana“ („party“), dostáváme termín, který je uprostřed dvou sémantických tahů: derivace z partire, tj. dělit nebo rozdělovat na jedné straně, na straně druhé pak asociace s podílením se na něčem, s účastí, a tedy se sdílením. Druhá asociace je dokonce silnější než ta první.*“⁴

Jedním z nejdůležitějších přístupů k původu stran je přístup institucionalistický. Jeho hlavním představitelem je francouzský politolog Maurice Duverger. Ten „*spojuje původ stran s rozmachem parlamentu a všeobecného volebního práva a klade důraz na organizační strukturu stran.*“⁵ Původ stran tedy rozlišuje na volební a parlamentní, mimoparlamentní a mimovolební. Strany dle jeho názoru nejprve vznikly obvykle současně s volebními a parlamentními procedurami reprezentativní demokracie, s rozšířením volebního práva a parlamentních výsad. První moderní politické strany se vytvořily tak, že v parlamentě nejdříve vznikají skupiny, které sdružují poslance se stejnou orientací ke společné akci. Mezi takovými skupinami a místními volebními výbory se utváření pravidelné styky a stálá koordinace. Poté, co strana vznikne, založí z centra nové volební výbory a vytvoří štáb, který se odlišuje od vedení své parlamentní skupiny. Zachovává si však svůj původ.

Jiné strany zase naopak vznikají vně volebního a parlamentního rámce. Strany, které vznikly mimo volby a parlament, jsou obecně centralizovanější, a to z toho důvodu, že se rodí z vrcholu, ze špičky. Na rozdíl od těchto stran vycházejí strany utvořené ve volebním a parlamentním procesu z báze. Zde se místní oddělení, tzv. sekce, ustavují na podnět předem již existujícího centra. U druhého typu stran jde o předem ustavené výbory a ty si utvářejí ústřední orgán. Ten má za úkol koordinovat jejich činnost. Cílem je udržet si co největší autonomii, což má za následek omezení pravomoci centra výborem. Strany vzniklé mimo rámec volební a

³ SARTORI, G.: *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2005. s. 18.

⁴ SARTORI, G.: *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2005. s. 19.

⁵ NOVÁK, M.: *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. s. 24.

parlamentní soutěže jsou také soudržnější a disciplinovanější. Toto je odůvodněno tím, že mají k dispozici předem existující organizaci spojující přirozeně všechny její základní buňky. Strany, které pochází z volebního a parlamentního cyklu, musí takovému spojení teprve utvořit.

Duverger dále uvádí, že se odbojová hnutí v řadě bývalých okupovaných zemí snažila přeměnit ve strany, ale většinou bohužel neúspěšně.

Třetím způsobem vzniku stran je vznik sloučením či rozštěpením jiných, případně již existujících, stran.

Teoretické přístupy ke vzniku politických stran můžeme rozdělit na několik základních skupin. Německý politický vědec Klaus von Beyme pojednává o třech základních dominantních přístupech. Zaprvé se jedná o institucionální teorie odvozující vznik stran od vývoje parlamentních systémů a volebních mechanismů. Dále teorie „kritických situací“ dávající vznik stran do souvislosti s vytvářením nových států nebo s rozpadem ústavního systému. Poslední jsou modernizační teorie, které se soustřeďují na některé sociální a ekonomické faktory vzniku stran. *„Miroslav Novák se vedle institucionálního přístupu zmiňuje ještě o developmentalistickém (vývojovém), který by v Beymeho schématu bylo možno identifikovat s modernizačními přístupy, o historicko-konfliktním přístupu, který Beyme řadí mezi modernizační teorie, a o funkcionalistickém přístupu, jenž vysvětluje vznik stran jejich funkcemi.“*⁶

Co se týče vzniku politických stran jako takových, lze tvrdit, že ani jeden z výše uvedených přístupů nedokázal zcela vznik stran uspokojivě dokázat. Možným adekvátním východiskem by byla jejich kombinace. Politické strany se vytvářejí, pokud k tomu jsou alespoň minimální institucionální podmínky.

Důležitou tezi vzniku politických stran byla také koncepce *cleavages*, tzn. koncepce konfliktních linií, rozporů. Byla formulována americkým sociologem Symourem Martinem Lipsetem a norským politologem Steinem Rokkanem, a sice v šedesátých letech. Tato koncepce mimo jiné vysvětluje různé specifické konfigurace systémů politických stran v jednotlivých zemích Evropy, a to pomocí rozdílných kombinací *cleavages* v jejich sociální struktuře. Tímto srovnáním mohlo být mimo jiné město proti venkovu, stát proti církvi, centrum proti periferii či práce proti kapitálu.

⁶ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 1998, s. 52.

Dělení vlastníci a pracující proti sobě stává držitele výrobních prostředků na jedné straně a námezdně pracujících na straně druhé. Na základě tohoto konfliktu vzniknou na jedné straně politické strany buržoazní a na straně druhé strany dělnické. Buržoazní politické strany mohou být liberální, konzervativní či radikální. Strany dělnické se snaží zlepšit existující společnost, v tom případě se jedná o socialisty, a nebo ji svrhnou a nahradí jinou. V tomto případě jde o komunisty.

Štěpení církev a stát proti sobě stává stoupence církevního vlivu ve společenském životě a stoupence laicizace a sekularizace. Za stoupence církevního vlivu ve společenském životě bývají považovány křesťanskodemokratické strany a za stoupence laicizace a sekularizace naproti tomu radikální strany.

Konflikt centra a periferie proti sobě stává centralisty a autonomisty. Centralisté hájí zájmy technostruktury a autonomisty lze dále ještě rozdělit na federalisty a separatisty.

Posledním konfliktem je konflikt města a venkova, který se politicky projevuje hlavně ze strany venkova. Zde se objevují agrární, zemědělské a ekologické strany.

Další významnou teorií byla teorie o sloupové politické kultuře. Ta byla formulována nizozemským historikem J.P. Kruijtem. Tuto teorii poté dále rozpracoval německý sociolog M.Rainer Lepsius ve svém konceptu tzv. sociálně morálních milieů. „*Tendence, kterou označujeme „Versäulungsprozeß“ tedy vytváření několika oddělených světonázorově či nábožensky definovaných komplexů politických a sociálních organizací se specifickými hodnotami, postojů a „životním stylem“, jež v širším smyslu můžeme označit jako sociálně morální milieum vedla v některých zemích např. k vytváření socialistické nebo katolické politické subkultury, jejímž výrazem byla i existence takto definovaných politických stran.*“⁷

U obou koncepcí je výhodou zdánlivé potvrzování empirickým výzkumem.

Otázky „Jak vznikají politické strany“, „Za jakých okolností se formují“ či „V jakých podmínkách se objevují“ zakrývají základní otázku, a sice „Proč vlastně politické strany vznikají“. „*Zatímco v případě způsobu vzniku politických stran (jak?) lze pravděpodobně zastávat tezi, že žádný obecný teoretický přístup není s touto proces komplexně vysvětlit, protože v sobě nedokáže zahrnout všechny faktory, jež v jednotlivých politických systémech formování politických stran, resp. jejich*

⁷ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 58.

soustav ovlivňují, pak u otázky po příčinách vzniku politických stran (proč?) by naopak bylo možno předpokládat nalezení uspokojivé obecné odpovědi, která by byla platná všude tam, kde se v jakékoli podobě subjekty identifikovatelné s politickými stranami vytvořily.“⁸

Je nutné brát v úvahu, že politické strany vznikají opakovaně v nejrůznějších časových a geografických souřadnicích. Odpověď na již výše zmíněnou základní otázku lze pravděpodobně najít pouze v případě, pokud budeme sledovat, jaké mají politické strany funkce ve společnosti, v politickém systému. Pouze v obecných a speciálních funkcích politické strany je možné vidět obecné příčiny jejich existence.

1.2 Definice politické strany

V různých obdobích byly politické strany chápány různě a odlišně je chápali také nejrůznější politické osobnosti.

Když strany v plném slova smyslu ještě neexistovaly, byly označovány převážně za sdružení, která prosazují ideologický projekt, tedy určité názory a ideály. Například francouzsko-švýcarský spisovatel, politik a politický teoretik Benjamin Constant, celým jménem Henri-Benjamin Konstant de Rebecque, definoval stranu jako „*sdružení lidí, kteří vyznávají stejné učení.*“⁹

Britský politik, politický teoretik a filozof Edmund Burke definuje stranu jako organizovaný celek lidí, kteří se sdružují ke společnému dílu v národním zájmu podle zvláštního principu, na kterém se shodli.

Francouzský politický vědec Francois Goguel uvádí, že strana je „*seskupení určené k účasti na politickém životě, k částečnému nebo úplnému dobytí moci a prosazení myšlenek a zájmů svých členů.*“¹⁰

Podle francouzského filozofa, sociologa a politologa Raymonda Arona jsou politické strany víceméně organizovaná a dobrovolná seskupení vyvíjející víceméně

⁸ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 1998. s. 61.

⁹ NOVÁK, M. *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. s. 21.

¹⁰ NOVÁK, M. *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. s. 21.

stálou činností, a která se v obecném společenském zájmu ucházejí o převzetí funkce, a to buď samy nebo v koalici.

Politologové Joseph La Palombara a Myron Werner společně vymysleli definici politických stran, která je dnes považována již za klasickou a která je založena na čtyřech kritériích. Prvním kritériem je trvalá organizace. Jedná se o organizaci, která s největší pravděpodobností přežije své současné vůdce. Druhým kritériem je dobře zařízená a zjevně trvalá místní organizace, která udržuje pravidelné a rozmanité vztahy na celostátním měřítku. Třetím kritériem je rozhodná vůle vůdců organizace, aby dosáhli a vykonali moc. Posledním čtvrtým kritériem je snaha vyhledávat lidovou podporu ve volbách či jinak. Přidáním ideologického projektu pak můžeme na základě těchto kritérií definovat politickou stranu jako *„trvalou organizaci, uspořádanou od celostátní až k místní úrovni, která se ve jménu určitého ideologického programu (projektu) snaží sama nebo v rámci koalice dobytí a vykonávat moc, a za tím účelem vyhledává lidovou podporu.“*¹¹

Pomocí Aristotelovy terminologie bychom mohli formulovat, že účelovou příčinou stran je dobytí moci nebo účast na jejím výkonu. Formální neboli útvarnou příčinou je organizace, její struktura a strategie. Vzorovou příčinou je hlásaný ideologický projekt, účinnou příčinou jsou aktéři, to znamená hlavně voliči, sympatizanti, členové, aktivisté a vůdcové. Materiální příčinou jsou různá (roz)štěpení ve společnosti.

Nejčastěji zmiňovaná definice politické strany německého sociologa a ekonoma Maxe Webera je dobrovolně vytvořená skupina, která má za cíl poskytnout svým předákům moc uvnitř skupiny a aktivním členům možnosti prosadit věcné cíle, dosáhnout osobních výhod či obojího. *„Weber už chápe politickou stranu jako sdružení osob se společnými zájmy, přičemž zdůrazňuje dobrovolnost takového spojení a skutečnost, že prioritním zájmem je získání politické moci.“*¹²

Weberův součastník německý politolog Wilhelm Hasbach definoval politickou stranu jako organizaci lidí, kteří mají stejné politické názory a cíle a kteří se snaží získat politickou moc, jež by jim umožnila uskutečnit jejich záměry.

¹¹ NOVÁK, M. *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. s. 23.

¹² FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 1998. s. 24.

Americký politolog německého původu Karl Löwenstein „*zdůrazňoval na konci čtyřicátých let funkci strany jako zjednodušovatelky politického života, jež tvoří prostředníka mezi vůlí lidu a státem.*“¹³ -

Definice německého politologa Sigmunda Neumanna z poloviny 50. let objasňovala politickou stranu jako jasně vymezenou organizaci, která se skládá z aktérů, jež aktivně působí v politickém životě společnosti.

Ze všech předchozích definic vyplývá, že vytvořit nějakou obecnou definici politické strany je nesnadný úkol. „*Odpovídající definice je totiž důležitá nejen proto, aby kodifikovala politologickou představu o fenoménu politické strany, ale i proto, aby sama politologie také pro sféru politiky a veřejného života přinesla očekávaná vysvětlení a mohla se věnovat otázkám o funkcích politických stran, jejich nezbytnosti, nahraditelnosti apod.*“¹⁴ Politologové se proto budou snažit neustále hledat nové definice. „*Jejich nedosažitelnost spočívá především v tom, že každá z nich pomijí určitý aspekt politické strany nebo ji nelze vztáhnout na všechny aktuálně i historicky existující subjekty, nebo neumožňuje dostatečně přesně rozlišit politické strany od jiných politických organizací, nebo má všechny tyto chyby současně.*“¹⁵ Dalo by se říci, že obecná definice politické strany je ideálem, kterého chtějí politologové dosáhnout. Je to tedy definice, která by „*vyčerpávajícím způsobem vyjádřila fenomén politické strany a současně byla platná ve všech situacích a nebyla časově ani geograficky podmíněna.*“¹⁶

Jedním řešením na cestě k obecné definici je podle Petra Fialy a Maxmiliána Strmiska tzv. minimální definice. Tuto definici však nejvíce proslavil italský politický vědec Giovanni Sartori. „*Definice je minimální, když všechny vlastnosti nebo charakteristiky nějaké entity, které nejsou nezbytné pro její identifikaci, jsou označeny jako proměnlivé, hypotetické vlastnosti, a ne jako vlastnosti definiční.*“¹⁷ Minimální definicí se také zabývali americký politický vědec Harold Dwight Lasswell a americký filosof Abraham Kaplan, F. Riggs a Kenneth Janda. Lasswell a

¹³ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 24.

¹⁴ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 28.

¹⁵ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 28.

¹⁶ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 28.

¹⁷ SARTORI, G.: *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2005. s. 70.

Kaplan tvrdí, že politická strana je skupina předkládající všeobecná témata a kandidáty ve volbách.

Podle Riggse je politická strana jakákoli organizace nominující kandidáty pro volby do voleného shromáždění. „*Připouští, že tato definice nemůže, a ani se o to nepokouší, ukázat nejdůležitější vlastnosti stran, protože jenom specifikuje způsob rozhodování o tom, co zahrnout a co vyloučit z uvažované kategorie.*“¹⁸

Janda definuje strany jako organizace, které mají za cíl umístit vlastní představitele do jakýchkoli vládních pozic, přičemž volby zde už nejsou to rozhodující rozlišovací kritérium. „*Minimální definice plní svůj účel, pokud dostačuje k určení předmětu. Mimo tento účel se však nejedná o dostatečnou definici, tj. takovou, která by byla dostatečná k jiným účelům. Minimální definice je požadována jen proto, aby rozptýlila neurčitost tím, že indikuje, co má být zahrnuto nebo vyloučeno z dané třídy. Minimální definice tedy nemají ani vysvětlovací, ani prediktivní schopnost.*“¹⁹

Jiným řešením obecné definice, alespoň při její částečné rezignaci, je *formulace definic ad hoc*. Jedná se o speciální definice, které nemusejí platit pro všechny myslitelné typy politických stran za všech okolností. V případě konstruování takovéto definice je nutné provést minimálně tři redukce, tzn. odklony od ideální obecné definice politické strany. Prvním odklonem je omezení platnosti na politické strany, které se pohybují v euroamerickém prostoru a vyčlenit tak politické strany v rozvojových zemích. Jde o tzv. geografickou redukci. To je nutné udělat „*především z toho důvodu, že není dosud provedeno dostatečné množství výzkumů a komparativních analýz, jež by umožňovaly s potřebnou jistotou také politické strany rozvojových zemí zahrnout do podmínek, jež musejí být při definování splněny.*“²⁰ Druhá redukce je časová, což znamená omezit platnost definice na politické strany, které působily po druhé světové válce. Jedním důvodem je nezatažování současných definic neustálým poukazováním na výjimky, které představují různé historické typy politických stran. „*Důvodem je také to, že pokud bychom například chtěli do definice začlenit všechny moderní politické strany nebylo by snadné určit nějakou jinou hranici, po níž je budeme do definice*

¹⁸ SARTORI, G.: *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2005. s. 71.

¹⁹ SARTORI, G.: *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2005. s. 74.

²⁰ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 1998. s. 31.

*zahrnovat, aniž bychom se dopustily nepřipustného zjednodušení v tom smyslu, že bychom přestali rozlišovat různé politické strany a politicko-kulturní kontexty.*²¹

To poslední, třetí omezení je nutné stanovení, že definice může být platná pouze pro demokratické politické systémy. Jedná se o obsahovou redukci.

1.3 Funkce politických stran

Funkcí politických stran je velké množství, opět záleží na autoru a jeho ideově teoretických pozicích, které zastává. Problém může nastat, pokud autor nerozlišuje dostatečně typy jednotlivých funkcí a staví je nerozlišně vedle sebe. Tím dochází k výraznému snižování vypovídající hodnoty takto vytvářeného přehledu.

Obecně však můžeme říci, že funkcí politické strany je formulace společných cílů a zájmů, mobilizace společnosti a socializace politiky a stabilizace vládních orgánů.

„Většina současných autorů vychází při konstruování přehledu funkcí politických stran ať už si toho jsou vědomi, nebo ne ze dvou myšlenkových zdrojů. Jedním z nich je klasická představa o typických znacích politické strany, kterými je ideologie a patronáž (patronace), jak to do podvědomí sociálních vědců fixovali autoři od Edmunda Burka po Maxe Webera. Druhým zdrojem je přehled funkcí politického systému, které plní každý politický systém při přeměně inputs na outputs ...“²² Zde se hovoří o šesti základních funkcích politického systému. První funkcí je formulace požadavků, druhou kombinování požadavků ve formě alternativních návrhů jednání, třetí formulování autoritativních pravidel, čtvrtou funkcí je, že formulovaná autoritativní pravidla jsou zavedena a prosazena, pátou, že tato jejich aplikace je přizpůsobena individuálním případům a nakonec šestou funkcí jsou rozličné aktivity vyměňované uvnitř politického systému a předávané jeho okolí.

Na německou tradici státovédy a ústavního práva navazuje Georg Brunner, který se nechal inspirovat weberianskou tradicí chápání politických stran, u kterého narazíme na čtyři základní funkce politické strany. První funkcí je funkce

²¹ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 1998, s. 32.

²² FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 1998, s. 63-64.

integrační, v níž se jedná o nejrůznější formy zprostředkování mezi lidmi a nositeli státního panství. Druhá je funkce výběru vedení. Tato funkce znamená, že strany si samy vybírají a prosazují kandidáty do vedoucích pozic. Dále se jedná o funkci výkonu panství, kterou naplňuje ve volbách vítězná strana, která pak vytváří vládu. Poslední funkcí je funkce kontroly panství. Ta je realizována opozičními politickými stranami. Funkci integrační a funkci výběru vedení plní každá politická strana v každé situaci. Naproti tomu současné plnění funkce výkonu panství a funkce kontroly panství je vyloučeno, což znamená, že každou funkci plní politická strana v různých situacích nebo lépe řečeno je možné, že funkci výkonu panství neplní některá politická strana nikdy.

Funkce politických stran lze dále teoreticky rozdělit do dvou základních typů, tedy na funkce, které plní v rámci politického systému jedna strana, a na funkce, které plní v rámci politického systému celý systém politických stran. Funkce, které plní v rámci politického systému jedna strana, jsou vlastní jednotlivým politickým stranám. Dále bychom je mohli rozdělit na funkce univerzální a speciální. Univerzální funkce plní každá politická strana a funkce speciální plní za určitých okolností některé politické strany.

Český politolog Michal Klíma uvádí pět hlavních funkcí politických stran. Jedná se o sjednocování zájmů, integrační úlohu, tedy umožnění zájmovým skupinám účastnit se na formování a prosazování stranického programu, dále jde o funkci politické socializace mobilizace voličů a nakonec o organizaci vlády.

Politolog Miroslav Novák se od úvah o funkcích politických stran víceméně distancuje a tvrdí, že původ politických stran pomocí funkcí vysvětluje funkcionalistický přístup. „*Funkcionalistický přístup se obecně snaží vysvětlit původ politických stran funkcemi, které zastávají, rolemi, které hrají.*“²³ Ve své práci se více zabývá pouze tzv. tribunskou funkcí. Tu připisuje francouzský politolog Georges Lavau především politickým stranám hájící skupiny, které mají dojem, že jsou vyloučeny z účasti v daném systému. Sám francouzský politolog ví, že tato tribunská funkce neprospívá politickému systému ve smyslu, že narušuje harmonické fungování a že může vyústit v neodpovědných činech a chování tribunských stran. Politickému systému však tato funkce prospívá ve smyslu, že odvádí od revolučních sklonů.

²³ NOVÁK, M.: *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, s. 41.

Dalšími hlavními funkcemi politických stran v pluralitních systémech je podle funkcionalistů rekrutování, výběr a střídání řídicích pracovníků. Také mezi ně patří strukturování veřejného mínění, vytváření politických programů, integrace sociálních skupin, harmonizování, seskupování zájmů. V neposlední řadě mezi funkcionalistické funkce politických stran patří kontrola, koordinace a stabilizace vládních orgánů.

Americký politický vědec David E. Apter rozděluje funkce politických stran podle toho, zda se jedná o strany v demokratickém či totalitním systému, přičemž funkce v totalitním systému je utváření skupinové solidarity a zajištění vedoucí úlohy.

1.4 Typy politických stran

Nejrůznější typologie politických stran slouží k vymezení základních rozdílů mezi politickými stranami a k vytvoření univerzálního schématu, podle kterého by bylo možné strany uspořádat do určitých skupin nebo je přiřadit k ideálně typickému vzoru.

Obecně lze říci, že typologie politických stran patří k nejvíce rozvinutým součástem stranicko-politického výzkumu. Přes velké množství různých typologií a kritérií se nejčastěji setkáváme pouze s několika schématy, která jsou pouze nepatrným způsobem obměňována. Často také dochází k překrývání či znejasňování různých typologií, což vede k heterogenitě, která má za následek pojmové neujasnění. Dalším problémem je fakt, že mnoho autorů nerozlišuje při své typologii mezi diachronním a synchronním přístupem. To vede k promíchání historických typů politických stran s těmi aktuálními.

Typů politických stran podle nejrůznějších kritérií je mnoho, ale já se ve své práci zaměřím pouze na dva modely typologie politických stran. Jedná se totiž o modely, které jsou v poslední době pravděpodobně nejakceptovanější a možná také nejužitečnější. *„První z nich představuje vývojová typologie vymezující jednotlivá stádia vývoje politických stran a stanovující převládající (dominantní) typy*

*jednotlivých epoch,“²⁴ Na rozvoji této typologie se podílely např. Max Weber, Sigmund Neumann či Otto Kirchheimer. Podle tohoto kritéria se rozlišují strany elitní, masové, kartelové a Catch-all parties. Vymezení těchto čtyř základních stran provedli Richard Katz a Peter Mair. **Elitní strany** nelze brát jako strany v pravém slova smyslu, jedná se spíše o jejich počáteční stádium. Existovaly do 19. století a „v této době soutěžily v parlamentu o politickou moc společenské síly omezující se na menšinu obyvatelstva – aristokratickou elitu nebo majetkově privilegované skupiny“²⁵ Tyto strany „vyrůstaly z parlamentu, resp. z potřeb privilegovaných zajistit volební procedurou vstup svých reprezentantů do parlamentu a koordinovat jejich postup v zákonodárné činnosti.“²⁶ Až když bylo volební právo rozšířeno také na střední a nižší společenskou vrstvu obyvatel, začaly vznikat skutečně politické organizace zastoupené na místní úrovni.*

Francouzský politolog M. Duverger považuje za základní rozdělení politických stran rozdělení na **strany mas** a **strany kádrů** (či **elitní**). Hlavním rozdílem těchto dvou stran je rozdílná struktura. Ve stranách mas základní význam rekrutování členů, a to z politického hlediska, protože rekrutování členů má za úkol vychovávat dělnickou třídu a připravovat elitu a též z hlediska finančního, jelikož se tyto strany opíraly hospodářsky o členské příspěvky. K rozvoji těchto stran vedlo obvykle zavedení a také rozšíření všeobecného volebního práva. Odpovídají stranám, které spočívají organizačně na sekcích, které jsou centralizovanější a silněji rozčleněné. Jejimi prvními stranami byly strany sociálně-demokratické. „Pokud jde o strany založené především na podnikových a místních „buňkách“ (komunistické strany) a na „milicích“ (především strany fašistického typu), ty jsou rovněž stranami mas, ale s tím rozdílem, že komunistické strany pořádají pravidelně čistky, které mají za úkol zbavit se vlašných, pasivních nebo podezřelých členů. „Kvalita“ se tím opět staví nad kvantitu.“²⁷ Cílem strany kádrů je shromáždění význačných osobností, příprava voleb a udržení kontaktu kandidátů. Zajímají se o vlivné osobnosti, specialisté, kteří jsou schopni organizovat volební kampaň a naposledy mecenáši. Tyto strany odpovídají decentralizovaným a slabě rozčleněným stranám, které jsou organizovány na základě výborů, typické pro

²⁴ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 85.

²⁵ KLÍMA, M.: *Politické strany v moderních demokraciích*. Radix. Praha 2003. s. 37.

²⁶ KLÍMA, M.: *Politické strany v moderních demokraciích*. Radix. Praha 2003. s. 37.

²⁷ NOVÁK, M.: *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství. 1997. s. 32.

liberální a konzervativní strany. Z toho vyplývá, že rozlišení stran mas a stran kádrů odpovídá rozlišení mezi pravíci a levíci, mezi buržoazními a proletářskými stranami.

Jeden z nejvýznamnějších německých teoretiků státu a ústavních teoretiků Otto Kirchheimer navrhl ve svém eseji pojem „strana pro všechny“ neboli všelidová strana, v angličtině **Catch-all Party** (jinak také **univerzální strana**). „Podle něho mají strany za funkci politicky integrovat skupiny a jejich členy, kteří předtím zůstávali vně oficiální politické společnosti, a udělat z nich plnoprávné účastníky politického procesu.“²⁸ Tato strana se stala stranou univerzální a „reagovala na změny v širším společenském prostředí po druhé světové válce. Snižovala se především intenzita třídních a náboženských rozporů..... Stále více občanů se zbavovalo ideologických předsudků a svého těsného napojení na tu kterou masovou stranu..... Nový typ strany se vymaňoval z pout bezprostředních vazeb na určitý společenský sektor. Univerzální strana zaujala pozici spojovatele mezi občanskou společností a státem.“²⁹

Politologové Richard Katz a Peter Mair vysledovali, že „strany se stále víc propojují se státem, který je financuje, a v podmínkách spolupráce relevantních stran se vytváří jakési „kartelové strany“ a „kartel stran“.“³⁰ **Strany kartelu** působí v určité spolupráci relativních stran, tedy v podmínkách omezené soutěže. „Strana kartelu je ve své organizační struktuře charakterizována stratařchií. Jedná se o decentralizované uspořádání, kde jednotlivé úrovně nabývají relativní autonomie.....“³¹ a vliv členské základny se stále oslabuje.

Druhý model „..... reprezentuje typologie vycházející z ideově programatického hlediska, jejímž výsledkem je potom rozčlenění politických stran na ideologické rodiny a skupiny stran.“³² Tuto typologii provedl Klaus von Beyme. Ten dospěl k devíti ideologickým rodinám, respektive k devíti stranicko-politickým skupinám. Jedná se o *liberální a radikální strany, konzervativní strany, socialistické a sociálně demokratické strany, křesťansko-demokratické strany, komunistické strany, rolnické strany, regionální a etnické strany, krajně pravicové strany a*

²⁸ NOVÁK, M.: *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, s. 33.

²⁹ KLÍMA, M.: *Politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 2003, s. 45.

³⁰ NOVÁK, M.: *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Sociologické nakladatelství, Praha 1997, s. 34.

³¹ KLÍMA, M.: *Politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 2003, s. 59.

³² FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 1998, s. 85.

ekologické strany. „*Jak je na první pohled patrné, lze Beymeho historicky vystavěnou typologii používat pro současné evropské stranicko-politické systémy, protože jím uváděné ideologické skupiny politických stran – s výjimkou rolnických, které většinou splynuly s jinými stranicko-politickými subjekty – jsou v jistém smyslu stále aktuální.*“³³ Toto členění nemá příliš mnoho alternativních konceptů, což je další důvod pro časté využití a zřejmě jedinou klasifikaci politických stran, kterou lze užitečně aplikovat. Základem jeho analýzy a diferenciací byly právě ideologicko-programové aspekty, kterým se ostatní významní politologové vyhýbali.

Již výše zmiňovaný německý politický vědec Sigmund Neumann také rozděluje politické strany, a sice na strany individuální reprezentace a strany sociální integrace. Toto rozlišení odpovídá rozlišení politických stran Duvergera, tedy stranám kádrů odpovídají strany individuální reprezentace a stranám mas strany sociální integrace.

1.4.1 Pravice a levice

Další možností dělení politických stran je na pravicové a levicové. Dyáda pravice a levice se běžně používají již více než dvě století k rozlišení dvou proti sobě stojících ideologií a hnutí převážně politického světa, a to jak v teorii, tak i v praxi. „*Jejich protikladná hodnota a skutečnost, kníž se vztahují, mají za následek, že se významově vylučují a zároveň navzájem vyčerpávají. Vylučují se v tom smyslu, že žádná doktrína či hnutí nemohou být zároveň pravicové a levicové; vyčerpávají proto, že každé hnutí nebo doktrína jsou buď pravicové, nebo levicové...*“³⁴

Panují též názory, že rozlišení na pravici a levice již nemá smysl používat. Tak například francouzský existencialistický filosof a spisovatel Jean-Paul Sartre údajně jako jeden z prvních prohlásil, že „*pravice a levice jsou dvě prázdné nádoby a nemají žádný heuristický, klasifikační, natož pak hodnotící význam.*“³⁵ Za prvními

³³ KLÍMA, M.: *Politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 2003. s. 89.

³⁴ BOBBIO, N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 39.

³⁵ BOBBIO, N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 40.

pochybami tohoto rozlišení stála tzv. ideologická krize. Zde by se však dalo namítnout, že ideologie minulosti byly nahrazeny ideologiemi novými. „*Navíc bylo již dříve prokázáno, že není nic ideologičtějšího než tvrzení, že nastala krize ideologií.*“³⁶ „Pravice“ a „levice“ koneckonců nepředstavují pouze dvě ideologie, „*stojí za nimi totiž nejen dva různé programy zabývající se politickým řešením celé řady problémů, ale také rozdílné myšlenky, zájmy a v neposlední řadě názory na to, jakým směrem by se měla společnost ubírat.*“³⁷

Další názor je, že příliš ostré dělení pouze na pravici a levice je v dnešní demokratické a názorově pluralitní společnosti nevyhovující a nedostačující. Autor sám označil vizi politiky, podle níž je politický prostor rozdělen pouze na levice a pravici tak, že jedna druhou vylučuje a mezi nimiž nestojí nic, za „*dyádu s vyloučením třetího*“³⁸ Existuje přeci nesčetné množství názorových či zájmových skupin, které nejsou přímo pravicové či levicové, ale které se jen překrývají. Oponent však může na tuto otázku odpovědět jednoduše, a sice že rozdělení na pravici a levice přeci nevylučuje existenci středové pozice, tedy politického středu. Středový prostor nám umožní pozici dále upřesnit. „*Právě díky němu lze totiž odlišit střed, který je blíže levici, tedy levý střed, a střed, který je blíže pravici, tedy pravý střed. V rámci levice vidíme jinými slovy levice umírněnou, která inklinuje ke středu, a levice extrémní stavějící se vzhledem ke středu do opozice. Podobně můžeme v rámci pravice rozpoznat pravici tihnoucí ke středové pozici a pravici, která je jejím protikladem a která je zároveň v opozici vůči levici.*“³⁹ Tuto variantu, která připouští středovou část mezi pravici a levice, jež nepatří ani k jedné ani k druhé straně, ale naopak leží uprostřed obou dvou, označil autor jako „*dyádu včetně třetího*“⁴⁰ Tuto vizi můžeme shrnout do výroku „ani-ani“ a v podstatě se jeví jako praxe bez doktríny. Autor zmiňuje ještě jednu možnost, a to „*dyádu propojením s třetím.*“⁴¹ Zde dochází k připojení třetí strany a k vzniku vyššího

³⁶ BOBBIO. N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2003. s. 40.

³⁷ BOBBIO. N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2003. s. 40.

³⁸ BOBBIO. N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2003. s. 41.

³⁹ BOBBIO. N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2003. s. 42.

⁴⁰ BOBBIO. N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2003. s. 42.

⁴¹ BOBBIO. N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2003. s. 43.

celku, přičemž původní strany jako takové zanikají. V případě této dyády můžeme mluvit o výroku „a-a“ a jeví se nám jako doktrína, která hledá praktické využití, a v případě, že ho najde, je uvedena do praxe formou středové pozice. „...*Dyáda propojením s třetím“ se v politické debatě obvykle prezentuje jako pokus o hledání třetí cesty a na rozdíl od středu nezaujímá místo mezi pravíci a levíci, ale snaží se dostat za hranice obou dvou.*“⁴²

Další kritikou pravice a levice je skutečnost, že nemálo ztratila ze své původní popisné hodnoty. Jedním z důvodů je naše společnost, která se neustále přeměňuje a nové politické problémy přispívají k přeměňování hnutí, která určitým způsobem nezapadají do tradičního opozičního schématu „pravice-levice“. Politickými problémy jsou myšleny problémy, „*kteřé vyžadují řešení pomocí tradičních politických nástrojů a postupů, například prostřednictvím přijímání kolektivních rozhodnutí závazných pro celou společnost.*“⁴³

Hlavními důvody zpochybňování dyády pravice a levice je však něco zcela jiného než výše uvedené argumenty. Zaprvé se jedná o to, že oba termíny si jsou vzájemnou oporou, tedy že tam, kde neexistuje pravice, tam neexistuje ani levice a naopak. Jedna strana tedy existuje z toho důvodu, že existuje strana druhá. K tomu, aby rozdělení této dyády bylo irelevantní, „*stačí zdiskreditovat jeden ze dvou termínů tím, že se mu odejme veškeré právo na existenci. Je-li všechno levicové, neexistuje pravice. Obdobně je-li všechno pravicové, neexistuje levice..... Ať už jde o nadvládu pravice nad levíci nebo o opak, obě strany existují zároveň a důvod existence jedné pramení z přítomnosti druhé, i když jedna na politickém žebříčku stoupá a druhá klesá.*“⁴⁴ Jediným způsobem znehodnocení protivníka v situaci, kdy na sobě strany vzájemně závisí, je tedy znehodnocení sebe sama. Zničím-li sebe, zničím též toho druhého. Tím druhým důvodem je poznání, že toto dichotomické označení není správné a že stoupenci pravice či levice reagují více či méně stejně, a to proto, že chtějí vyhovět požadavkům svých voličů. To vyústí v to, že mají totožné programy a kladou si velice podobné až stejné krátkodobé cíle. „*Pravice a levice údajně již neexistují ne proto, že by levíci v určitém okamžiku nahradila*

⁴² BOBBIO. N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 43.

⁴³ BOBBIO. N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 45.

⁴⁴ BOBBIO. N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 47-48.

*pravice, ale protože mezi jednou a druhou stranou už neexistují ty (domnělé) rozdíly, kvůli kterým by stálo za to používat dvě různá označení.*⁴⁵

I přesto však existují kritéria, podle kterých lze pravici od levice rozlišit. Ústředním bodem pro definici pravice je tradice, zatímco u levice je typickým rysem pojem emancipace. Stoupencem pravice je tedy „ten, jehož zájmen je především ochrana tradice; stoupenec levice je naproti tomu někdo, kdo se všemi silami snaží osvobodit, zbavit se rasových a třídních pout a společenských kategorií...“⁴⁶ Existují samozřejmě i témata, která jsou vlastní oběma stranám. Mezi taková patří například militarismus, antikomunismus, individualismus, technický pokrok či použití násilí.

Italský politolog Marco Revelli navrhuje pro rozlišení pravice a levice pět rozlišovacích kritérií. Těmi kritérii je „kritérium vzhledem k času (pokrok-konzervace), prostoru (rovnost-nerovnost), vzhledem k subjektům (autonomie-heteronomie), funkčnosti (nižší a vyšší třídy) a znalostnímu modelu (racionalismus-iracionalismus).“⁴⁷ Za nejdůležitější z těchto kritérií považuje Revelli protiklad rovnosti a nerovnosti, přičemž je toto kritérium určitým základem pro ta ostatní a díky tomu není jako jediné ovlivněno změnami času. Za stoupence rovnosti můžeme tedy označit ty, kteří i když vědí, že lidé si jsou, ale i nejsou rovni, upřednostňují a považují však za důležitější to, co je lidem společné. Za stoupence nerovnosti se pak považují ti, kteří sice vycházejí ze stejného faktu, ale kteří dávají větší váhu odlišnostem. Tak můžeme konstatovat, že levice je spíše rovnostářská a pravice spíše nerovnostářská. Pojmy „spíše rovnostářská“ a „spíše nerovnostářská“ se používají z toho důvodu, že nelze říci, že levice chce nerovnost zcela vymítnout a naopak. Existuje přeci přirozená nerovnost, a i když je možné ji v určitých případech umenšit, zpravidla ji nelze zcela odstranit. Stoupenec rovnosti tak vychází z přesvědčení, že nerovnosti, které by chtěl odstranit, jsou zpravidla sociálního charakteru. To znamená, že tento stoupenec věří, že tyto problémy je možné eliminovat. Naopak stoupenec nerovnosti věří v to, že nerovnost je přirozená, a tudíž neodstranitelná. Sociální nerovnosti je také možné napravit, popřípadě někdy i odstranit. Avšak tam, kde jsou volbou a odpovědností pouhého

⁴⁵ BOBBIO. N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 50.

⁴⁶ BOBBIO. N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 75.

⁴⁷ BOBBIO. N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 83.

jednotlivce, tam je možné se pokusit pouze o omezení. Levice se určitým způsobem snaží konstruktivisticky zasahovat do chodu společnosti, zatímco pravice ochotněji přijímá naši přirozenost i s naší tradicí.

Nejen z autorových úvah, ale také z aktuálních údajů vyplývá, že nejčastěji užívaných kritériem pro odlišení pravice a levice je tedy pravděpodobně *„postoj, jaký lidé žijící v organizované společnosti zaujímají vůči myšlenkám rovnosti, jež je společně se svobodou a mírem jedním ze základních cílů, za které jsou ochotni bojovat.“*⁴⁸

Další neméně důležitou dyádou je svoboda a autorita. Obě dyády spolu úzce souvisí, avšak nesmíme opomenout podstatný rozdíl, a to, že *„svoboda vyjadřuje status jednotlivce, rovnost tkví ve vztahu mezi dvěma nebo více entitami.“*⁴⁹ Je dobře známo, že levice je běžně označována za rovnostářskou a pravice na druhou stranu za liberální. Toto dělení však není zcela přesné, existují přeci extrémní pravicové či levicové strany, které tento výrok vylučují. Autor z tohoto důvodu rozděluje politické spektrum na čtyři části, a sice extrémní levici a k ní náležející rovnostářská a zároveň autoritářská hnutí, dále levý střed, tedy rovnostářská a zároveň neoliberální hnutí a doktríny, které se hlásí k tzv. „liberálnímu socialismu“. Do této skupiny patří všechny strany, které praktikují sociálně demokratickou politiku. Třetí částí je pravý střed, kam bychom mohli zařadit liberální a zároveň nerovnostářské doktríny či hnutí, a konzervativní strany. Tyto respektují demokratickou metodu, ale s ohledem na ideál rovnosti se omezují na rovnost před zákonem. Poslední skupinou je extrémní pravice, mezi kterou můžeme zařadit všechny antiliberální a nerovnostářské doktríny a hnutí. Jejím nejznámějším příkladem je nacismus a fašismus.

1.5 Programatika politických stran

Právě politický program strany patří mezi nejdůležitější témata politických výzkumů, které se soustředí na výzkum stranicko-politickou problematikou. *„Pojem programatika, resp. programatika politických stran zahrnuje nejen velké množství*

¹⁸ BOBBIO, N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 86.

¹⁹ BOBBIO, N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 100.

typů politických programů, které je možno dále analyticky rozlišovat, ale také celou oblast teoretickou a metodologickou.“⁵⁰ Tento pojem odpovídá německému termínu *Programmatik*, které je dnes v politologii běžným označením. Politické programy lze rozdělit do dvou základních kategorií, a sice politické programy exekutivní neboli governmentální a programy politických stran. Exekutivní neboli governmentální politické programy představují programy, které jsou určeny pro realizaci politiky v konkrétních oblastech. Takovou oblastí je myšlen například sektor v dopravní či ekologické politice. Teoreticky spadají tyto programy pod obsahový rozměr politiky. *“Programatika v tomto případě zkoumá program jako stanovení toho, jak má být určitý politický záměr konkrétně realizován, kdo jej má provést apod.”*⁵¹ Naopak programy politických stran spadají spíše pod procesuální stránku politiky, a to z toho důvodu, že jejich prostřednictvím dochází ke střetům s jinými stranami, zájmovými skupinami či vládou, i když často obsahují základní přístupy k řešení společenských problémů a spadají stejně jako exekutivní politické programy také pod obsahový rozměr politiky.

Stranické systémy je možné zkoumat ze dvou pohledů, a to z hlediska formálního a hlediska ideologicko-názorového. Formální hledisko zkoumá, „..... jaký typ stranického programu konkrétní program představu.....“, hledisko ideologicko-názorového zase zkoumá, „jak se na základě programu strana ideologicky vymezuje a jaká nabízí základní řešení pro konkrétní oblast politiky.“⁵² Této problematice se věnovali také němečtí politologové Günter Olzog a Hans-J. Liese. Jejich zaměření se sice vztahovalo pouze na německé politické strany, ale jimi stanovená kritéria je možné vztáhnout také na stranické programy většiny evropských zemí. Rozlišili čtyři hlavní formy programatického vyjádření stran. Jednalo se o základní programy, akční programy, volební programy a vládní prohlášení. Základní programy představují politická stanoviska k těm nejdůležitějším problémům týkajících se jednotlivců, společnosti a jejich vzájemného vztahu a vztahu ke státu. *„Jsou založeny na světonázorovém fundamentu každé strany, odrážejí její sebereflexi a v první řadě slouží k integraci*

⁵⁰ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 92.

⁵¹ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 92.

⁵² FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 93.

členů.“⁵³ Ve středu těchto programů jsou základní hodnoty, za které se strana zaručuje a vše ostatní je v souladu s těmito hodnotami. Akční programy rozvíjejí cíle a aktivity ze základních programů, a to nejčastěji k určitým politickým okruhům. Tento program může být tvořen jak jedním tématem, tak i několika aktuálními tématy. Je to proměnný prvek, který je nutné měnit a přizpůsobovat aktuálním tématům. Volební programy jsou programatická vyjádření stran, které se účastní volebního boje. Tato vyjádření jsou většinou silně emocionálně formulovaná. „Zpravidla jsou omezeny na zvláště aktuální témata, u kterých strany věří, že s nimi nejlépe osloví voliče, nebo témata, která mají zasáhnout politického protivníka.“⁵⁴ Ve vládních prohlášeních je možné nalézt detailní znázornění politických úspěchů a cílů určité vládní strany či vládní koalice. Může se týkat všech rozhodujících oblastí veřejného života. „„Zásadní hodnoty“ zde v popředí nestojí, důraz je kladen na výklad politických záměrů a opatření v omezené časové lhůtě.“⁵⁵

Mezi čtyři nejdůležitější funkce typů stranických programů jsou podle německých politologů Olzoga a Liese orientace pro politický vývoj, informační pomoc pro voliče, rozlišení oproti ostatním stranám a integrace členů. Další německý politolog, Heino Kaack, rozděluje funkce stranických programů dále na vnější a vnitřní působnost, a to z toho důvodu, že „úkol stran je na jedné straně působit na veřejnost a na straně druhé utvářet vnitřní strukturu stran, přičemž právě stranicko-politické programy sehrávají v tomto snažení podstatnou úlohu.“⁵⁶ Na veřejnost je zaměřena funkce propagační a úkolem jejích programů je oslovit nové členy a dosažení toho, aby se volič rozhodl právě pro onu určitou stranu. Další funkcí, která je stejná jako u politologů Olzoga a Liese, je funkce profilační, tedy vymezení se vůči stranám jiným. Z tohoto vymezení a tedy i konkurenčního vztahu vyplývá také funkce agitační, neboli funkce přípravy na konfrontaci s jinými stranami. „Navíc mají programy také operační funkci, když vytvářejí operační bázi

⁵³ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 94.

⁵⁴ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 94.

⁵⁵ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 94-95.

⁵⁶ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal. 1998. s. 95.

*pro věcné požadavky stran, bázi, z níž strany zahajují polemiku o konkretizaci politických požadavků.*⁵⁷

Na vnitřní strukturu se zaměřuje především funkce integrační, která zdůrazňuje, že program strany by měl být pro všechny její členy společným a závazným vodítkem. Funkce identifikační představuje identifikaci se stranou a jejími cíli. Nad rámec integrace má tato funkce naznačit členům strany myšlení a jednání, které se bude odehrávat v duchu společné stranickopolitické báze a které povede k jeho automatizaci. Také mocenská funkce je nedílnou součástí vnitřní struktury stran. „*Pro politické vedení stran program zakládá prostředek politické moci nad organizací strany a členy. Program strany vytváří společný jmenovatel, jeho poslední platnou interpretaci stanoví obvykle vedení strany a získá tím rozhodující mocenský instrument.*“⁵⁸ S funkcí mocenskou úzce souvisí legitimační funkce, která v sobě nese fakt, že „*ten, kdo se odvolává na skutečnost, že jednal v duchu programu strany, je pokládán za osobu ve svém počínání legitimovanou.*“⁵⁹ Program strany může mít funkci stimulační, neboli funkci hybné síly, která je předpokladem účinku agitační funkce na veřejnost.

⁵⁷ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 1998. s. 95.

⁵⁸ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 1998. s. 95-96.

⁵⁹ FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 1998. s. 96.

2. ODS

2.1 Vznik a vývoj strany

Občanská demokratická strana, ODS, je v současnosti nejsilnější českou pravicovou politickou stranou. Jedná se o stranu orientovanou konzervativně a neoliberálně, která byla vládní v letech 1992-1997 a následně od roku 2006, z čehož vyplývá, že v opozici byla mezi léty 1997 a 2006. V současné době má ODS přibližně 30 000 členů.

„Vzniku Občanské demokratické strany předcházela zrod Občanského fóra v reakci na události 17. listopadu 1989. Občanské fórum vzniklo o dva dny později v Činoherním klubu při setkání tří stovek lidí z oficiálních i neoficiálních struktur. Od počátku se v něm angažovala řada pozdějších představitelů ODS.“⁶⁰ Občanské fórum (OF) bylo politické hnutí, které vzniklo v Praze jako široká, spontánní platforma občanských nezávislých aktivit, která odmítalo totalitní komunistický režim.

Fakticky ODS vznikala v průběhu března a dubna 1991, kdy byla 18. března zaregistrována a 20.-21. dubna byly ustanoveny její orgány a uskutečnil se její ustavující kongres. Prvním teoretickým krokem byla debata, která se rozhořela o budoucím směřování Občanského fóra. Jedním z klíčových bodů vývoje OF, který se velkou mírou přičinil o pozdější vznik Občanské demokratické strany, bylo především založení Meziparlamentního klubu demokratické pravice (MKDP), který byl založen v září 1990. Dalším momentem byl sněm Občanského fóra konaný 13. října 1990, jehož klíčovým bodem byla volba předsedy, z níž zhruba se dvěma třetinami hlasů vítězně vyšel Václav Klaus. Od počátku prosince roku 1990 dochází k otevřeným požadavkům výrazné části členské základny na *„přeměnu OF v pravicově orientovanou občanskou stranu; Václav Klaus se přibližně v téže době důrazně vyslovuje proti jakékoli „třetí cestě“ a „socializujícím tendencím“* ⁶¹ Prvním konkrétním krokem k založení ODS bylo dne 23. února 1991 v Praze konané usnesení mimořádného, „rozlučkového“ sněmu Občanského fóra, který

⁶⁰ ODS: *Historie ODS* [online]. c1991-2009 [citováno 1.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/strana/historie>>.

⁶¹ PŠEJA, P.: „Vývoj ODS a jejího postavení ve stranickém systému ČR“, in BALÍK, S. a kol.: *Občanská demokratická strana a česká politika: ODS v českém politickém systému v letech 1991-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. s. 8.

rozhodl o rozdělení OF na Občanské hnutí (OH) a právě Občanskou demokratickou stranu. „10. 2. 1991 v Lánech za přítomnosti prezidenta Havla vznikla základní dohoda o rozdělení OF na dva subjekty, z nichž ani jeden si název OF nepřisvoji. Na lánskou dohodu navazoval poslední mimořádný sněm OF 23. 2. 1991 v Lucerně, kde došlo k rozdělení na dva proudy - početnější pravicově orientovanou stranu ODS a menší levicově orientované Občanské hnutí (v jehož čele později stanul P. Rychetský). Václav Klaus tehdy uvedl, „že se Občanské fórum stalo nevyočitatelným politickým subjektem, které začalo ohrožovat řešení základních politických problémů naší země“. Na sněmu bylo rozhodnuto o dělení majetku OF v poměru 1:1 mezi dva vznikající subjekty (...) a současně ustaven Koordinační výbor OF, ve kterém byly paritně zastoupeny obě strany a který měl dokončit rozdělení OF (zejména majetkové), jak v centru, tak na okresech.“⁶² 4. března 1991 byl oficiálně ustaven přípravný výbor ODS, jehož předsedou se stal Václav Klaus a místopředsedy Petr Čermák a Miroslav Macek. Nově vzniklá strana byla 18. března 1991 zaregistrována Ministerstvem vnitra a její ustavující kongres se konal v Olomouci ve dnech 20.-21. dubna 1991. Zde byly přijaty stanovy, programové prohlášení *Cesta k prosperitě* a také byly zvoleny příslušné stranické orgány. Předsedou strany se s drtivou většinou hlasů stal Václav Klaus, místopředsedy pak Petr Čermák a Miroslav Macek.

Cíli a východisky Občanské demokratické strany byly po jejím vzniku přeměna Československa v moderní evropský stát, který bude založený na občanské společnosti a který se bude úspěšně rozvíjet ve všech oblastech života. „Přihlašuje se k demokratickým tradicím první republiky a k cestě demokratického vývoje zahájené svržením totalitního komunistického systému v listopadu 1989.(...) Zároveň se ODS deklaruje jako pravicová konzervativní strana s moderní evropskou strukturou, jako strana navazující na tradice evropské křesťanské civilizace, na humanitní a demokratické tradice první republiky a na zkušenosti současných západních demokracií.“⁶³

Zanedlouho se stala ODS nejvýznamnějším subjektem, který formoval pravou část stranického spektra. Největší vliv měla osobnost Václava Klause, který se stal pro část české veřejnosti symbolem transformace a naděje, dále fakt, že

⁶² ODS: *Od listopadu 1989 do vzniku ODS* [online]. c2009 [citováno 23.09.2009]. Dostupné z: <http://www.odsostrava.cz/cz/kronika-ods/art_176/od-listopadu-1989-do-vzniku-ods.aspx>.

⁶³ PŠEJA, P.: *Stranický systém České republiky. Politické strany a jejich vývoj 1989-1998*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. s. 61.

česká veřejnost se ve větší míře hlásila k pravicovým stranám a vyjadřovala velkou podporu probíhající transformaci, a nakonec šlo o stále silící rozpory mezi českou a slovenskou politickou reprezentací, které byly špojované jednak s proklamovaným úsilím Slovenska o nezávislost a jednak s otazníky kolem postavení tehdejšího předsedy Federálního shromáždění (FS) Alexandra Dubčeka, „*kdy ODS zaujala jasné profederální stanovisko, k němuž se připojily i ostatní subjekty české pravice. Postup, který ODS volila, ukazoval, že jejím hlavním zájmem bude zachování a další prosazování hospodářské transformace, jemuž se všechny ostatní zájmy budou muset podříditi.*“⁶⁴

Ve dnech 22. a 23. listopadu 1991 se konal v Plzni vůbec první řádný kongres ODS potvrzující personální obsazení orgánů, které byly zvoleny na ustavujícím kongresu.

Téměř ihned po vzniku Občanské demokratické strany se tato strana pokoušela o sloučení pravicových stran. První jednání probíhala s Liberálně demokratickou stranou a Konzervativní stranou-Svobodný blok, přičemž obě tato jednání však skončila neúspěšně. Později byl dalším „kandidátem“ Klub angažovaných nestraníků (KAN), s kterým se usnesli na další spolupráci. Tato spolupráce byla chápána jako potenciální základ koalice všech pravicových stran. Spolupráce ODS s Občanskou demokratickou aliancí (ODA) a Svobodným blokem skončila taktéž neúspěchem, kdy obě menší strany odmítly jakékoli koaliční vztahy s ODS, ačkoliv právě ODA byla pro Občanskou demokratickou stranu z hlediska programového, ale i personálního logicky nejbližším partnerem. Podobné vztahy měla ODS také s Křesťanskou a demokratickou unií-Československou stranou lidovou (KDU-ČSL). „*Ze strany ODA a KDU-ČSL byl tento vývoj způsobem jednak (což byl případ ODA) snahou konkurovat ODS v prostoru konzervativní politiky a prezentovat se jako alternativa ODS, jednak tendencí působit v roli "koaliční opozice" a posouvat se z hlediska fungování systému do středu (což praktikovala KDU-ČSL).*“⁶⁵ Občanská demokratická strana to samozřejmě viděla zcela jinak. Podle ní byl důvodem fakt, že menší koaliční partneři si nárokují pravomoci, které jim nenáleží, a také skutečnost, že tyto strany nejsou dostatečně spolehlivé, což Občanská demokratická strana považovala za závažný nedostatek. Vztahy ODS s

⁶⁴ PŠEJA, P.: *Stranický systém České republiky. Politické strany a jejich vývoj 1989-1998*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 61.

⁶⁵ PŠEJA, P.: „Vývoj ODS a jejího postavení ve stranickém systému ČR“, in BALÍK, S. a kol.: *Občanská demokratická strana a česká politika: ODS v českém politickém systému v letech 1991-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. s. 11.

ODA se o něco málo vylepšily dohodou z 21. listopadu 1991, která se označovala jako „pakt o neútočení“. Snad nejlepší vztahy měla v rámci vládní koalice ODS s Křesťanskodemokratickou stranou (KDS), které vedly 20. listopadu 1991 nejprve k uzavření dohody o volební a povolební spolupráci. Text této dohody stanovoval, že jejich nově vzniklá koalice „*bude vycházet ze samostatných volebních programů završených společným programovým prohlášením a bude mít společnou kandidátní listinu.*“⁶⁶ Později, konkrétně 1. dubna 1992, uzavřely strany definitivní koaliční smlouvu.

Zajímavým aspektem snah ODS byl také její pokus expandovat na Slovensko, „*který však byl navzdory zpočátku nadějnému vývoji negován nedohodou v otázce státoprávního uspořádání Československa a následným rozpadem státu.*“⁶⁷ Tuto snahu vyvíjela strana od poloviny roku 1991 až do předvolebního období roku 1992.

Ve dne 26. dubna 1992 se konal druhý řádný kongres Občanské demokratické strany v Luhačovicích. Zde byl schválen volební program ODS nazvaný *Svoboda a prosperita*. V tomto programu se Občanská demokratická strana definovala – jak jsem doposud již vícekrát zmínila – jako pravicová a konzervativní strana hlásící se k občanskému principu a prosazující pragmatickou, realistickou politiku. Dále se charakterizovala jako strana občanská, „*pro níž základním kamenem je iniciativní jedinec*“⁶⁸, demokratická „*usilující o záchranu a obnovu základních hodnot evropské křesťanské civilizace.*“⁶⁹

5. a 6. června 1992 se konaly volby do Sněmovny lidu Federálního shromáždění ČR, Sněmovny národů Federálního shromáždění ČR a do České národní rady. Voleb se zúčastnilo celkem 19 stran a 85% zapsaných voličů. Všechny strany kandidovaly ve všech volebních krajích a zvítězila v nich ODS právě se svým programem *Svoboda a prosperita*. Přestože se s jejím vítězstvím do značné míry počítalo, byl výsledek, kterého koalice ODS-KDS dosáhla („*do Sněmovny národů Federálního shromáždění 33,43%, do Sněmovny lidu*

⁶⁶ PŠEJA, P.: *Stranický systém České republiky. Politické strany a jejich vývoj 1989-1998*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2005. s. 61-62.

⁶⁷ PŠEJA, P.: „Vývoj ODS a jejího postavení ve stranickém systému ČR“, in BALÍK, S. a kol.: *Občanská demokratická strana a česká politika: ODS v českém politickém systému v letech 1991-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. s. 10.

⁶⁸ *Svoboda a prosperita: volební program Občanské demokratické strany*, místo neuvedeno, 1992. s. 2.

⁶⁹ *Svoboda a prosperita: volební program Občanské demokratické strany*, místo neuvedeno, 1992. s. 2.

Federálního shromáždění 33,90%, do České národní rady 29,73% ⁷⁰), neočekávaně vysoký. Do Sněmovny lidu vstupovala koalice ODS-KDS s 48 mandáty, do Sněmovny národů s 37 mandáty a do České národní rady se 76 mandáty.

Dobu po těchto volbách lze označit jako „zlatou éru“ Občanské demokratické strany.

Tabulka č. 1 Výsledky voleb do FS ČR a ČNR 1992

<i>Sněmovna lidu Federálního shromáždění ČR</i>			<i>Sněmovna národů Federálního shromáždění ČR</i>		
strana	hlasů	mandátů	strana	hlasů	mandátů
1. ODS-KDS	33,90%	48	1. ODS-KDS	33,43%	37
2. Levý blok	14,27%	19	2. Levý blok	14,48%	15
3. ČSSD	7,67%	10	3. ČSSD	6,80%	6
4. SPR-RSČ	6,48%	8	4. SPR-RSČ	6,37%	6
5. KDU-ČSL	5,98%	7	5. KDU-ČSL	6,08%	6
6. LSU	5,84%	7	6. LSU	6,06%	5

Česká národní rada

strana	hlasů	mandátů
1. ODS-KDS	29,73%	76
2. Levý blok	14,05%	35
3. ČSSD	6,53%	16
4. LSU	6,52%	16
5. KDU-ČSL	6,28%	15
6. SPR-RSČ	5,98%	14
7. ODA	5,93%	14
8. HSD-SMS	5,87%	14

Zdroj: <http://www.ods.cz/volby/vysledky.php>

⁷⁰ PŠEJA, P.: *Stranický systém České republiky. Politické strany a jejich vývoj 1989-1998*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 63.

Tabulka č. 2 Výsledky voleb do ČNR 1992

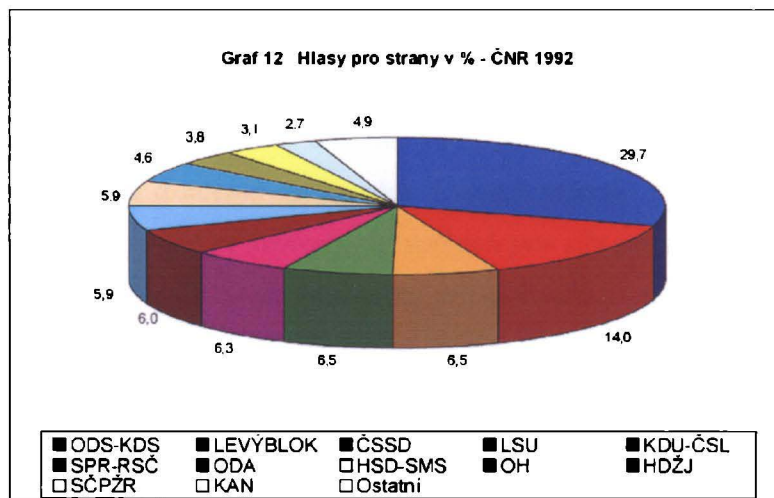
VOLBY DO ČESKÉ NÁRODNÍ RADY
V ROCE 1992

Tabulka 37 Účast na volbách a platné hlasy v % (strany v pořadí podle % hlasů celkem)

Ukazatel	Celkem ČR	V tom volební kraj							
		Praha	Středo- český	Jiho- český	Západo- český	Severo- český	Východo- český	Jiho- moravský	Severo- moravský
Zapsaní voliči	7 738 981	961 834	841 009	525 808	657 168	867 292	914 680	1 532 784	1 438 406
Účast na volbách									
- absolutně	6 583 988	776 901	737 988	463 332	546 979	697 330	818 539	1 341 876	1 201 033
- v %	85.1	80.8	87.8	88.1	83.2	80.4	89.5	87.5	83.5
Platné hlasy v % celkem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
v tom. ODS-KDS	29.7	41.0	27.8	30.5	31.4	30.1	30.3	23.9	28.3
LEVÝBLOK	14.0	11.5	15.8	13.8	14.4	15.4	12.5	14.0	14.9
ČSSD	6.5	5.1	6.8	8.0	8.8	8.0	7.2	4.6	6.6
LSU	6.5	3.4	8.3	9.8	8.3	7.0	9.2	5.8	4.1
KDU-ČSL	6.3	2.8	3.8	6.4	3.4	1.8	7.2	11.7	7.2
SPR-RSČ	6.0	3.1	5.0	7.1	5.7	10.6	5.5	6.3	5.5
ODA	5.9	11.5	11.7	3.6	5.1	5.3	5.3	3.3	3.7
HSD-SMS	5.9	0.4	0.3	0.5	0.4	0.3	0.8	16.2	12.6
OH	4.6	8.3	3.9	4.9	5.7	4.0	5.2	3.1	3.6
HDŽJ	3.8	3.2	4.4	3.5	4.9	5.3	3.6	3.0	3.5
SCPŽR	3.1	2.4	4.0	4.1	3.6	3.6	3.5	2.7	2.6
KAN	2.7	4.0	2.5	3.4	3.2	2.5	3.8	1.6	1.9
NEJ	1.4	1.0	1.6	1.3	1.2	1.7	1.7	1.1	1.5
SPP	1.3	0.6	1.7	1.2	1.7	1.6	1.7	1.0	1.3
HSS	1.1	0.7	1.1	1.0	0.8	1.1	1.3	0.9	1.4
D92	0.8	0.4	0.8	0.4	0.6	0.7	0.8	0.5	0.8
ROI	0.3	0.1	0.2	0.2	0.3	0.7	0.2	0.1	0.3
SRNDJ	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2
NSS-ČSNS	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1

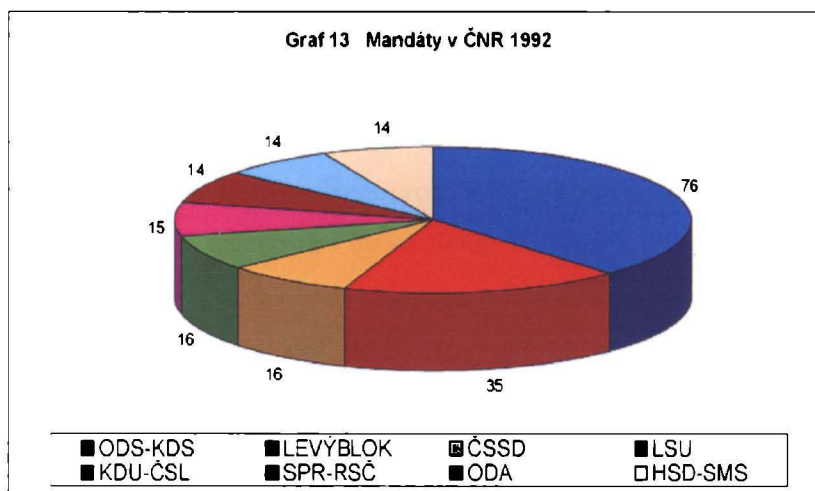
Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040A3D7/\\$File/422008k025.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040A3D7/$File/422008k025.pdf)

Graf č. 1 Výsledky voleb do ČNR 1992

Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040A3D7/\\$File/422008k025.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040A3D7/$File/422008k025.pdf)

Graf č. 2 Výsledky voleb do ČNR 1992

Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040A3D7/\\$File/422008k025.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040A3D7/$File/422008k025.pdf)

Prezident Václav Havel pověřil Václava Klause, předsedu ODS, aby sestavil koaliční vládu ODS - KDS - ODA - KDU-ČSL. Ta disponovala 105 mandáty ze 200. Kabinet vládl od roku 1992 do roku 1996 a během této doby provedl základní reformní kroky. Vláda uskutečnila nejrozsáhlejší privatizační proces z postkomunistického bloku, během něhož přešly do soukromých rukou tisíce státních podniků. Během tohoto období se ODS výrazně spolupodílela na postupném začleňování České republiky do nejrůznějších demokratických struktur jako Rada Evropy, OECD, NATO či EU.

V průběhu procesu transformace se objevil zásadní problém, a sice vyřešení vztahů českého národa s národem slovenským. „Zatímco v programu ODS byla obsažena pragmatická a účelná spolupráce v rámci jednoho federativního státu, rozhodl se slovenský národ ve svobodných volbách pro síly prosazující ideu státní samostatnosti. Přestože ODS na Slovensku kandidovala a usilovala o udržení společného státu, dala tváři tvář realitě přednost přátelskému a mírumilovnému způsobu rozdělení Československa, který nepoškodil vzájemné vztahy a nenarušil hospodářský vývoj v obou nově vzniklých státech.“⁷¹

23. června 1992 došlo nakonec v Bratislavě k závěrečnému jednání s HZDS (Hnutie za demokratické Slovensko), kde se rozhodlo o předložení zákona o zániku federace

⁷¹ ODS: *Historie ODS* [online]. c1991-2009 [citováno 30.09.2009]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/strana/historie>>.

Federálnímu shromáždění. 25. listopadu 1992 pak hlasovali všichni přítomní poslanci ODS ve FS pro zákon, podle nějž uplynutím 31. prosince 1992 zaniká ČSFR a jejími nástupnickými státy se stává Česká republika a Slovenská republika.

V prvních týdnech existence samostatné České republiky došlo v Občanské demokratické straně ke střetu mezi poslanci bývalé České národní rady a Federálního shromáždění. V tomto střetu prosazovali zástupci ODS v rozpuštěném Federálním shromáždění variantu, že by se Senát PČR naplnil poslanci bývalého Federálního shromáždění, avšak jejich kolegové z Poslanecké sněmovny byli proti tomu. *„Přestože lednové zasedání Výkonné rady ODS podpořilo převedení federálních poslanců do Senátu, devatenáct poslanců bývalého FS v únoru oznámilo, že pro neshody v této věci budu iniciovat svolání mimořádného kongresu strany. Jejich snaha však vyzněla nadarmo.“*⁷²

V druhé polovině roku 1993 se ODS věnovala nejvíce otázkám církevních restitucí a územněsprávního členění státu. Od 27. do 28. listopadu se konal v Kopřivnici čtvrtý kongres strany. Zde se očekávalo, že dojde ke změně na postu výkonného místopředsedy, avšak funkce kompletního vedení ODS bylo potvrzeny.

Dne 31. ledna 1994 se konalo v Nymburce celostátní setkání ODS, jehož cílem byly blížící se komunální volby. Na tomto setkání se rozhodlo, že ODS půjde do komunálních voleb na centrální úrovni samostatně a místní organizace mohou uzavírat koalice s libovolnými subjekty mimo KSČM (Komunistická strana Čech a Moravy) a SPR-RSČ (Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa). Centrální program pro tyto volby se nazýval *Rozvážně a odpovědně*, jehož cílem bylo zabývat se aktuálními problémy života společnosti, obnovení tradičně rozmanitého života na vesnicích a ve městech a přenést co nejvíce rozhodování přímo na občana.

Komunální volby se konaly 18. a 19. listopadu 1994, v nichž ODS zvítězila a dosáhla 29,5% voličských hlasů a podařilo se jí získat posty primátorů ve většině velkých měst a řadu starostenských funkcí v dalších obcích.

Ve dnech 17. a 18. února 1995 se konalo jednání Výkonné rady ODS, na němž byla schválena pracovní verze základních tezí „dlouhodobého programu“. Jeho autorem byl J. Zieleniec. Václavu Klausovi, který navrhoval pouhé doplnění dosavadního programu, se tedy nepodařilo svou pozici prosadit. To vedlo ke vzniku

⁷² PŠEJA, P.: *Stranický systém České republiky. Politické strany a jejich vývoj 1989-1998*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. s. 64.

dvou odlišných názorových skupin uvnitř strany. Dalším důležitým bodem tohoto jednání byla skutečnost, že z hlediska politických cílů se Občanská demokratická strana má do voleb 1996 nejvíce věnovat sféře sociální. „*V tomto kontextu je také jasně zřetelný postupný přerod ODS v "catch-all party", kdy na relevanci nabývají témata s potenciálem oslovit širší spektrum voličů.*“⁷³

Ve dnech 9.-10. září 1995 se konalo zasedání Výkonné rady ODS, na kterém byla schválena jména čtrnácti hlavních kandidátů pro volby v roce 1996. O dva měsíce později, přesně 18.-19. listopadu téhož roku, se v Hradci Králové sešel šestý kongres strany, kde byl schválen nejen proces integrace mezi ODS a KDS, ale též definitivní znění dlouhodobého politického programu ODS. „*Tento dokument, nazvaný prostě Politický program ODS, mimo jiné konstatoval, že ODS svou politiku staví na individuálních svobodách, podnikavosti, soukromém vlastnictví, rovnosti šancí, a navíc také na konzervativních společenských hodnotách, obohacených řadou liberálních principů zakotvených v klasickém evropském liberalismu.*“⁷⁴

Od 31. května do 1. června 1996 probíhaly první volby do zastupitelského orgánu samostatné České republiky, Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Voleb se účastnilo 16 stran, z nichž pouze 2 nekandidovaly ve všech volebních krajích. Jednalo se o Hnutí samostatné Moravy a Slezska-Moravské národní sjednocení (HSMSMNSJ) a Moravskou národní stranu-Hnutí slezskomoravského sjednocení (MNS-HSMS). Vítězem těchto voleb se stala s dosáhnutými 29,6% hlasů opět Občanská demokratická strana se svým volebním programem nazvaným stejně jako v minulých volbách *Svoboda a prosperita* a s volebním sloganem *Dokázali jsme, že to dokážeme*, který mimo jiné u řady voličů vyvolal dvojznačné asociace. Dosáhla také nejvyššího zisku hlasů v pěti volebních krajích a do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR vstupovala s 68 mandáty. V těchto volbách zaznamenala ČSSD nečekaný úspěch – zvítězila ve třech volebních krajích - , jelikož se jí podařilo akumulovat hlasy levicových voličů. To znamenalo ztrátu parlamentní většiny pro původní vládní sestavu.

⁷³ PŠEJA, P.: „Vývoj ODS a jejího postavení ve stranickém systému ČR“, in BALÍK, S. a kol.: *Občanská demokratická strana a česká politika: ODS v českém politickém systému v letech 1991-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. s. 13.

⁷⁴ PŠEJA, P.: *Stranický systém České republiky. Politické strany a jejich vývoj 1989-1998*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. s. 69.

Tabulka č. 3 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR 1996

VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PČR
V ROCE 1996

Tabulka 41 Účast na volbách a platné hlasy v % (strany v pořadí podle % hlasů celkem)

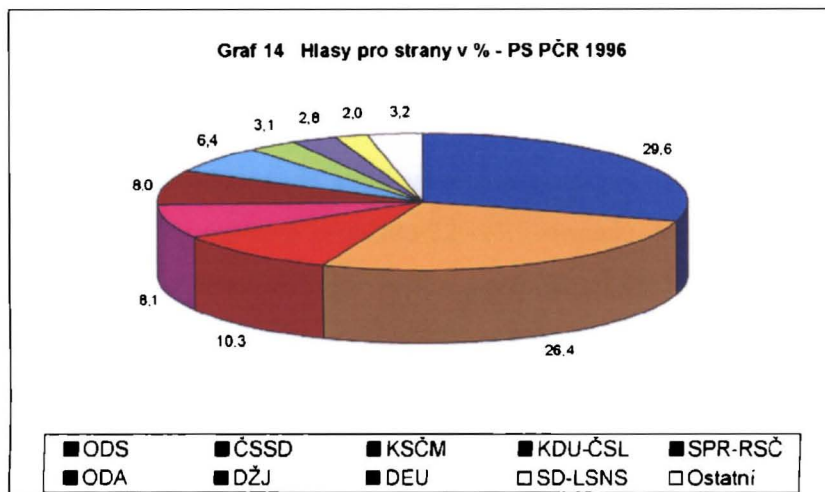
Ukazatel	Celkem ČR	V tom volební kraj							
		Praha	Středo- český	Jiho- český	Západo- český	Severo- český	Východo- český	Jiho- moravský	Severo- moravský
Zapsaní voliči	7 990 770	1 016 683	867 085	541 060	674 039	890 137	946 473	1 572 996	1 482 297
Účast na volbách - abs.	6 105 588	708 937	679 365	420 233	502 572	647 950	761 319	1 246 753	1 138 459
- v %	76,4	69,7	78,4	77,7	74,6	72,8	80,4	79,3	76,8
Počet platných hlasů celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom:									
ODS	29,8	43,9	31,2	29,3	29,9	26,5	29,7	24,1	27,5
ČSSD	26,4	18,7	25,4	25,0	25,7	28,7	24,8	25,0	34,2
KSČM	10,3	7,4	11,2	11,2	11,3	11,5	8,6	11,2	9,8
KDU-ČSL	8,1	5,4	5,4	9,0	5,1	3,4	10,8	13,0	7,8
SPR-RSČ	8,0	3,7	8,1	7,8	9,9	12,7	7,5	7,8	7,9
ODA	6,4	9,6	5,9	5,1	5,7	5,9	6,4	7,5	3,9
DŽJ	3,1	1,6	4,1	3,7	3,8	4,0	3,6	2,8	2,2
DEU	2,8	4,4	3,5	3,3	3,1	2,8	2,7	1,9	2,1
SD-LSNS	2,0	3,0	2,0	1,9	2,8	2,3	2,4	1,7	1,2
LB	1,4	1,6	2,0	1,5	1,4	1,3	1,4	1,3	1,1
NEZ	0,5	0,3	0,6	0,5	0,7	0,5	0,6	0,4	0,5
ČMUS	0,5	0,1	0,3	0,5	0,4	0,2	0,5	0,9	0,4
HSMSMNSJ	0,4	x	x	x	x	x	x	1,5	0,6
MNS-HSMS	0,3	x	x	x	x	x	x	0,8	0,6
SDL	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
ČP	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0

Poznámka:

Politické strany č. 4 (PB), 9 (SČK), 16 (SZ) a 20 (ČAO) ve všech volebních krajích a polit. strana č. 19 (HSMSMNSJ) ve volebních krajích Praha, Jihočeský a Východočeský nesplňují zákonem stanovenou kauci, rebyly jim proto vyříděny hlasovací lístky a fakticky se tak volob nezúčastnily.

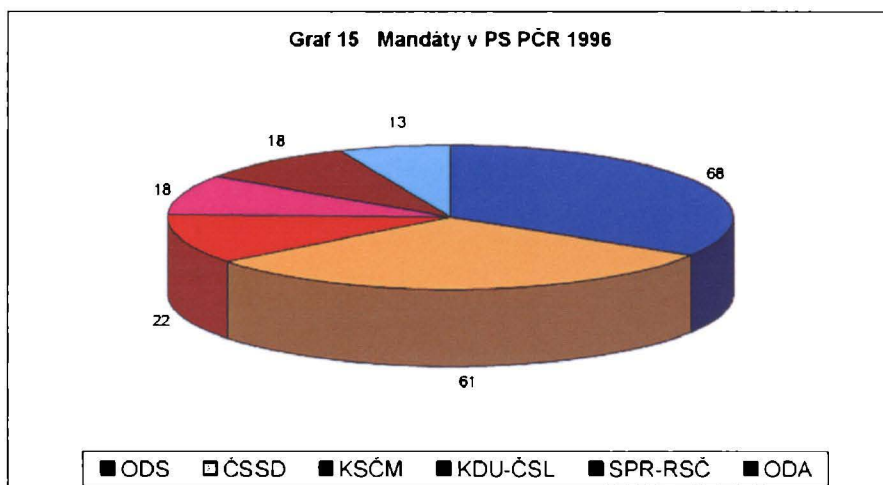
Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/\\$File/422008k026.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/$File/422008k026.pdf)

Graf č. 3 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR 1996

Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/\\$File/422008k026.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/$File/422008k026.pdf)

Graf č. 4 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR 1996

Zdroj:

[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/\\$File/422008k026.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/$File/422008k026.pdf)

Prezident Václav Havel pověřil Václava Klause se stavením menšinové vlády ODS - ODA - KDU-ČSL, která disponovala 99 křesly ze 200. Předsedou Poslanecké sněmovny se stal Miloš Zeman. Druhý kabinet Václava Klause vládl v letech 1996 - 1997. V té době čelila ODS silné vnější opozici a postupně i stále silnější opozici uvnitř koaliční sestavy. V historicky prvních senátních volbách v ČR v listopadu 1996 získala ODS celkem 32 mandátů, což bylo nejvíce ze všech politických stran.

Ve dnech 15. a 16. listopadu 1996 se konalo první kolo do prvních voleb do Senátu PČR v historii. Druhé kolo proběhlo 22.-23. listopadu. Volební program pro tyto volby byl nazván *Jistota občana: Řád a pořádek ve svobodě a prosperující společnosti*. Tyto volby se konaly ve všech 81 volebních obvodech. Kandidáti za Občanskou demokratickou stranu postoupili v 79 z 81 obvodů do druhého kola a z toho v 76 případech z 1. místa. „Výsledek druhého kola do značné míry poznamenala taktika lidovců, kteří v řadě míst podporovali kandidáty opozice. Přesto ODS získala nejvíce senátních křesel.“⁷⁵

⁷⁵ ODS: *Výsledky voleb Občanské demokratické strany* [online]. c1991-2009 [citováno 1.10.2009]. Dostupné z: <<https://www.ods.cz/volby/vysledky.php>>.

Tabulka č. 4 Výsledky senátních voleb 1996

Strana	mandátů
1. ODS	32
2. ČSSD	25
3. KDU-ČSL	13
4. ODA	7
5. KSČM	2
6. DEU	1
7. nezávislí	1

Senátoři zvoleni za ODS

1. Libuše BENEŠOVÁ	Benešov
2. Václav BENDA	Praha 1
3. Karel BURDA	Litoměřice
4. Pavel EYBERT	Tábor
5. Jarmila FILIPOVÁ	Mladá Boleslav
6. Jaroslav HORÁK	Mělník
7. Jaroslav JUREČKA	Plzeň-jih
8. Zdeněk KLAUSNER	Praha 4
9. Milan KONDR	Praha 10
10. František KONEČNÝ	Nový Jičín
11. Jan KOUKAL	Praha 6
12. Jan KRÁMEK	Praha 12
13. Bohumil KULHÁNEK	Plzeň-město
14. Vladimír KULHÁNEK	Karlovy Vary
15. Jiří LIŠKA	Jičín
16. Vladislav MALÁT	Kolín
17. Václav MENCL	Praha 11
18. Miroslav MÜLLER	Náchod (na jaře 1998 přestup do US)
19. Irena ONDROVÁ	Zlín
20. Vladimír OPLT	Vsetín
21. Alena PALEČKOVÁ	Praha 8
22. Josef PAVLATA	Praha 9
23. Jiří PAVLOV	Břeclav
24. Jiří POSPÍŠIL	České Budějovice
25. Richard SALZMANN	Brno-město
26. Přemysl SOBOTKA	Liberec
27. Vlasta SVOBODOVÁ	Brno-venkov
28. Vlastimil ŠUBRT	Trutnov
29. Mirek TOPOLÁNEK	Ostrava-město
30. Jan VORÁČEK	Opava

31. Luděk ZAHRADNÍČEK Brno-město (na jaře 1998 přestup do US)

32. Vladimír ZEMAN Praha 2 (na jaře 1998 přestup do US)

Zdroj: <http://www.ods.cz/volby/vysledky.php>

Na jaře roku 1997 se objevily první vážné spory uvnitř menšinové vlády, ale i uvnitř samotné ODS, které gradovaly na podzim téhož roku. Ekonomická situace se zhoršovala a vedla k přijetí tzv. „balíčku úsporných ekonomických opatření“. Z funkce ministra zahraničních věcí odstoupil Josef Zieleniec. Skandalizace ODS kvůli jejím problémům s financováním vyvrcholila 28. listopadu výzvou tehdejších místopředsedů ODS Jana Rumla a Ivana Pilipa Václavu Klausovi, aby odstoupil ze své funkce. To se stalo záminkou KDU-ČSL a ODA k vystoupení z koalice, což způsobilo, že vláda vzápětí podala demisi. Pro tyto události se používal pojem *Sarajevský atentát*.⁷⁶

V prosinci 1997 dal Václav Klaus na mimořádném kongresu v Poděbradech svou funkci k dispozici a následně obhájil postavení předsedy ODS. Byl to známka toho, že naprostá většina delegátů nesouhlasí s podobným způsobem řešení vnitrostranických sporů, které jsou podporovány masivním mediálním tlakem. *„Tato skutečnost měla vliv na následné události při vytváření „prozatímní“ poloúřednické vlády. ODS nebyla přizvána k jejímu sestavení a přešla do opozice. Jednáním o složení vlády pověřil prezident republiky Josefa Luxe, přičemž jejím předsedou byl následně jmenován guvernér ČNB Josef Tošovský. Jeho menšinový kabinet získal podporu ČSSD výměnou za vypsání předčasných voleb.“*⁷⁷ Dne 19. prosince 1997 vznikla v ODS názorová platforma, kterou reprezentoval Jan Ruml a Ivan Pilip. Tuto názorovou platformu podpořila zhruba polovina poslanců a tři senátoři. Pro názorové neshody následně tato platforma 17. ledna 1998 vystoupila ze strany a založila Unii svobody. Neustále pokračující politický a mediální tlak v té době přispěl k úbytku asi 20% členů ODS a přechodné ztrátě voličské podpory.

Do mimořádných voleb do Poslanecké sněmovny konaných 19. a 20. června 1998 vstupovala Občanská demokratická strana s volebním programem nazvaným ***Hlavu vzhůru***. S přihlédnutím k poslednímu vývoji dosáhla nečekaně dobrého

⁷⁶ V době výzvy Jana Rumla a Ivana Pilipa se Václav Klaus nacházel na služební cestě v Sarajevu

⁷⁷ ODS: *Historie občanské demokratické strany* [online]. c1991-2009 [citováno 1.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/strana/historie>>.

výsledku a obsadila tak se ziskem 27,7% voličských hlasů a 63 křesly druhé místo hned za ČSSD.

Tabulka č. 5 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR 1998

VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PČR
V ROCE 1998

Tabulka 45 Účast na volbách a platné hlasy v % (strany v pořadí podle % hlasů celkem)

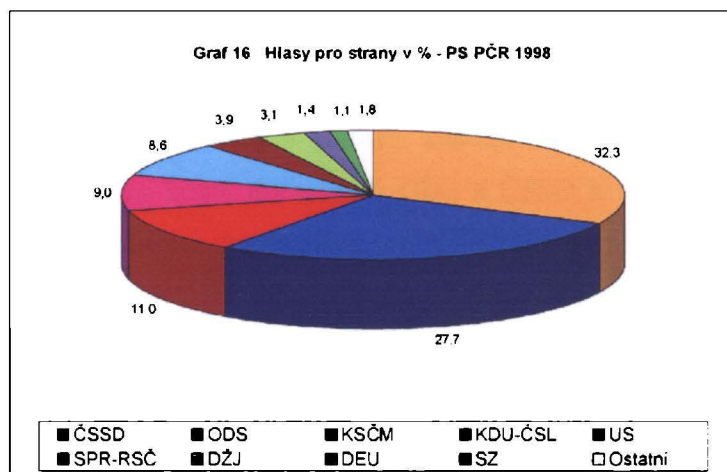
Ukazatel	Celkem ČR	V tom volební kraj							
		Praha	Středo- ceský	Jiho- ceský	Západo- ceský	Severo- ceský	Východo- ceský	Jiho- moravský	Severo- moravský
Zapsání voličů	8 116 836	1 014 536	882 554	552 643	682 916	914 045	964 080	1 598 128	1 507 934
Účast na volbách - abs.	8 008 926	726 617	674 138	415 820	493 001	638 806	748 489	1 215 513	1 096 542
- v %	74,0	71,6	76,4	75,2	72,2	71,6	76,4	75,2	72,2
Prostřední platných hlasů celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom: ČSSD	32,3	23,4	32,7	31,1	32,7	34,7	29,9	31,8	36,0
ODS	27,7	42,4	29,9	28,3	27,7	28,3	27,7	23,0	22,6
KSČM	11,0	7,0	11,5	11,5	11,7	12,6	10,0	12,3	11,3
KDU-ČSL	9,0	6,2	6,5	9,0	6,8	4,1	11,5	13,5	9,1
US	8,6	13,4	7,9	8,5	8,4	7,8	9,1	8,5	6,2
SPR-RSČ	3,9	2,1	3,9	3,4	4,3	6,1	3,7	3,6	4,3
DŽJ	3,1	1,8	3,4	2,9	3,9	4,0	3,3	2,9	2,9
DEU	1,4	2,0	1,4	1,7	1,5	1,4	1,8	1,1	1,1
SZ	1,1	0,8	1,1	1,1	1,5	1,4	1,2	1,0	1,1
NEZ	0,9	0,5	1,0	1,0	0,9	0,9	1,0	0,7	1,0
MODS	0,4	x	x	x	x	x	x	1,1	0,8
CSNS	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,3	0,2
OK	0,2	0,2	0,4	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2

Poznámka:

Politické strany č. 3 (CAO), 14 (SDČR), 15 (A2000), 16 (PB) a 17 (ODA) ve všech volebních krajích, kde jim byly zaregistrovány kandidátní listiny, nesložily zákonem stanovenou kauci, nebyly jim proto vytištěny hlasovací listky a fakticky se tak voleb nezúčastnily.

Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/\\$File/422008k026.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/$File/422008k026.pdf)

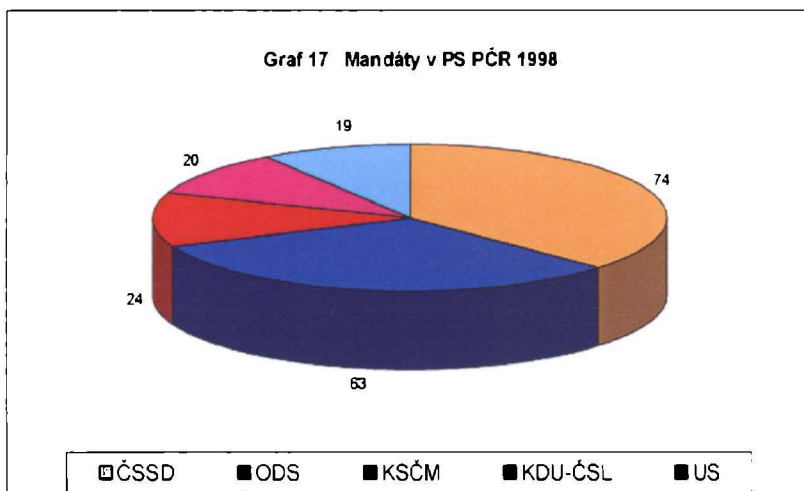
Graf č. 5 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR 1998

Zdroj:

[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/\\$File/422008k026.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/$File/422008k026.pdf)

Graf č. 6 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR 1998

Zdroj:

[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/\\$File/422008k026.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/$File/422008k026.pdf)

Povolební jednání byla mimořádně komplikovaná. Po překvapivém výsledku voleb pokračovala snaha vytlačit ODS do izolace s komunisty. Unie svobody v čele s Janem Rumlem zablokovala za podpory prezidenta Václava Havla vytvoření koalice ČSSD - KDU-ČSL – US. Podmínky pro sestavení původní koaliční vlády byly ale ze strany menších partnerů pro Občanskou demokratickou stranu nepřijatelné, jelikož by deformovaly zásadním způsobem reálný volební výsledek. Protože nebylo možné sestavit stabilní většinovou vládu a hrozila dlouhotrvající politická krize, došlo mezi ODS a ČSSD k podepsání Smlouvy o vytvoření stabilního politického prostředí v ČR, tzv. „opoziční smlouvy“. Občanská demokratická strana tedy přešla do opozice a Václav Klaus byl zvolen předsedou Poslanecké sněmovny.

13. a 14. listopadu 1998 se konalo první kolo senátních voleb a zároveň také volby komunální. Druhé kolo senátních voleb probíhalo 20.-21. listopadu. Společný volební manifest pro oboje volby nazvala ODS *S námi proti hazardu*. Senátních voleb se zúčastnilo 137 kandidátů, Občanská demokratická strana z 29 mandátů obhajovala své pozice ve 12 senátních obvodech. Kandidáti této strany postoupili ve 22 obvodech do 2. kola, přičemž ve 13 případech z prvního místa. ODS získala 9 křesel a Libuše Benešová byla následně zvolena předsedkyní Senátu.

Tabulka č. 6 Výsledky senátních voleb 1998

strana	mandátů
1. ODS	9
2. KDU-ČSL	7
3. US/ODA	6
4. ČSSD	3
5. KSČM	2

Senátoři zvolení za ODS

1. Martin DVOŘÁK	Český Krumlov
2. Pavel EYBERT	Tábor
3. Jaroslav HORÁK	Mělník
4. Tomáš JULÍNEK	Brno-venkov
5. Vladimír KULHÁNEK	Karlovy Vary
6. Dagmar LASTOVECKÁ	Brno-město
7. Jiří LIŠKA	Jičín
8. Přemysl SOBOTKA	Liberce
9. Mirek TOPOLÁNEK	Ostrava-město

Složení Senátu po skončených volbách

strana	mandátů
1. ODS	26
2. ČSSD	23
3. KDU-ČSL	17
4. US/ODA	11
5. KSČM	4

Zdroj: <http://www.ods.cz/volby/vysledky.php>

V komunálních volbách získala ODS 24,27% všech odevzdaných hlasů, a to především ve větších městech.

Nespokojenost s výsledky vlády ČSSD se stále silněji projevovala také uvnitř samotné ODS, která vyvolala sérii jednání o vytvoření vlády široké koalice, na které by se podílely veškeré demokratické strany. Avšak strany tehdejší Čtyřkoalice⁷⁸ toto řešení nepřijaly.

⁷⁸ Čtyřkoalice byla koalice KDU-ČSL, Unie svobody, Demokratické unie a ODA vytvořená za účelem společného postupu proti ODS a ČSSD v senátních a komunálních volbách

„Výsledkem následných politických jednání se stal tzv. "Toleranční patent", znamenající soubor podmínek tolerance socialistické vlády a zesílení snahy o zadržování ČSSD při plánovaném pootočení polistopadového vývoje doleva. Dne 26. ledna 2000 podepsaly ODS a ČSSD pět dohod, doplňujících Opoziční smlouvu. Tyto kroky doprovodila výrazná obměna vlády, což vyvolalo částečné zklidnění politické situace.“⁷⁹

12. listopadu 2000 se konalo první kolo Senátních voleb, druhé pak 19. listopadu. Volby proběhly v 27 senátních obvodech. Kandidáti za Občanskou demokratickou stranu postoupili v 18 případech a z toho v 6 z prvního místa. Volby nakonec vyhrála Čtyřkoalice, avšak ODS si přesto udržela pozici nejsilnějšího senátního klubu.

Tabulka č. 7 Výsledky senátních voleb 2000

strana	mandátů
1. Čtyřkoalice	17
2. ODS	8
3. ČSSD	1
4. nezávislí	1

Složení Senátu po skončených volbách

strana	mandátů
1. ODS	22
2. KDU-ČSL	19
3. US/ODA	16
4. ČSSD	15
5. nezařazení YA 4K	4
6. KSČM	3
7. nezávislí	2

Zdroj: <http://www.ods.cz/volby/vysledky.php>

Téhož dne, 12. listopadu, se konaly také historicky první Krajské volby. Konaly se ve 13 nově ustanovených krajích, kromě Prahy. Z toho důvodu měla ODS opět společný volební manifest pro oboje volby, a sice **Manifest srdce a rozumu**. „ODS zvítězila v 7 krajích (Středočeský, Budějovický, Liberecký, Plzeňský,

⁷⁹ ODS: *Historie občanské demokratické strany* [online]. c1991, poslední revize 26. srpna 2008 [citováno 15.08.2008]. Dostupné z: <http://www.ods.cz/ods_sc_predstavujc/historie.php>.

Karlovarský, Královéhradecký a Ostravský), ve třech skončila na druhém místě (Pardubický, Ústecký a Zlínský), ve třech skončila na třetím místě (Jihlavský, Olomoucký a Brněnský).⁸⁰ Získala posty 8 hejtmanů.

Tabulka č. 8 Výsledky krajských voleb 2000

Strana	hlasů
1. ODS	23,82%
2. Čtyřkoalice	22,87%
3. KSČM	21,16%
4. ČSSD	14,67%

Zdroj: <http://www.ods.cz/volby/vysledky.php>

Nový volební zákon byl s definitivní platností schválen v červenci roku 2002, a to poté, co poslanci ČSSD a Občanské demokratické strany společně přehlasovali předchozí veto prezidenta Václava Havla. Když mělo dojít na hlasování, opustili zástupci KDU-ČSL, Unie svobody a KSČM na protest jednací sál.

„Měsíc a půl před volbami Václav Klaus v televizní debatě s Milošem Zemanem připustil, že pro jeho stranu je přijatelná koalice se sociálními dekrety.“⁸¹ Toto bylo něco zcela nečekaného, jelikož ještě před minulými volbami ODS tuto možnost odmítala.

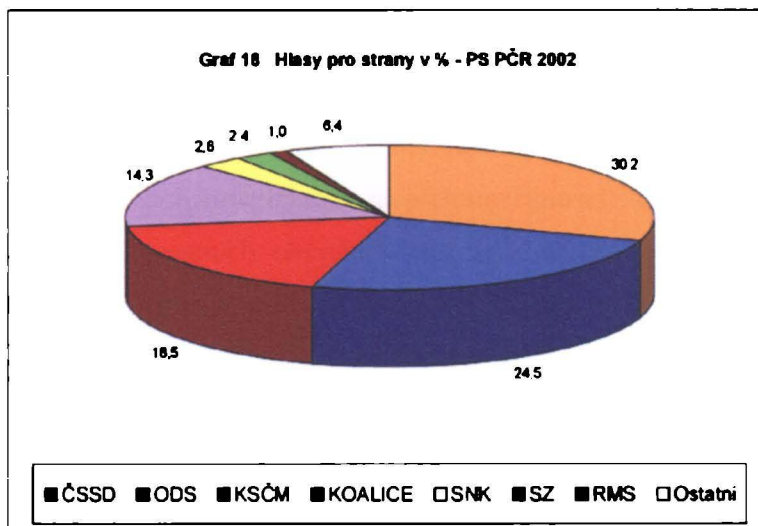
Volby do Poslanecké sněmovny se odehrávaly od 14. do 15. června 2002. Volební kampaň ODS byla zahájena již koncem ledna tzv. "Témat dekády", které předkládaly veřejnosti názory a postoje ODS k nejrůznějším důležitým problémům současnosti. Volební program byl tedy nazván *Volební desatero*. Ve volbách však zvítězila ČSSD se 30,20% hlasů, ODS skončila se ziskem 24,47% hlasů na druhém místě a velkého úspěchu dosáhli v těchto volbách také komunisté. Pravice utrpěla dosud největší porážku. Vítězná ČSSD se rozhodla sestavit koaliční vládu s KDU-ČSL a US-DEU a ODS přešla do čisté opozice. Poprvé v historii tak vznikla v Poslanecké sněmovně levicová většina, kdy socialisté a demokraté společně

⁸⁰ ODS: *Výsledky voleb Občanské demokratické strany* [online]. c1991-2009 [citováno 1.10.2009]. Dostupné z: <<https://www.ods.cz/volby/vysledky.php>>.

⁸¹ PŠEJA, P.: „Vývoj ODS a jejího postavení ve stranickém systému ČR“, in BALÍK, S. a kol.: *Občanská demokratická strana a česká politika: ODS v českém politickém systému v letech 1991-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. s. 59.

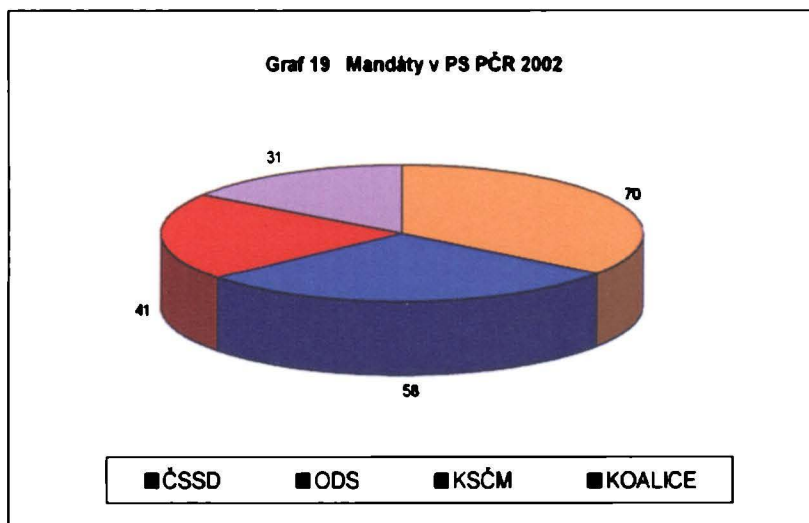
disponovali 101 mandáty. Voleb se účastnilo 28 stran a 21 z nich kandidovalo ve všech volebních krajích. ČSSD dosáhla nejvyššího zisku hlasů i ve 12 volebních krajích, ve dvou uspěla Občanská demokratická strana.

Graf č. 7 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR 2002

Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/\\$File/422008k026.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/$File/422008k026.pdf)

Graf č. 8 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR 2002

Zdroj:

[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/\\$File/422008k026.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/$File/422008k026.pdf)

Po volbách oznámilo vedení ODS, že na blížícím se kongresu dá své funkce k dispozici, a sám Václav Klaus oznámil, že na tomto kongresu již nebude

kandidovat na předsedu ODS a bude se soustředit na kandidaturu na prezidenta ČR. Na XIII. Kongresu ODS, který se konal 13.-15. prosince 2002 ve Františkových Lázních, byl zvolen novým předsedou Mirek Topolánek, když o 11 hlasů předstihl Petra Nečase. Václav Klaus se stal čestným předsedou ODS.

V souladu s usnesením tohoto kongresu navrhla Občanská demokratická strana Václava Klause na funkci prezidenta ČR. Dne 28. února 2003 byl zvolen ve 3. kole voleb a porazil tak se 142 hlasy svého protikandidáta Jana Sokola. Slavnostní slib pak složil na společné schůzi Poslanecké sněmovny a Senátu 7. března 2003.

V senátních volbách konajících se na přelomu října a listopadu 2002 se ODS podařilo zvítězit v 9 senátních obvodech, což byl nejlepší výsledek ze všech účastníků. Neúspěšné byly naopak strany bývalé Čtyřkoalice a komunisté. Do těchto voleb vstoupila Občanská demokratická strana s předvolebním poselstvím nazvaným *Nabízíme Vám pravici*, které platilo také pro nastávající komunální volby. Senátních voleb se účastnilo 168 kandidátů, ODS postavila své kandidáty ve 26 z 27 volebních obvodů a obhajovala 5 senátních postů. Do druhého kola postoupilo 19 kandidátů, 13 z nich z prvního místa. Svým výsledkem si ODS upevnila pozici nejsilnějšího senátního klubu.

Tabulka č. 9 Výsledky senátních voleb 2002

Strana	Mandátů
1. ODS	9
2. ČSSD	7
3. KDU-ČSL	1
4. KSČM	1
5. Ostatní	8

Složení Senátu po skončených volbách

Strana	mandátů
1. ODS	26
2. Klub otevřené demokracie	16
3. KDU-ČSL	15
4. ČSSD	11
5. Nezávislí	5
6. Nezařazení	8

Zdroj: <http://www.ods.cz/volby/vysledky.php>

Komunální volby se konaly 1. až 2. listopadu téhož roku a ODS si více méně udržela své pozice a získala nejvyšší počet voličských hlasů, a to 25,23%. Z 19 statutárních měst se jí podařilo zvítězit v 16 a včetně Prahy získala ODS posty 13 primátorů.

V lednu a únoru se konaly prezidentské volby. První volba proběhla 15. ledna 2003. Kandidáty byli ČSSD navržený Jaroslav Bureš, ODS navržený Václav Klaus, KSČM navržený Miroslav Kříženecký a Petr Pithart. V tomto kole nebyl prezident zvolen a do druhého kola postoupili už jen Václav Klaus, který postoupil díky hlasům poslanců, a Petr Pikhart, který naopak postoupil na základě hlasů senátorů. V druhém ani třetím kole voleb však prezident zvolen nebyl. Druhá volba se tedy konala 24. ledna 2003. Zde se kandidáty stali Václav Klaus, Miloš Zeman a Jaroslava Moserová. Do druhého kole postoupil - opět díky hlasům poslanců - Václav Klaus a Jaroslava Moserová, pro kterou hlasovali především senátoři. Ani tentokrát nebyl ve druhém či třetím kole voleb zvolen prezident. Třetí volba se konala 28. února a úřad prezidenta byl tedy v té době neobsazen. Kandidáty byli Václav Klaus a Jan Sokol. Oba kandidáti postoupili také do druhého kola, Václav Klaus díky poslancům a Jan Sokol díky senátorům. V tomto kole však prezident nebyl zvolen. Ve třetím kole byl zvolen Václav Klaus poté, co mezi poslanci získal 109 hlasů a mezi senátory 33 hlasů, dohromady tedy 142 z 280 hlasů. Slib složil Václav Klaus 7. března 2003.

V historicky prvních volbách do Evropského parlamentu, konajících se 11. - 12. června 2004, zvítězila Občanská demokratická strana. Její volební program nazvali *Stejně šance pro všechny*. S 30,04% hlasů získala 9 z celkových 24 mandátů. Velký propad čekal ČSSD v čele s premiérem Vladimírem Špidlou, což vedlo k jeho odstoupení. Následně vstoupila ODS do nejsilnější europoslanecké frakce Evropské lidové strany - Evropských demokratů (EPP-ED).

Tabulka č. 10 Výsledky voleb do Evropského parlamentu 2004

strana	hlasů	mandátů
1. ODS	37,50%	9
2. KSČM	20%	6
3. SNK-ED	12,5%	3
4. KDU-ČSL	8,33%	2
5. ČSSD	8,33%	2

Zdroj: <http://www.ods.cz/volby/vysledky.php>

V říjnu a listopadu zároveň proběhly ve 29 volebních obvodech doplňovací a řádné senátní volby, ve kterých Občanská demokratická strana obhájila 9 svých mandátů. Celkem získala 18 mandátů, což byl její nejlepší výsledek.

Tabulka č. 11 Výsledky senátních voleb 2004

strana	mandátů
1. ODS	18
2. KDU-ČSL	3
3. SZ	1
4. KSČM	1
5. Nezávislí	1
6. SNK	1
7. ED	1
8. US-DEU, ODA	1

Senátoři zvolení za ODS

1. Milan BUREŠ	Nový Jičín
2. Pavel EYBERT	Tábor
3. Jan HÁLEK	Olomouc
4. Zdeněk JANALÍK	Kroměříž
5. Tomáš JIRSA	Český Krumlov
6. Tomáš JULÍNEK	Brno-venkov
7. Jiří LIŠKA	Jičín
8. Jiří OBERFALZER	Beroun
9. Bedřich MOLDAN	Kutná Hora
10. Jan NÁDVORNÍK	Praha 11
11. Jiří NEDOMA	Mělník
12. Vlastimil SEHNAL	Blansko
13. Přemysl SOBOTKA	Liberce
14. Jiří STRÍTESKÝ	Pardubice
15. Pavel SUŠICKÝ	Ústí n. Labem
16. Jiří ŠNEBERGER	Plzeň –jih
17. Alena VENHODOVÁ	Hodonín
18. Jiří ŽÁK	Bruntál

Složení Senátu po skončených volbách

strana	mandátů
1. ODS	35
2. BEZPP	19
3. KDU-ČSL	11
4. ČSSD	6
5. US-DEU	4
6. SNK	2
7. KSČM	2
8. US-DEU, ODA	1
9. HNHRM	1

Zdroj: <http://www.ods.cz/volby/vysledky.php>

5. a 6. listopadu 2004 proběhly volby do krajských zastupitelstev, ve kterých zvítězila ODS. S dosaženým ziskem 36,36% dosáhla svého nejlepšího procentuálního volebního výsledku v historii. Při následném vyjednávání získala posty 12 hejtmanů, tedy ve všech krajích kromě Jihomoravského, kde skončila na druhém místě.

Tabulka č. 12 Výsledky krajských voleb 2004

strana	hlasů	mandátů
1. ODS	36,36%	291
2. KSČM	19,68%	157
3. ČSSD	14,03%	105
4. KDU-ČSL	10,67%	72

Zdroj: <http://www.ods.cz/volby/vysledky.php>

Ve dnech 4. a 5. prosince 2004 se konal volební 15. kongres ODS, jejímž heslem bylo *Modrá šance pro Českou republiku*. Jediným kandidátem na post předsedy ODS byl navržen Mirek Topolánek, který získal 91,7% všech hlasů. Byl také schválen volební program pro volby do Poslanecké sněmovny PČR nazvaný *Společně pro lepší život*.

Po parlamentních volbách, v nichž ODS po deseti letech opět zvítězila s historicky nejlepším výsledkem jakékoliv strany od vzniku republiky, byl předseda vítězné strany Mirek Topolánek pověřen sestavením nové vlády. Zajímavé na

těchto volbách byla její výsledná patová situace, jelikož nelevicové strany získaly stejně jako levicová ČSSD a KSČM sto volených zástupců. Z tohoto důvodu byla sestavena menšinová vláda ODS, která však nezískala v říjnu 2006 v Poslanecké sněmovně důvěru. Do začátku roku 2007 vládla tedy v demisi. Novým sestavením byl pověřen opět Mirek Topolánek, kterému se nakonec podařilo sestavit koaliční středopravicovou vládu společně s KDU-ČSL a Stranou Zelených. Tato vláda byla podpořena 2 kandidáty zvolenými na kandidátce za ČSSD. V lednu 2008 získala vláda důvěru a předsedou vlády se stal právě Mirek Topolánek.

Tabulka č. 13 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR 2006

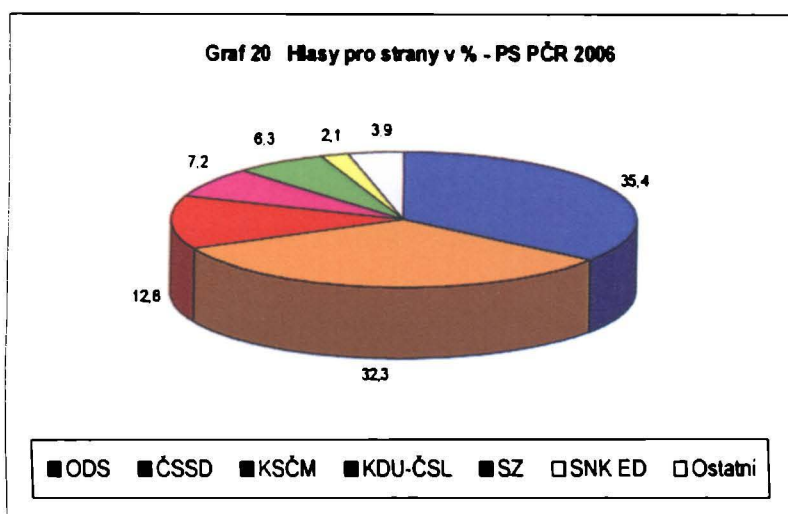
VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PČR V ROCE 2006

Tabulka 52 Účast na volbách a platné hlasy v % (strany v pořadí podle % hlasů celkem)

Strana (zkratka názvu)	Celkem ČR	V tom v volební kraj													
		Praha	Středo- český	Jiho- český	Plzeň- ský	Karlo- varský	Ústecký	Liberecký	Králové- hradecký	Pardub- ický	Vysočina	Jiho- moravský	Olomoucký	Zlínský	Moravsko- slezský
Zapáslí volí či Účast na volbách - abs.	8 333 305	983 199	943 840	518 573	453 990	244 051	659 371	347 065	445 372	408 177	409 618	938 604	510 393	480 215	1 004 818
- v %	5 372 449	659 883	622 543	338 049	290 115	137 841	378 720	216 410	297 024	274 984	278 990	611 527	335 120	321 258	613 115
	64,5	66,5	66,0	65,4	63,9	56,5	57,2	62,3	66,7	67,4	67,6	65,3	64,5	66,9	61,0
Počet platných hlasů celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom: ODS	35,4	48,3	39,2	36,7	36,5	35,9	34,8	38,8	37,7	33,3	27,7	30,7	30,3	31,7	28,1
ČSSD	32,3	23,3	30,7	30,5	31,7	32,7	35,5	29,3	30,1	33,0	35,4	33,0	35,4	33,3	40,5
KSČM	12,8	7,9	12,9	13,4	14,0	14,8	16,1	11,5	11,5	12,4	14,7	13,7	14,7	11,3	14,0
KDU-ČSL	7,2	4,8	4,9	8,2	5,7	3,4	2,2	4,2	6,7	8,6	12,2	11,1	8,3	13,0	7,2
SZ	8,3	9,2	6,0	5,9	5,9	6,7	6,0	9,6	6,7	6,3	4,9	6,2	5,5	5,1	4,3
SNK ED	2,1	3,6	2,1	1,9	2,0	1,7	1,4	2,0	3,1	2,4	2,0	1,2	1,1	2,0	2,0
NEZJDEM	0,7	0,4	0,9	0,4	0,7	0,9	0,8	0,7	0,7	0,6	0,5	0,8	0,8	0,5	0,8
NEZ	0,6	0,3	0,6	0,7	0,8	0,3	0,8	1,0	0,6	0,9	0,4	0,5	1,0	0,6	0,7
SZR	0,5	0,3	0,5	0,4	0,6	0,7	0,5	0,7	0,6	0,5	0,4	0,3	0,5	0,4	0,6
PB	0,4	0,3	0,4	0,4	0,5	0,6	0,4	0,5	0,6	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2
US-DEU	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,5	0,3	0,3	0,5	0,3	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3
PaS	0,2	0,1	0,3	0,2	0,4	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2
M	0,2	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,8	0,8	0,7	0,2
SRŠ	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2
NS	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,4	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Koal_ČR	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1
KČ	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
BPS	0,1	0,2	0,3	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
4 VIZE	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
ČSNS2005	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
HOB	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
H S	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
FIS	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
ČP	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
LIRA	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ČHNU	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

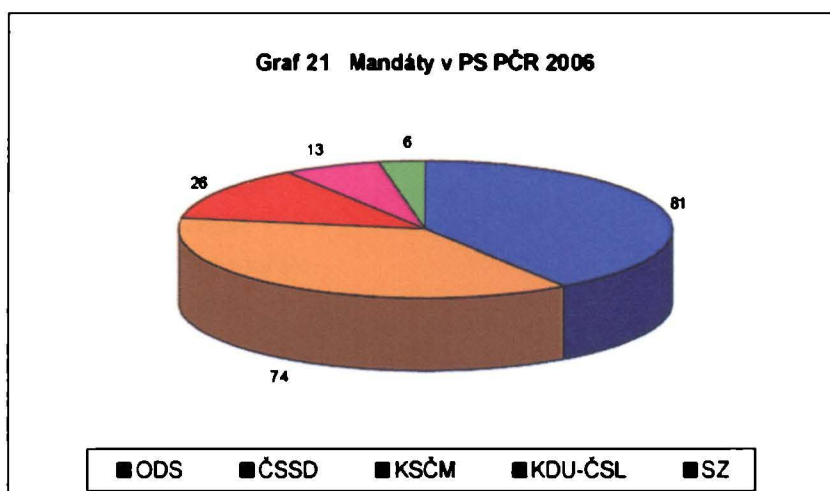
Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/C/D0040AA6B/\\$File/422008k026.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/C/D0040AA6B/$File/422008k026.pdf)

Graf č. 9 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR 2006

Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/\\$File/422008k026.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/$File/422008k026.pdf)

Graf č. 10 Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR 2006

Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/\\$File/422008k026.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD0040AA6B/$File/422008k026.pdf)

Mezi nejdůležitější kroky této vlády patří stabilizace státních financí a omezení růstu deficitů veřejných rozpočtů.

Na podzim roku 2006 se konaly senátní a komunální volby, které opět vyhrála ODS. Senátních voleb se účastnilo 204 kandidátů a ODS měla kandidáty ve všech 27 volebních obvodech a obhajovala 10 senátních postů. Kandidáti za ODS postoupili do druhého kole v 26 obvodech a z toho ve 20 z prvního místa. Celkem získala 14 mandátů a 41 senátorů, což byla většina z 81 křesel.

Tabulka č. 14 Výsledky senátních voleb 2006

strana	mandátů
1. ODS	14
2. ČSSD	6
3. KDU-ČSL	4
4. Strana pro otevřenou společnost	1
5. Nezávislí starostové pro kraj	1
6. Nezávislí kandidáti	1

Senátoři zvolení za ODS

1. Pavel Čáslava Sokolov
2. Luděk Sefzig Rokycany
3. Jiří Pospíšil České Budějovice
4. Tomáš Grupách Praha 12
5. Tomáš Töpfer Praha 4
6. Alena Palččková Praha 8
7. Daniela Filipiová Praha 2
8. Alexandr Vondra Litoměřice
9. Jaroslav Kubera Teplice
10. Karel Šebek Benešov
11. Petr Pakosta Náchod
12. Vítězslav Jonáš Třebíč
13. Richard Svoboda Brno-město
14. Václav Vlček Opava

Složení Senátu po skončených volbách

Strana	mandátů
1. ODS	41
2. ČSSD	12
3. KDU-ČSL	11
4. SNK	3
5. KSČM	2
6. Nezávislí	2
7. Nezávislí kandidáti	1
8. Cesta změny	1
9. HNHRM	1
10. LIRA	1
11. Nez. Starostové pro kraj	1
12. ODA	1

13. SNK-ED	1
14. Str. pro otevřenou spol.	1
15. SZ	1
16. US-DEU	1

Zdroj: <http://www.ods.cz/volby/vysledky.php>

Do komunálních voleb kandidovalo 195 politických stran, hnutí a koalic. ODS zvítězila ve většině velkých měst a získala 36,20% hlasů. Druhá byla ČSSD z 16,63% hlasů.

V listopadu 2006 se ve Veletržním paláci v Praze konal další volební kongres ODS, na němž mělo být zvoleno nové vedení strany na další dva roky. Jediným kandidátem na předsedu byl Mírek Topolánek. Podporu získal od 330 delegátů a byl tak opět zvolen. Prvním místopředsedou se stal Pavel Bém. Dalšími místopředsedy byli zvoleni Petr Nečas, Petr Bendl, Petr Gandalovič a Ivan Langer. *„Kongres také vyslovil svůj nesouhlas s případným vznikem vlády velké koalice či vlády na základě tzv. opoziční smlouvy. Zároveň přijal za zcela zásadní prioritu ODS zabránit vzniku vlády ČSSD a KSČM.“*⁸²

V roce 2007 započala koaliční vláda vedená Občanskou demokratickou stranou nutné reformní kroky, které se týkaly oblasti veřejných financí, sociálních věcí, zdravotnictví, justice, policie a veřejné správy. Důležitým krokem byla první fáze reformy daňového systému, ze které vzešlo zavedení rovné daně. Vláda se zaměřila na podporu rodin v daňové oblasti, snižování nezaměstnanosti, zvyšování motivace na pracovním trhu, zahájila důchodové reformy či stabilizaci důchodového systému. Vláda přišla s tzv. „e-governmentem“, který se zabývá elektronizací výkonu veřejné správy. Jedná se o transformaci vnitřních a vnějších vztahů veřejné správy pomocí informačních a komunikačních technologií. Další změnou byl tzv. „Czech Point“ neboli český státní projekt, v jehož rámci obecní úřady s rozšířenou působností, krajské úřady, notáři a další právnické osoby mohou lidem vydávat výpisy z katastru nemovitostí, z rejstříku trestů či živnostenského rejstříku. Vznikl 22. června 2005 a jeho propagátorem byl poslanec Ivan Langer. Síť byla naplno spuštěna 28. ledna 2008. Lidé zde tedy získávají veškeré údaje,

⁸² ODS: *Historie ODS* [online]. c1991-2009 [citováno 01.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/strana/historie>>.

opisy a výpisy, které jsou vedeny v centrálních veřejných evidencích a registrech o jejich osobě, majetku a právech.

V únoru 2008 se konaly po vypršení prvního pětiletého funkčního období nové prezidentské volby. ODS do těchto voleb opět nominovala Václava Klause. Jeho protikandidátem byl nakonec deseti senátory ze senátorských klubů ČSSD, SNK, KDU-ČSL a Klubu otevřené demokracie navržen ekonom Jan Švejnar. První volba se konala 8. – 9. února a skončila neúspěšně, jelikož ani jeden z kandidátů nezískal ve třetím kole potřebnou podporu nadpoloviční většiny všech přítomných zákonodárců. Nejblíže tomuto vítězství byl Václav Klaus, jemuž chyběl ke zvolení pouhý jeden hlas. 15. února se proto konala druhá volba, do které byli opět nominováni Václav Klaus a Jan Švejnar. „*KSČM navíc v této volbě přišla se svou kandidátkou, poslankyní Evropského parlamentu Janou Bobošíkovou, která však ještě před zahájením samotné volby svou kandidaturu z důvodu nedostatečné podpory stáhla.*“⁸³ Ve všech třech kolech obdržel Václav Klaus hlasy 93 poslanců a 48 senátorů a ve třetím kole byl tedy znovu zvolen prezidentem ČR.

Ve dnech 17. a 18. října 2008 se konaly třetí krajské volby. Jejím vítězem (35,95% hlasů) se stala ČSSD, která zvítězila ve všech třinácti krajích. ODS skončila celkově druhá s 23,57% a 180 obsazenými mandáty.

Ve stejném termínu se konalo také první kolo senátních voleb. V nich Občanská demokratická strana obhajovala 9 senátorských křesel. Postavila celkem 200 kandidátů, a to do všech volebních obvodů. Do druhého kola, které se konalo o týden později, postoupilo 20 kandidátů, u 19 z nich byl jejich protikandidátem člen ČSSD. Ve druhém kole zvítězili tři kandidáti a získala 35 mandátů.

Tabulka č. 15 Výsledky senátních voleb 2008

Senátoři zvolení za ODS

Zdeněk Schwarz Praha 1
Miroslav Škaloud Praha 5
Tomáš Kladívko Praha 9

⁸³ ODS: *Historie ODS* [online]. c1991-2009 [citováno 01.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ods.cz/strana/historic>>.

Složení Senátu po skončených volbách

strana	počet mandátů
ODS	35
ČSSD	29
KDU-ČSL	7
KSČM	3
SZ	1

Zdroj: <http://www.ods.cz/volby/vysledky.php>

Zpočátku roku 2008 se v Praze konal další volební kongres ODS, na kterém stávající vedení obhajovalo své pozice. V rámci svého vystoupení před delegáty kongresu se prezident Václav Klaus vzdal své funkce čestného předsedy ODS. Na post předsedy ODS byli tentokrát dva kandidáti, a sice dosavadní předseda Mirek Topolánek a pražský primátor a první místopředseda strany Pavel Bém. Nakonec byl 284 hlasy delegátů kongresu na další dva roky opět zvolen Mirek Topolánek.

Posledním důležitým krokem ODS byla příprava Evropského předsednictví, které začalo od nového roku 2009 a jejímž předsedou se stal Mirek Topolánek.

24. března 2009 proběhlo hlasování o nedůvěře vlády a Poslanecká sněmovna PČR vyslovila kabinetu vedeného Mirkem Topolánkem nedůvěru, dva poslanci ODS a dva Strany Zelených nepodpořili vládu.

2.2 Programatika strany

K politické straně patří neodmyslitelně také její politický program. Ten totiž vyjadřuje programové cíle, myšlení a záměry té určité strany, které tak oslovují veřejnost ve svůj prospěch a pomáhají formovat vnitřní život strany. Stranické programy samozřejmě představují také důležitý pramen pro politologický výzkum. Jinak tomu není ani u Občanské demokratické strany.

Jako nejvhodnější typologie hlavních stranických programů se jeví základní programy, v nichž strana definuje své základní ideové zakotvení a obecně definuje cíle, které hodlá dlouhodobě prosazovat. Dále se jedná o volební programy, které

„strana zveřejňuje v předvolebním období a zpravidla v nich definuje své cíle, jež by chtěla prosadit v následujícím volebním období v případě, že získá výkonnou moc či důležité pozice v orgánech, do nichž volby probíhají.“⁸⁴ Nakonec jde o sektorové programy, jež strana zpracovává pro jednotlivá politická pole.

Strana musí během vytváření programu zohledňovat především zájmy svých členů, dále zájmy a postoje svých možných voličů a mimo jiné musí též reagovat na reálný vývoj politické situace.

K vytyčení a analýze hlavní cílů, zásad a myšlenek ODS mi pomůže politický program ODS z listopadu roku 1995 a volební program z roku 2006. Tento volební program je pro nás časově nejaktuálnější, a proto bude také představa o smýšlení Občanské demokratické strany nejaktuálnější. Program byl připraven pro volby do Poslanecké sněmovny PČR, které se konaly 2. a 3. června roku 2006. Program byl nazván *Společně pro lepší život* a byl schválen na 15. kongresu ODS, který se konal 4. a 5. prosince 2004.

Jak jsem již několikrát v této práci již zmínila, ODS je pravicovou, konzervativně a neoliberálně orientovanou stranou. „*Vycházíme z tradičních hodnot evropské civilizace, vzniklých už dávno a potvrzených v průběhu mnoha staletí, a z tradičních morálních hodnot, které mají své kořeny v křesťanství.*“⁸⁵

Obecně lze říci, že mezi hlavní cíle strany patří „*být stranou schopných, podnikavých a sebevědomých občanů, kteří dokáží převzít odpovědnost sami za sebe, za svou rodinu, za svoji obec a stát.*“⁸⁶ Chce být stranou, která je demokraticky utvářená, s moderní evropskou strukturou, jejíž členové se aktivně podílejí na každodenní práci samosprávy, státní správy, parlamentu i vlády. Dalším cílem je být stranou, která bude navazovat na tradice evropské křesťanské civilizace, na humanitní a demokratické tradice první republiky a na zkušenosti současných západních demokracií. „*Na cirkve pohlížíme jako na důležité společenské instituce, které uspokojují významné duchovní potřeby mnoha občanů a které plní i významné sociální a charitativní poslání. Většina z nich je nositeli křesťanských tradic, na nichž spočívá naše civilizace. Prosazujeme nezávislé*

⁸⁴ PŠEJA, P.: „Vývoj ODS a jejího postavení ve stranickém systému ČR“, in BALÍK, S. a kol.: *Občanská demokratická strana a česká politika: ODS v českém politickém systému v letech 1991-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. s. 125.

⁸⁵ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

⁸⁶ *Stanovy Občanské demokratické strany* [online]. c1991-1999, [citováno 16.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/clenstvi/stanovy.php?row=1&col=4>.

*postavení církvi bez jakéhokoli vměšování státu.*⁸⁷ Občanská demokratická strana chce být též stranou odmítající „*marxistickou a leninskou ideologii ve všech jejích projevech a důsledcích a jejímž členům jsou cizí jakékoliv socializující a kolektivizující tendence v ekonomice i politice.*“⁸⁸ Členové strany chtějí aktivně spoluvytvářet soukromé vlastnictví a volný trh zboží, práce a myšlenek. Její sociální politika povede především k rovnosti v příležitostech k uplatnění. Je také nutné, aby ODS byla stranou občanů, kteří respektují právní řád, chránících svá práva a svobody a respektujících také práva a svobody ostatních. Členové Občanské demokratické strany se budou aktivně podílet na rozvoji našeho životního stylu, tedy na rozvoji kultury práce a bydlení, kultury volného času i lidských vztahů. Cílem je v neposlední řadě také „*být stranou podílející se na obrovském úkolu dospět k harmonii mezi ekonomikou a životním prostředím.*“⁸⁹

Hlavními úkoly ODS je být nástrojem volebního úspěchu, vybírat kandidáty a pomáhat jim ve volbách. Úkolem je též „*stanovovat normy a pravidla jednání tak, aby poskytovala všem členům strany úplnou, včasnou a stejnou příležitost účastnit se formulování politické linie a vedení jiných záležitostí strany, volit a být volen do všech funkcí, pokud splňují podmínky článku 3 odst. 9.*“⁹⁰ Velice důležité je pro stranu vzdělávání a výchova svých členů, a jejím posledním úkolem je „*být dvojsměrným komunikačním kanálem mezi členy strany na straně jedné a mezi předsedou, vedením strany a parlamentními kluby na straně druhé.*“⁹¹

Svou politiku ODS staví na individuálních svobodách, podnikavosti, soukromém vlastnictví, rovnosti šancí, které jsou platné pro všechny občany, a to bez ohledu na jejich rasu, původ či přesvědčení. „*Za základní stavební kámen hmotné i duchovní prosperity společnosti považujeme svobodu konání jednotlivce. Svobodu, která smí být omezována jen v nejnmutnější míře, a to jenom tam, kde naráží na svobodu konání jednotlivce jiného. S tím je samozřejmě neoddělitelně*

⁸⁷ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: < <http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>.

⁸⁸ *Stanovy Občanské demokratické strany* [online]. c1991-1999, [citováno 16.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/clenstvi/stanovy.php?row=1&col=4>.

⁸⁹ *Stanovy Občanské demokratické strany* [online]. c1991-1999, [citováno 16.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/clenstvi/stanovy.php?row=1&col=4>.

⁹⁰ *ODS: Historie občanské demokratické strany* [online]. c1991, poslední revize 28. srpna 2008 [citováno 16.10.2009]. Dostupné z: < <http://www.ods.cz/clenstvi/stanovy.php?row=1&col=4>.

⁹¹ *ODS: Historie občanské demokratické strany* [online]. c1991, poslední revize 28. srpna 2008 [citováno 16.10.2009]. Dostupné z: < <http://www.ods.cz/clenstvi/stanovy.php?row=1&col=4>.

*spojena i odpovědnost každého za své konání a za svůj vlastní osud.*⁹² ODS vychází ve své politice z tradičních konzervativních společenských hodnot, což znamená, že jsou zejména v ekonomické oblasti obohaceny řadou myšlenek, které vycházejí z liberalismu. Přístup občanských demokratů k politice je pragmatický, vycházející z reálných podmínek společnosti. Za velmi nebezpečné považuje ODS klasické komunistické ideologie i jiné levicové ideologie. *„Považujeme za nutné neustále zdůrazňovat nebezpečnost nejen klasické komunistické ideologie, ale i jiných levicových ideologií, které vycházejí z požadavku zabezpečení sociální rovnosti všech občanů na základě rozsáhlé státní intervence. Tyto ideologie vedou k masivnímu přerozdělování, omezují lidskou iniciativu i svobodu občanů a ve svém důsledku jsou brzdou prosperity celé společnosti a jejího svobodného rozvoje.*“⁹³ Naopak prosazuje od počátku jednotný a demokratický stát založený na občanském principu. Cílem strany je vybudovat společnost, ve které každý jedinec najde prostor pro svou seberealizaci.

Důležitý faktorem programatiky ODS je vztah občana a státu. Názory na jeho podobu byly mimo jiné důvodem vzniku ODS jako politické strany. *„Stát považujeme za významnou instituci, jež svou přirozenou rolí, kterou hraje v životě jednotlivců, má hodnotu sama o sobě. Stát je pro nás institucí tradiční, která spolu s rodinou a obcí tvoří rámec pro život občana, která jednotlivce definuje jako občana, a tím mu přináší základní hodnoty, jakými jsou svoboda, právo a bezpečnost. Stát ctíme, vážíme si jej a budujeme jej s odpovědností k historii, k našim současným spoluobčanům i k budoucím pokolením.*“⁹⁴

Zásadní úlohu ve vztahu občana a státu plní právní řád, jehož důležitou kvalitou je stručný a jasně interpretovatelný soubor zákonů. Příliš mnoho právních předpisů přeci omezuje svobodné chování občanů a znemožňuje dobrou orientaci v právním řádu. *„ODS proto zdůrazňuje, že život společnosti nesmí být prostřednictvím právních pravidel regulován nad nezbytně nutnou míru. Stát musí rovněž zajistit rychlé vynucování zákonných práv občanů.*“⁹⁵ Hlavním úkolem státu je zajištění podmínek pro bezpečný život občanů. Tato základní potřeba státu zrodila

⁹² *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

⁹³ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

⁹⁴ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

⁹⁵ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

a dodnes je osou jeho fungování. Stát plně odpovídá za zákony a za to, aby dodržování těchto zákonů bylo účinně vynucováno. Součástí bezpečnosti je prevence kriminality či účinný zásah a následující přiměřený trest. Samozřejmou povinností státu a každého občana je se o tuto bezpečnost postarat a podílet se na jejím zajištění. V případě potřeby musí projevit dostatek odvahy, tvořivosti a ofenzivního jednání. Armáda je pak nezbytným atributem suverénního státu. Při jejím budování je nejhlavnější zásadou fakt, že musí být jednoznačně upřednostněna kvalita před kvantitou. „*Cílem má být velmi malá, ale hi-tech armáda.*“⁹⁶ Je nutné rezignovat na vytváření vyšších taktických uskupení včetně stupně divize. Zásadním způsobem musí být rozvíjena komplexní schopnost v obraně a ochraně proti zbraním hromadného ničení. Primární je pro ODS z obranného hlediska plánování sil NATO a vytvoření sboru aktivních záloh. V přístupu k evropské integraci zastává názor, že evropská integrace je nutná, avšak strana je kritická a někdy i skeptická k hloubce a formám evropské integrace.

Oblast bezpečnosti a moderního státu je soustředěna na boj proti korupci, bezpečnost občanů a policii. Boj proti korupci staví ODS na třech pilířích tzv. „protikorupčního balíčku“: na prevenci, průhlednosti a postihu. „*Snížíme korupci tím, že omezíme prostor pro korupci, snížíme moc a vliv státní správy a prosadíme důsledné zákony.*“⁹⁷ Strana navrhuje posílit počty policistů v ulicích, chce zbavit policii nadbytečné administrativy, zastavit na jedné straně odchody zkušených a kvalitních policistů, ale na straně druhé provést očistu policie, posílit pravomoci krajských policejních ředitelů a stanovit jasnou osobní odpovědnost vedoucích funkcionářů. Pro bezpečnost občanů navrhuji zavést tvrdší postihy násilné trestné činnosti, za úkladnou vraždu budou požadovat doživotí. Chtějí rozšířit možnosti pro ukládání výjimečných trestů, zavést majetková přiznání pro osoby, které byly odsouzeny za majetkové a hospodářské trestné činy. Poskytne více práv poškozeným a obětem trestných činů, bude nekompromisně potírat všechny projevy pravicového i levicového extremismu a zrychlí a zpřesní azylové zákonodárství.

Naše zahraniční politika musí být důsledně realistická, praktická a střizlivá, základním měřítkem její úspěšnosti musí být její účelnost. „*Zahraněpolitické*

⁹⁶ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

⁹⁷ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

*ambice ČR musí respektovat naše geografické, geopolitické a demografické postavení, musí být přiměřené naší velikosti a významu, našemu ekonomickému potenciálu.*⁹⁸ V Evropské unii strana zachová daňovou a fiskální politiku, stejně jako zdravotní, penzijní a sociální systém, ve výlučné pravomoci národních orgánů. Bude usilovat o co nejrychlejší odstranění diskriminačních podmínek, podporovat změnu strukturální politiky Evropské unie a efektivní a smysluplné využívání jejích finančních prostředků z fondů.

Pro zvýšení komfortu ve vztahu občan – stát umožní strana vyřídit důležité věci na jediném místě, bez čekání a v kteroukoli dobu. Chce vytvořit univerzální podatelny (projet CZECH POINT), kde bude možné na jediném místě získat veškerá dostupná data z centrálních registrů, které jsou spravovány státem (např. katastr nemovitostí, obchodní rejstřík či rejstřík trestů), úředně ověřit dokumenty nebo podpisy na listinách či získat informace ohledně postupu probíhajících správních řízeních, které se vztahují k občanům. Provede také revizi veškerých kompetencí a ty, které budou nadbytečné, zruší. Prosadí přijetí tzv. „e-Government Act“, tedy zákona umožňujícího komunikaci s úřady a mezi úřady elektronicky. Dále omezí a v některých případech i zruší příslušnost úřadů, zruší či sloučí některé státní úřady a instituce a přijme tzv. „*Tošovského*“ (antibyrokratický) zákon, který stanoví transparentní a závazná pravidla pro přípravu a přijímání právních předpisů, jimiž jsou zaváděny nové regulace a omezení.⁹⁹

Důležitou roli v této oblasti hraje též svoboda slova a na ní založené sdělovací prostředky. Samozřejmě i s touto svobodou přichází odpovědnost. „*Na základě svého politického přesvědčení budeme vždy spíše usilovat o její posunutí směrem k většímu rozšíření svobod občanů a k omezení rozsahu působnosti státu.*“¹⁰⁰ Prosazuje také centralizovanou, ale zároveň omezenou moc státu, podporuje samosprávu obcí a rozvoj místních společenství, v nichž se vytváří občanská vzájemnost a kultura občanských vztahů založená na respektu, toleranci a solidaritě.

⁹⁸ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

⁹⁹ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

¹⁰⁰ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ccn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

*“V hospodářské oblasti odpovídá stát za kvalitu měny, vynucuje dodržování předem stanovených hospodářských pravidel a plnění smluv a chrání hospodářskou soutěž.”*¹⁰¹ Jedním z neúčinnějších způsobů, jak čelit trvalému nebezpečí růstu etatismu a byrokracie, je kontrola rozpočtem. V oblasti práce a sociálních věcí je nutné udržet nebezpečné rozpínání státu do oblastí, které jsou vyhrazeny soukromým aktivitám. V sociální oblasti vynucuje stát solidaritu silných se slabými, ale tato solidarita se nesmí stát příliš velkou zátěží pro silné a ztrátou motivace slabých svoji situaci řešit. *„Tím, že stát vynucuje určitou míru solidarity, zajišťuje pro všechny občany minimální životní podmínky.”*¹⁰²

Nejlepším prostředkem stimulace lidského úsilí a efektivní alokace zdrojů je svobodný trh. *„Věříme, že společnost, jejíž ekonomické síly spolu volně soutěží na trhu, dosáhne nejspíše hospodářského růstu a vzestupu životní úrovně.”*¹⁰³ I na trhu práce musí fungovat svoboda smlouvy, minimalizace zásahů státu do těchto smluv a konkurenceschopnost našeho hospodářství. *„Hospodářskou soutěž je nutné chápat jako možnost co nejsnadněji vstoupit na trh a usilovat být lepší než konkurence”*¹⁰⁴ a Úřad pro hospodářskou soutěž by se tak měl stát ochráncem konkurenčního prostředí proti státu. Vzdělání je klíčovým faktorem budoucího uplatnění na trhu práce. Čím je vzdělání vyšší a kvalitnější, tím je i možnost uplatnění větší. Snahy upravit cílevědomě fungování trhu vedou většinou ke zhoršení celkového výsledku. Za základní rozvojový zdroj společnosti považuje strana svobodnou aktivitu jednotlivce, jeho pracovitost, podnikavost a spořivost. Pro tuto aktivitu chce cílevědomě vytvářet dobré podmínky a proto chrání tři základní pilíře tržního systému, a sice soukromé vlastnictví, svobodné podnikání a stabilní měnu.

Soukromé vlastnictví je předpokladem k motivování lidí k péči o majetek, k investicím do majetku a jeho rozmnožování. Představuje též nedotknutelné právo. *„Věříme, že vede i k naplnění řady veřejných zájmů, jako je například ochrana přírody, a umožňuje jasné řešení sporů a střetů zájmů. Jsme proto proti omezování soukromého vlastnictví i proti zásahům státu do výkonu vlastnických práv a*

¹⁰¹ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

¹⁰² *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

¹⁰³ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

¹⁰⁴ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/wcby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

připouštíme je jen ve výjimečných případech.¹⁰⁵ ODS chce proto pokračovat v privatizaci zbývajících státního vlastnictví, u veřejně prospěšných služeb a provozu různých infrastrukturních sítí je nutné pokračovat obezřetně. Za významné považuje ODS privatizaci některých velkých českých podniků jako je ČEZ, a.s., České dráhy, a.s., ČSA, a.s., Česká pošta, s.p. či ČSL, s.p. „Použití výnos z privatizace bude předem určeno a bude přednostně použito na umoření státního dluhu a pro financování transformační fáze důchodové reformy.“¹⁰⁶

Svobodné podnikání je podle občanských demokratů základní hybnou silou ekonomické efektivity. „Úkolem státu je zajistit svobodu smluvních vztahů, vynucovat jejich plnění a chránit volnou soutěž a svobodný vstup na trh.“¹⁰⁷ Je však nutné bránit nadměrné regulaci a státní intervenci, která ubližuje především malým a středním podnikům, a omezit ji pouze na nejnutnější případy. Důsledkem totiž může být vzrůst nezaměstnanosti a celkový hospodářský pokles.

„Současná vláda ČSSD enormně podporuje velké firmy a likviduje drobné české živnostníky. Zejména zahraničním společnostem poskytuje nebývalé úlevy a sociální pojištění a snížením limitu povinné platby DPH. Proto počet živnostníků v posledních letech klesá.“¹⁰⁸ Z tohoto důvodu přišla ODS s tzv. „živnostenskou patnáctou“. Jedná se o balíček změn pro živnostníky. Mezi tyto změny patří například roční daňové prázdniny pro všechny živnostníky na 1 rok v období 2006-2010 v případě, že se živnostník zřekne nároků na sociální příjmy, dále možnost odepisovat náklady okamžitě při pořízení a v plné výši u firem, které dosáhnou obrátu do 15 miliónů korun ročně. Patří k nim také několik snížení a zrušení, např. snížení sazby sociálního pojištění, zrušení minimální daně či zrušení povinnosti platit nemocenskou za své zaměstnance. „Hospodářskou soutěž je nutné chápat jako možnost co nejnadhěji vstoupit na trh a usilovat být lepší než konkurence“¹⁰⁹ a

¹⁰⁵ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

¹⁰⁶ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

¹⁰⁷ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

¹⁰⁸ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

¹⁰⁹ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

Úřad pro hospodářskou soutěž by se tak měl stát ochráncem konkurenčního prostředí proti státu.

„Cílem daňové a sociální reformy ODS je narovnat finanční vztah státu a občana, vrátit mu spravedlnost, logiku a jednoduchost. Chceme otevřenou společnost nerozdělenou umělými sociálními bariérami. Každý bez ohledu na svůj původ a momentální sociální postavení musí mít příležitost k sociálnímu vzestupu díky své aktivitě, pracovitosti a schopnostem.“¹¹⁰ Zde se hovoří také o zvýšení zaměstnanosti. Za klíčový prvek nezaměstnanosti považuje ODS rozvoj malého a středního podnikání, které dnes dává práci skoro dvěma třetinám obyvatel, kteří jsou zaměstnáni v soukromém sektoru. „Velcí si poradí vždycky, ale malí jsou v boji se státem bezmocní.“¹¹¹ Hlavními cíli a principy je tedy pro Občanskou demokratickou stranu snížení nezaměstnanosti na polovinu, vytvoření ekonomického prostředí, ve kterém bude zájem o nové pracovní síly, nižší odvody na sociální pojištění, zamezení zneužití sociálních dávek a jiné. Pro zvýšení zaměstnanosti chce ODS odstranit regulace v pracovním právu (tzn. např. prosazovat úpravu pracovního práva, která bude podporovat tvorbu nových pracovních míst), uplatnit princip, že pracovat se vyplatí, chce uskutečnit změny daňového a sociálního systému (tedy snížit a zjednodušit daně tak, aby byly firmy motivovány vytvářet nová pracovní místa či snížit sazby sociálního a zdravotního pojištění), zvýšit právní jistoty či odstranit možnost deformace tržního prostředí, což znamená, že podpora podnikání má sloužit všem firmám bez rozdílu.

Daňový systém je nutné udržet jednoduchý, jednoznačný, který bude zachovávat rovný přístup ke všem. „Stabilní měna je předpokladem hladkého a spolehlivého fungování směny i akumulace majetku, je předpokladem pro racionální dlouhodobé ekonomické rozhodování, i zárukou zachování hodnot mezi dneškem a zítřkem.“¹¹² Tato hlediska musí být nadřazena krátkodobým cílům, které směřují k urychlení hospodářského růstu tím, že zadluží stát a vedou k inflaci. S tím souvisí odpovědné úsilí vlády a parlamentu o vyrovnanost veřejných rozpočtů. Naopak musí být snaha omezovat rozsah veřejných rozpočtů, snižovat daňové i jiné

¹¹⁰ Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS [online]. ODS ©dubcn 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

¹¹¹ Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS [online]. ODS ©dubcn 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

¹¹² Politický program Občanské demokratické strany [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ccn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

povinné zatížení, a tím ponechat jednotlivci maximum svobody k rozhodování o vlastním osudu. To povede k rozvoji podnikání a hospodářskému růstu.

Nízká sazba daně vede podle ODS ke zrychlení růstu hospodářství a omezení šedé ekonomiky. Proto ODS přichází s rovnou daní. Ta byla doposud zavedena v devíti evropských zemích a v různých formách existuje také v desítkách států na celém světě. Občanští demokraté chtěli zavést jednotnou 15% daňovou sazbu fyzických i právnických osob a DPH. To by znamenalo, že každý bude platit stejné procento ze svých příjmů, nikoli stejnou výši daně. *„Lidé s nižšími nebudou platit žádné daně. Všem občanům stoupne čistá mzda nebo zisk.“*¹¹³ Tím by nebyl ani nikdo zvýhodněn, protože pro její výběr není rozhodující druh ani výše příjmu. Zůstává tak solidární, protože z vyššího příjmu se platí i vyšší částka. Naopak to ale také znamená, že čím více bude člověk pracovat, tím více peněz získá. To je jistě pro lidi velká motivace. Odstraní tím také nejrůznější výjimky a pobídky, takže by měla snížit možnost korupce. V této oblasti se měly také zrušit daně darovací, dědické, z převodu nemovitostí či z kapitálových příjmů a úroků.

Rodina je pro Občanskou demokratickou stranu základní institucí společnosti. *„Pouze zdravá a fungující rodina je schopna zajistit stabilitu společnosti a plnohodnotnou výchovu a zrání příslušníků nastupujících generací. Rodina je místem udržování a rozvoje tradičních mravních a kulturních hodnot, místem, kde se lidé učí vzájemnosti, lásky a odpovědnosti, kde zažívají pocit autority i pocit bezpečí.“*¹¹⁴ Je také rozhodující institucí z hlediska lidské i mezigenerační solidarity, a proto chce ODS posilovat odpovědnost jednotlivců při zakládání a udržování rodiny a vytvářet k tomu potřebné prostředí. Nabízejí možnost společného sociálního pojištění manželů (nárok na uplatnění ze sociálního pojištění se rozloží mezi oba manžele bez ohledu na výši příjmu), podporují další zvyšování rodičovského příspěvku, chtějí ukončit diskriminaci matek s dětmi a motivovat zaměstnavatele rodičů tak, že první dva roky po ukončení rodičovské dovolené bude v případě uzavření pracovní smlouvy na dobu neurčitou platba sociálního pojištění snížena.

¹¹³ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

¹¹⁴ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. ©1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ccn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

Jedním z důležitých prvků z vytvoření dobrého zázemí pro rodinu je kvalitní bydlení. V této oblasti je pro ODS důležitým krokem postupná deregulace. Má tedy v plánu postupně zcela zrušit regulaci nájemného, zrovnoprávnit vztahy pronajímatelů a nájemců, zajistit ochranu sociálně slabých nebo pokračovat v privatizaci bytového fondu na úrovni obcí. Za nezbytné považuje strana také podporu bytové výstavby a odstranění administrativních a právních překážek a regulací, jako je zjednodušení stavebního řádu či norem, které jsou spojené s bytovou výstavbou.

Základními principy je v oblasti vzdělávání především otevřenost vzdělávacího systému (možnost, aby si žáci či jejich rodiče mohli zvolit školu či obor vzdělávání, také možnost škol a jejich zřizovatelů reagovat na poptávku po vzdělávání) a spravedlivá podpora státu. *„Hlavním cílem ODS je nejen vytvoření komfortního vzdělávacího prostředí pro občany, ale i motivujících právních, organizačních a ekonomických podmínek pro práci ředitelů škol a učitelů.“*¹¹⁵ Dosažení tohoto cíle však předpokládá zásadní zjednodušení zákonů a zrušení všech nedůvodných omezení, změnu zásad i způsobu financování vzdělávání z prostředků státního rozpočtu a stanovení takové podoby vzdělávacích programů, které mohou být závazným podkladem pro financování vzdělávání.

Hlavními prioritami ve zdravotnictví je pro ODS zachování dnešního solidárního financování zdravotnictví s přerozdělováním prostředků směrem k nemocným a ekonomicky slabším skupinám obyvatel, zajištění dostupnosti potřební zdravotní péče všem občanům, nezvyšování finanční spoluúčasti pacientů, rozšíření nabídky služeb především pro seniory a dlouhodobě nemocné a kladení důrazu na prevenci.

I oblast sociální služby by prošla změnou. ODS podporuje zapojení postižených lidí do života společnosti, chce zachovat sociální dávku podobnou příspěvku při péči o blízkou osobu či uzákonit rovnost poskytovatelů služeb, která by spočívala ve stejném přístupu k veřejným prostředkům. Navrhuje, *„aby v případě rezidenčních a terénních služeb klienti obdrželi na základě obdobného posouzení potřebnosti služby šeky v určité hodnotě odpovídající jejich zdravotnímu*

¹¹⁵ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/wcby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

*stavu, míře samostatnosti a sociální potřebnosti.*¹¹⁶ Sociální systém musí každému občanu zaručit sociální jistotu po celý jeho život a musí finančně podporovat především ty občany, kteří se rozhodnou svojí vlastní ekonomickou aktivitou zabezpečit sebe i svou rodinu. Každý občan pak odvede do sociálního systému 15% sociální odvod ze svých příjmů.

K tomu patří bezpochyby podpora seniorů. Zde slibují, že průměrný důchod neklesne pod 42% průměrné mzdy, že důchody budou valorizovány všem důchodcům při růstu cen o stejnou částku. Chtějí zachovat možnost, aby si senior k důchodu mohl přivydělat neomezenou částku a umožní rovnoprávný přístup ke všem zařízením sociální péče o seniory. S tím jistě souvisí změna důchodového systému. Jejím cílem je garance základního standardu, ponechání nadstandardního zajištění na jednotlivci, snížení zdanění a administrativních nákladů či podpora ekonomického růstu a rozšíření svobody volby. Senior, který důchodového věku dosáhne po roce 2040, bude žít ze státem zaručeného důchodu, dobrovolného důchodového připojištění nebo jiného pojištění a z bonusu za vychované děti.

Na církve pohlíží strana jako na důležité společenské instituce, „*kteřé uspokojují významné duchovní potřeby mnoha občanů a které plní i významné sociální a charitativní poslání.*“¹¹⁷ Většina z nich je nositeli křesťanských tradic a na těch přeci spočívá naše civilizace. Prosazuje také nezávislé postavení církví bez jakéhokoli vměšování státu.

Konkrétními návrhy v oblasti justice je reforma řízení před obchodními rejstříky, která by mohla urychlit provedení zápisu do obchodního rejstříku, nová úprava konkurzního práva, novela občanského soudního řádu, „*kteřá odstraňuje takzvaný soudní "ping-pong"*“¹¹⁸, novela trestního řádu, která by urychlí vyřizování drobné trestné činnosti, a novela živnostenského zákona, která povede ke snížení byrokratické zátěže při vzniku a zániku živnostenského oprávnění. K těmto návrhům patří i některé změny, které ODS navrhuje. Jedná se o prosazení institutu „soudce junior“, tedy že „*začínající soudce získá definitivu až po určité době působení v justici (3 roky). Během této doby bude moci být umístěn k soudům, kde*

¹¹⁶ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©dubcn 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

¹¹⁷ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

¹¹⁸ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©dubcn 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

*dochází k nepřiměřeným průtahům v soudních řízeních v důsledku velkého množství soudních nedodělků.*¹¹⁹

*„K tomu, aby stát mohl uspět v péči o naše kulturní dědictví, rozvíjel je a předal dalším generacím, potřebuje odpovídající finanční rámec. Chceme se vrátit k vyššímu podílu prostředků státního rozpočtu a postupně příjmy ministerstva kultury zvyšovat až do výše 1% rozpočtu.“*¹²⁰ ODS personálně stabilizuje celý systém památkové péče, bude pravidelně podporovat specializované programy jako je Program péče o vesnické památkové rezervace či Program restaurování movitých kulturních památek. Posílí též postavení vlastníků památek a vlastníků objektů v památkových zónách, využije fondy z Evropské unie a posílí Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví. Chtějí umožnit vlastníkůmu muzeí, galerií či veřejných knihoven kvalitní péči o sbírkové fondy a jejich rozšiřování. Provedou rekonstrukci historických budov Národního muzea a Národní knihovny, zvýší počet knihoven s veřejnou internetovou stanicí či zlepší platové podmínky odborných pracovníků galerií, muzeí či knihoven.

Základními principy programu pro venkov je skutečnost, že *„stávající politika pro zemědělce musí projít rozsáhlými změnami a přeměnit se na politiku pro všechny obyvatele i návštěvníky venkova. Významnou roli budou hrát na venkově i další dílčí politiky, jako je například politika lesnická, politika hospodaření s vodou politika hospodaření s půdou.“*¹²¹ Stát se svou administrativou musí venkovu během této změny pomáhat. Politika venkova Občanské demokratické strany se opírá o výsledky dlouhodobé a široké veřejné diskuse. Na jejím základě jsou stanoveny základní zásady a priority. Strana navrhuje provést organizační a legislativní reformu sektoru zemědělství, zjednodušit legislativu a uvolnit ruce podnikatelům a vlastníkůmu při hospodaření se svým majetkem. Transparentně také dokončí prodej státní půdy. Vlastníkům pozemků kompenzuje zákonem stanovené užívání jejich vlastnictví veřejností mimo jiné např. zrušením daně z převodu nemovitosti. Soustředěním všech hlavních aktivit do jednoho

¹¹⁹ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

¹²⁰ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

¹²¹ *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

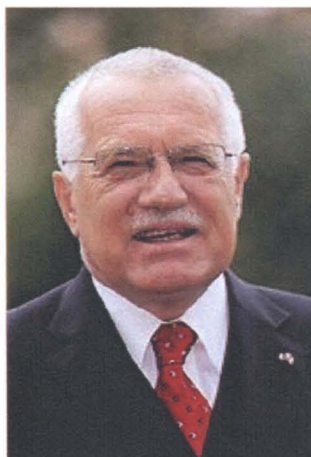
Ministerstva pro venkov a spotřebitele chce omezit byrokracii. Hlavními čtyřmi pilíři politiky venkova jsou „*produkční zemědělství, rybářství, lesnictví a využívání vodních zdrojů; tvorba a ochrana krajiny, respektování a podpora různorodosti ekonomických aktivit na venkově; vlastní iniciativa lidí v daném území.*“¹²²

Cílem části programu o životním prostředí je ochrana přírody pro současné i příští generace. Za klíčové považují občanští demokraté výrazné snížení nejškodlivějšího typu znečištění ovzduší z malých topenišť a z dopravy, urychlení a zlevnění výstavby čistíren odpadních vod pro malá a střední sídla, omezení rizika nebezpečných chemických látek, havárií a živelných pohrom a účinné zamezení dovozu odpadů. Strana chce mimo jiné podpořit zavádění nových životnímu prostředí příznivých technologií, výrazně sníží energetickou náročnost ekonomiky, podpoří dobrovolné aktivity podniků, zvýší transparentnost zdrojů finančních prostředků či zjednoduší a zpřehlední environmentální legislativu jako celek.

2.4. Významné osobnosti strany

V této kapitole se budu věnovat stručnému popisu významných osobností Občanské demokratické strany. Vybrala jsem Václava Klause, Mirka Topolánka, Pavla Béma, Petra Nečase, Ivana Langera a Vlastimila Tlustého.

Obr. 1 Václav Klaus

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Vaclav_Klaus_headshot.jpg

¹²² *Volby do Poslanecké sněmovny PČR 2006: Volební program ODS* [online]. ODS ©duben 2006 [citováno 6.10.2009]. Dostupné z: <http://archiv.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf>.

Asi nejvýznamnější osobností Občanské demokratické strany je jeden ze zakládajících členů ODS a nynější prezident České republiky **Václav Klaus**. Narodil se 19. června 1941 v Praze. Po listopadu 1989 se stal ministrem financí nejprve ČSSR a poté i ČSFR. Od konce roku 1991 až do konce roku 2002 byl předsedou ODS. Od roku 1992 do roku 1998 zastával post předsedy vlády České republiky. V letech 1998 až 2002 byl předsedou Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Prezidentem České republiky je od roku 2003 a v roce 2008 svůj mandát obhájil.

Obr. 2 Mirek Topolánek

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Mirek_Topolánek.jpg

Mezi další významné osobnosti ODS patří bezpochyby **Mirek Topolánek**. Narodil se 15. května 1956 ve Vsetíně. Je českým politikem, předsedou ODS a bývalým předsedou vlády České republiky. Od ledna do května 2009 byl též předsedou Rady Evropské unie. Před listopadem 1989 nebyl politicky organizován v žádné straně. V roce 1989 působil v Občanském fóru a roku 1994 vstoupil do Občanské demokratické strany. V letech 1998–2002 byl předsedou senátního klubu ODS a od roku 2002 do roku 2004 pak byl místopředsedou Senátu. V listopadu 2002 se stal po Václavu Klausovi předsedou ODS. 15. září 2009 rezignoval na svůj poslanecký mandát.

Obr. 3 Pavel Bém

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Pavel_Bem.jpg

V této kapitole by nemělo chybět jméno primátora hlavního města Prahy, **Pavla Béma**. Narodil se 18. července 1963 v Praze a původním povoláním je lékař. Do politiky vstoupil roku 1998. Od roku 2002 je primátorem hlavního města Prahy, v roce 2006 byl znovu zvolen. V letech 2004 až 2008 byl 1. místopředsedou ODS. V prosinci 1998 byl na období čtyř let zvolen starostou městské části Praha 6. Od roku 2006 zastával post prvního místopředsedy strany. Je též členem regionální rady ODS Praha. Před krajskými a senátními volbami v roce 2008 kritizoval svou vlastní stranu. Po neúspěchu ODS v krajských i senátních volbách 27. října 2008 oznámil, že se rozhodl kandidovat na funkci předsedy strany a nahradit stávajícího předsedu Mirka Topolánka. Na 19. kongresu v prosinci 2008 však souboj prohrál a neobhájil ani funkci prvního místopředsedy, což znamenalo, že opustil nejužší vedení ODS.

Obr. 4 Petr Nečas

Zdroj: http://img.blesk.cz/img/1/article/266553_petr-necas-crop.jpg

Dalším důležitým politikem Občanské demokratické strany je 19. listopadu 1964 v Uherském Hradišti narozený **Petr Nečas**. Členem ODS je od roku 1991 a od roku 1992 poslancem Parlamentu ČR. Od roku 1999 je místopředsdou ODS, v roce 2002 prohrál souboj o post předsedy strany s Mirkem Topolánkem o pouhé 2 hlasy a mezi lety 2004 až 2006 vykonával funkci 1. místopředsedy ODS, kterou na podzim roku 2006 neobhájil v souboji s Pavlem Bémem. Od 4. září 2006 do 8. května 2009 zastával funkci místopředsedy vlády a ministra práce a sociálních věcí.

Obr. 5 Ivan Langer

Zdroj: http://web.mvcr.cz/archiv2008/micr/images/langer_ivan.jpg

Mezi významnými osobnosti Občanské demokratické strany patří také **Ivan Langer**. Ten se narodil 1. ledna 1967 v Olomouci. Členem ODS je od roku 1991. Je místopředsdou ODS, od roku 1996 také poslancem Poslanecké sněmovny PČR a od roku 2006 ministrem vnitra. V letech 1998-2006 byl místopředsdou Poslanecké sněmovny PČR a krátce také ministrem informatiky, ale to trvalo pouhý rok (2006-2007). Od roku 2000 pedagogicky působí na Právnické fakultě UP. Známe je také mimo jiné projektem *Otevřená společnost*, o němž informoval a který měl co nejvíce přiblížit všem občanům archivní fondy StB, a trestným oznámením pro podezření ze zneužití pravomoci veřejného činitele a z přijímání úplatků, a to vše ve spojitosti se zavražděným podnikatelem Františkem Mrázkem.

Zdroj: <http://www.muzejpravodaj.cz/osolimages/Vlastimil-Tlusty.jpg>

Poslední osobou, kterou zde chci zmínit, je **Vlastimil Tlustý**, narozený 19. září 1955 ve Slaném. Je politikem a dlouholetým poslancem, bývalým členem KSČ, ze které vystoupil po 17. listopadu 1989 a do ODS vstoupil v roce 1991. V první vládě Mirka Topolánka byl na podzim 2006 ministrem financí. Následně se s Topolánkem rozešel, ostře ho kritizoval a stavěl se proti vládní politice. V březnu 2009 i jeho hlasem vyslovila Poslanecká sněmovna nedůvěru druhé Topolánkově vládě. Posléze zaniklo jeho členství v ODS kandidaturou za hnutí Libertas.cz ve volbách do Evropského parlamentu. Od roku 1992 byl za ODS poslancem Parlamentu ČR. Zde vykonával ve volebním období od roku 1998 až do roku 2002 funkci předsedy rozpočtového výboru a v letech 2002 až 2006 byl jeho místopředsdou. Od roku 1998 do 2006 byl předsedou poslaneckého klubu ODS. V roce 1998 se stal též stínovým ministrem financí ODS.

3.1 Vznik a vývoj strany

Křesťanskodemokratická unie Německa (Christlich-demokratische Union Deutschlands - CDU) je největší konzervativní stranou v Německu. V současné době má přibližně 530 000 členů a působí v 15 ze 16 spolkových zemí. Nepůsobí pouze v Bavorsku, kde naopak na základě dohody působí pouze Křesťanskosociální unie (Christlich-soziale Union Deutschlands - CSU). Na spolkové úrovni spolu tyto dvě strany vystupují společně jako koalice CDU/CSU, a to již od roku 1949. Od prvních svobodných německých parlamentních voleb uplynulo již 60 let. Z těchto 60 let stáli v čele spolkových vlád 40 let politici právě CDU.

Založení Křesťanskodemokratické unie nás zavede do roku 1945. V té době došlo k bezpodmínečné kapitulaci Německa a úplnému obsazení země spojeneckými vojsky. Německo bylo vítěznými mocnostmi – USA, Francií, Velkou Británií a SSSR – rozděleno do 4 okupačních zón. *„Již na podzim roku 1944 a rovněž na Jaltské konferenci se spojenci protivníci Německa dohodli, že po vojenském obsazení bude Německo rozděleno na tři zóny, které budou přiděleny tehdejšímu spojeneckému mocnostem – USA, SSSR a Velká Británie. (...) Na konferenci v Jaltě byla pak do skupiny okupačních mocností přijata Francie. Z části americké a britské zóny obdržela svou vlastní okupační zónu (...).¹²³ Německo tak bylo otřeseno ve svých základech. Tento fakt znamenal, že nebyla vláda, policie ani správa v zemích, městech či obcích. „Po rozpuštění NSDAP a ostatních fašistických teroristických organizací jako SA, gestapo a SS, které do té doby byly důležitým nástrojem imperialistického výkonu moci, neexistovala žádná politická strana.“¹²⁴*

„S osvobozením německého národa od fašistické diktatury na základě vítězství Sovětského svazu a s ní spojeneckými mocnostmi antihitlerovské koalice se naskytl historická šance na zásadní změnu v německé politice“.¹²⁵ Jelikož se však Německo z důvodu rozdělení formovalo různě, formovala se různě nejen samotná

¹²³ MÜLLER, H.: *Dějiny Německa*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995. s. 318.

¹²⁴ ADAMO, H.: *CDU/CSU: Podstata a politika*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1978. s. 7.

¹²⁵ GUDENSCHWAGER, W.: *Zur Kulturpolitik der CDU: 1945 bis 1952*. Berlin: Union Verlag Berlin (VOB), 1970. s. 7. (přeloženo autorkou z orig.: „Mit der Befreiung des deutschen Volkes durch den Sieg der Sowjetunion und der mit ihr verbündeten Mächte der Antihitlerkoalition über die faschistische Diktatur war die historische Chance für eine grundsätzliche Wende in der deutschen Politik gegeben.“).

strana, ale také její název. Konečný název strany „*Christlich Demokratische Union Deutschlands*“ byl navrhl pravděpodobně Andreas Hermes¹²⁶.

Od roku 1945 se dařilo sjednocovat různé konfesní proudy a vytvořit politické seskupení, z kterého roku 1950 definitivně vznikla spolková CDU. „*Pouze v Bavorsku si zachovalo křesťanské politické spektrum specifickou politickou reprezentaci prostřednictvím Křesťanskosociální unie (Christlich-Soziale Union – CSU)*.“¹²⁷

17. června 1945 se v Kolíně konala schůze a ta je brána jako ustavující schůze rýnské CDU. Zde byly ustanoveny tzv. „*Kolínské směrnice*“ (Kölner Leitsätze). Ty sloužily jako prozatímní návrh programu strany. V nich bylo uvedeno: „*Musi být společným vědomím všeho lidu, že politika násilí a války je nejen zločinem proti lidstvu, ale také prohřešením se na vlastní. Německo musí spolupůsobit k naplnění touhy lidstva po trvalém míru (...). Nadvláda velkokapitálu, soukromých monopolů bude odstraněna.*“¹²⁸ Na této schůzi bylo také schváleno tzv. „*Zakladatelské prohlášení*“ (Gründungsaufruf), které bylo zveřejněno 26. června 1946. Začátek zněl: „*Německý lide! V největší katastrofě, která naši zemi potkala, povolává politická strana Křesťanská-demokratická unie Německa z vroucné lásky k německému lidu křesťanské, demokratické a sociální síly k shromáždění, spolupráci a k vytvoření nového domova.*“¹²⁹

14. prosince 1945 se měly v Bad Godesbergu sejít Křesťanskodemokratické organizace, které vznikaly po celém Německu. Tohoto setkání se mohl zúčastnit také Konrad Adenauer, kterému byl zrušen zákaz výkonu politické činnosti. „*Barracrough*¹³⁰ opět pozval Adenauera k sobě – 14. prosince. Tentokrát proběhlo jejich setkání srdečněji. Generál zrušil zákaz výkonu politické činnosti a rozhodl, že dr. Adenauer se smí podílet na legitimní politické činnosti v kolínském správním okrsku i mimo něj. Dále smí dr. Adenauer bydlet v Kolíně nebo jej navštěvovat, jak

¹²⁶ Německý politik; v roce 1944 zatčen a vězněn v koncentračním táboře; po propuštění založil CDU v Berlíně.

¹²⁷ FIALA, P., MAREŠ, M.: *Konzervativní a křesťanské politické strany a evropská integrace*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity v Brně, 1999. Str. 9.

¹²⁸ ADAMO, H.: *CDU/CSU: Podstata a politika*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1978. s. 10.

¹²⁹ SCHÖNBOHM, W.: *CDU: Porträt einer Partei*. München: Günter Olzog Verlag München, 1979. s. 23. (přeloženo autorkou z orig.: „*Deutsches Volk! In der schwersten Katastrophe, die je über ein Land gekommen ist, beruft die Partei Christlich-Demokratische Union Deutschlands aus heißer Limbe zum deutschen Volk die christlichen, demokratischen und sozialen Kräfte zur Sammlung, zur Mitarbeit und zum Aufbau einer neuen Heimat.*“).

¹³⁰ Brigádní generál Barracrough v této době velcl britské vojenské správě provincie Severní Porýní

si bude přát.“¹³¹ Jediným konečným výsledkem tohoto zasedání bylo rozhodnutí přijmout pro celé hnutí název Křesťanskodemokratická unie, tedy CDU. „Adenauer a vlastně všichni zakladatelé CDU hodlali zahrnout do stranické ideologie co nejširší škálu politických a náboženských názorů. Chtěli Unii odlišit od starého Centra, které stále ještě existovalo a které v roce 1933 poskvrnila podpora Hitlerova zmocňovacího zákona. ... Její součástí se měli stát katolíci, protestanti, odbory, střední třída i podnikatelé.“¹³²

Otázkou bylo také to, zda má být CDU řízena centrálně z Berlína či zda má mít každá zóna také vlastní nezávislou organizaci, která by byla federálně spojena s ostatními organizacemi ve zbylých zónách. První varianta vyhovovala Jakobu Kaiserovi a Andreasovi Hermesovi, druhou preferoval zase Konrad Adenauer. V tomto se však jednalo především o otázku moci, nikoli o otázku organizace. Předsedou CDU v britské zóně se stal Konrad Adenauer, a to originálním způsobem. „Když se prvního rána tmavě oblečení muži shromáždili, uviděli, že velká židle uprostřed dlouhého vedoucího stolu zeje prázdnotou. (...) Ale ve všeobecném nervózním zmatku, obvyklém pro začátek podobných zasedání, přišel k hlavnímu stolu Adenauer a zasedl do jeho čela. Poté vstal, vyzval přítomné k tichu a oznámil: „Narodil jsem se 5. ledna 1876, takže jsem pravděpodobně nejstarší. Pokud nikdo nemá námítky, budu se považovat za předsedu jako nejstarší člen.“¹³³ A tak se tedy také stalo.

V dalších týdnech se jednalo o název strany. Programová komise zavrhlá název „Strana“ a bylo navrženo nezývat se jednoduše „Křesťanští Demokraté“. Nakonec v Kolíně vznikla 19. srpna *Křesťanskodemokratická strana* města Kolín. Dne 2. září se pak tento název povýšil na zemskou stranu Porýní, která v sobě zahrnovala skupiny měst Kolín, Düsseldorf a evangelickou oblast Wuppertalu. Následovala oblast Východního Vestfálska, přesně řečeno v Bochumi byla založena *Křesťanskodemokratická strana Vestfálsko/Lippe*. 4. ledna 1946 byl v Rendsburgu (Severní Německo) založen zemský svaz pro Šlesvik-Holštýnsko pod názvem *Demokratická Unie*. Po měsíci se tato strana připojila názvem ke Křesťanské demokratické straně. V katolické oblasti Dolnosaska se staří členové *Strany centra* (Zentrumspartei) přidali brzy k CDU. Zatímco část evangelíků se shromáždila

¹³¹ WILLIAMS, CH.: *Adenauer: otec nového Německa*. Praha: Nakladatelství BB art, 2002. s. 242.

¹³² WILLIAMS, CH.: *Adenauer: otec nového Německa*. Praha: Nakladatelství BB art, 2002. s. 244.

¹³³ WILLIAMS, CH.: *Adenauer: otec nového Německa*. Praha: Nakladatelství BB art, 2002. s. 247.

v *Dolnosaské zemské straně* (Niederländische Landespartei) a liberálové v *Svobodné demokratické straně* (Freie Demokratische Partei), část luteránů přešla k CDU. V zemích francouzské okupační zóny to také nebylo jednoduché. Mnoho lidí ze severní části Porýní-Falska chtělo opět založit Stranu centra. Převažující většina se však rozhodla jít novou cestou a koncem října 1945 vznikla *Křesťanskodemokratická strana* (Christlich-Demokratische Partei). Jih země se rozhodl 5.3.1946 připojit se k CDU, která již v Porýní aktivně fungovala.

V Bavorsku nevznikl jako následek tradiční bavorské potřeby svébytnosti zemský svaz CDU, nýbrž samostatná strana, Křesťanská-sociální unie (CSU), která však byla v úzkém kontaktu s CDU a v základních politických přesvědčeních s ní souhlasila.

Nanejvýš důležitým datem byl v tomto období 14.-16. prosinec 1945. V tyto dny probíhalo v Bad Godesbergu zasedání, na němž byla všechna regionální seskupení sjednocena pod společný název *Křesťanskodemokratická unie* (Christlich Demokratische Union), jak jej známe i dnes. Jednotná organizace, která by zahrnovala celou spolkovou oblast, vytvořena sice nebyla, ale bylo rozhodnuto o vytvoření pásmového spojovacího výboru CDU/CSU se sídlem ve Frankfurtu nad Mohanem.

Rozhodující zasedání se konalo 3. dubna 1946 ve Stuttgartu, na kterém se sešli představitelé CDU z Bádenska a Württemberska. Zde bylo dohodnuto, že „*sídlem stranického vedení CDU se nemá stát Berlin, nýbrž nějaké místo u Mohanu.*“¹³⁴ Stále však pokračoval spor mezi CDU v britské a berlinské zóně.

„*Dalším krokem bylo v tomto směru vytvoření pásmového svazu CDU Brity okupované zóny dne 5. února 1946 v Krefeld-Uerdingen, při současně probíhající volbě Konrada Adenauera na post předsedy. Tento pásmový výbor CDU si stanovil 1.3.1946 v Neheim-Hüstenu program, který již viditelně nesl rysy Konrada Adenauera (...).*“¹³⁵ Jednalo se tedy o první program CDU britského pásma. Nejvýraznější a nejnázornější na tomto programu bylo, že „*ve světle historických zkušeností a politiky prováděné CDU/CSU to byl demagogicky ozdobený program,*

¹³⁴ WILLIAMS, CH.: *Adenauer: otec nového Německa*. Praha: Nakladatelství BB art, 2002. s. 251.

¹³⁵ OLZOG, G., LIESE, H.-J.: *Die politischen Parteien in Deutschland*. München: Olzog Verlag, 1999. s. 87. (přeloženo autorkou z orig.: „Der nächste Schritt in diesel Richtung war die Bildung des Zonenverbandes der CDU der britisch besetzten Zone am 5. Februar 1946 in Krefeld-Uerdingen, bei gleichzeitiger Wahl von Konrad Adenauer zum Vorsitzenden. Dieser Zonenausschuß der CDU gab sich am 1.3.1946 in Neheim-Hüsten ein Programm, das schon deutlich die Züge Konrad Adenauers (...) trägt.“).

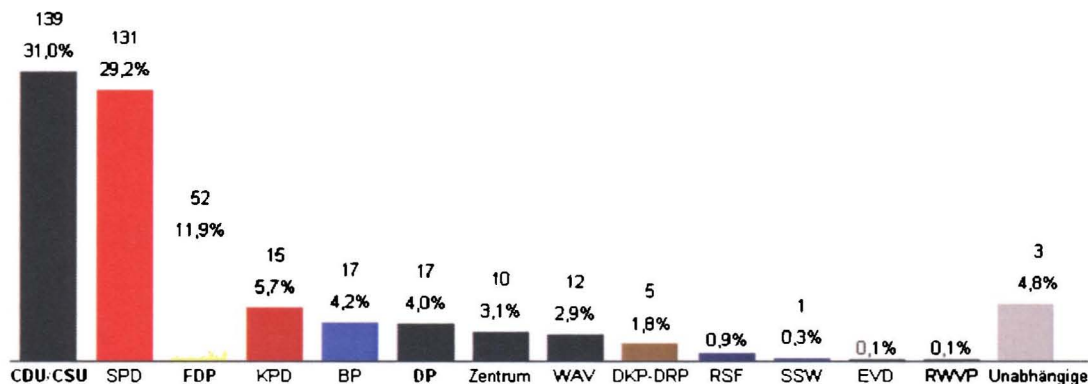
*který byl zaměřen na obnovení moci velkokapitálu.*¹³⁶ Sám Adenauer, i když to byl právě především jeho program, ve svých vzpomínkách napsal, že „*zasedání CDU v Nehekmu-Hüstenu považují za jedno z nejvíce rozhodujících zasedání CDU. Na něm jsme překonali síly, které doporučovaly pronikavou socializaci, a zabránili jsme tím rozpadu strany.*“¹³⁷ Jádrem programu byl křesťanský světový názor. Tento program však není tolik znám jako *Ahlenský program*. Ten byl schválen 3. února 1947 na zasedání pásmového výboru CDU britské okupační zóny, který se konal od 1. do 3. února 1947 v Ahlenu. Pojetí tohoto programu představovalo jeden z hlavních bodů, kvůli kterým došlo ke střetům mezi předsedou strany Konradem Adenauerem a stranickými a ideovými odpůrci, představiteli berlínské CDU. Ti zastávali názor, že řešením projednávaných problémů je společenská soudržnost a ne individualismus. Konradu Adenauerovi se podařilo prosadit sociální tržní hospodářství a napojení Německa na západoevropské struktury a USA.

14. srpna 1949 se konaly první parlamentní volby, které byly prvními spolkovými volbami vůbec a (po volbách do zemského sněmu a komunálních volbách) prvními svobodnými volbami na německé půdě od roku 1933. CDU/CSU v nich vyhrála s 31% a získala tak 139 křesel. Samotná CDU získala 25,2% (115 křesel) a CSU 5,8% (24 křesel). Druhá skončila těsně SPD s 29,2% a 131 křesly. Koalici vytvořily CDU/CSU, FDP (Freie Demokratische Partei = Svobodná demokratická strana) a DP (Deutsche Partei = Německá strana).

¹³⁶ ADAMO, H.: *CDU/CSU: Podstata a politika*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1978. s. 13.

¹³⁷ ADAMO, H.: *CDU/CSU: Podstata a politika*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1978. s. 13.

Graf č. 11 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1949

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1949

Definitivn spojn ve spolkovou stranu CDU se uskutečnilo od 20. do 22. října 1950 v Goslaru na prvním spolkovm sjezdu strany. P ředsedou se stal Konrad Adenauer, kter byl od 15.9.1949 spolkovm kanclrem, zvolen 90,15% odevzdaných hlasů. „*Tento prvn spolkov sjezd strany v Goslaru znamen pro CDU zaatek rozvoje jednotn spolkov strany a stranick práce, jelikoz teprve od této doby me být povazovna za skutečnou spolkovou stranu.*“¹³⁸

Konrad Adenauer utvářel rozhodující podobu strany po dobu 16 let jako její p ředseda. Během jeho éry však nebyla CDU podle Petera J. Grafeho ve sve podstatě politickou stranou, nbrz platila jako „*shromáždění oblastnch kniectv*“¹³⁹.

Roku 1950 byl schválen spolkov zákon o zaopat řen, kter zajistil finann pomoc p řes 4 000 000 vlenm invalidům, pozůstalým a sirotkům. Zákon o povlenm vyrovnání z roku 1952 umožnil odskodnn za ztrátu veskerho jmn způsobenou vlivem války a zajistil tak spravedlivj rozdělení válečných následků. Zákon o nucen p řesdlench osobách a uprchlících z roku 1953 umožnil zalenn milionů osob vyhnaných z vlasti a uprchlíků. Tyto t ř zákony odpovdaly K řestanskodemokratickch principm solidarity a subsidiarity¹⁴⁰.

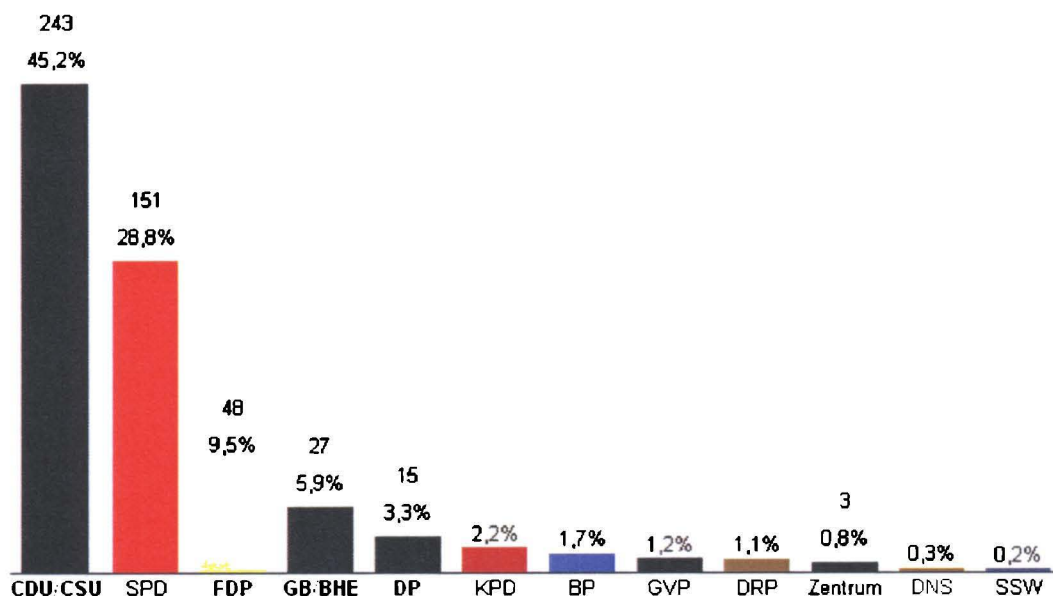
¹³⁸ PTZ, H.: *Die Christliche Demokratische Union*. Bonn: Boldt Verlag Bonn, 1971. s. 20. (p řeloeno autorkou z orig.: „Der erste Bundesparteitag in Goslar bedeutet fur die CDU den Beginn bundeseinheitlicher Parteientwicklung und Parteiarbeit, weil sie erst von da an als wirkliche Bundespartei als Landesverband an.“)

¹³⁹ GRAFE, P.J.: *Schwarze Visionen: Die Modernisierung der CDU*. Hamburg: Rowohlt, 1986. s. 17. (p řeloeno autorkou z orig.: („... Versammlung regionaler Furstentmer“).

¹⁴⁰ Subsidiarita je politick zsada, podle které se m rozhodování a zodpovdnst ve ve řejnch zlezitostech odehrávat na tom nejnim stupni ve řejn správy, kter je nejbližze občanům. Vy u řovn správy mi rozhodovat jen tam, kde si to povaha věci vyžaduje.

6. září 1953 se konaly druhé parlamentní volby. V nich opět vyhrála CDU/CSU s 45,2% a vytvořila tak jasně nejsilnější frakci s Konrádem Adenauerem jako kancléřem. Získala 243 křesel. Z toho CDU získala 36,4% (191 křesel) a CSU 8,8% (52 křesel). Druhá skončila SPD s 28,8% a 151 křesly.

Graf č. 12 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1953

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1953

Na stranickém sjezdu ve Stuttgartu zažil Adenauer svou první veřejnou porážku. „Proti jeho vůli zdvojnásobili delegáti počet místopředsedů na čtyři. Zároveň v tomto roce poprvé ostře kritizovala Junge Union¹⁴¹ na stranickém sjezdu v Travemünde svého stranického předsedu.“¹⁴² Ale teprve koncem padesátých let se kritika na způsob vedení a složení Adenauerovy CDU rozostřila. „Ve spolkovém představenstvu to tedy byl protestantský předseda spolkového sněmu Eugen Gerstenmaier, který vystoupil jako ofenzivní řečník proti Adenauerovi.“¹⁴³

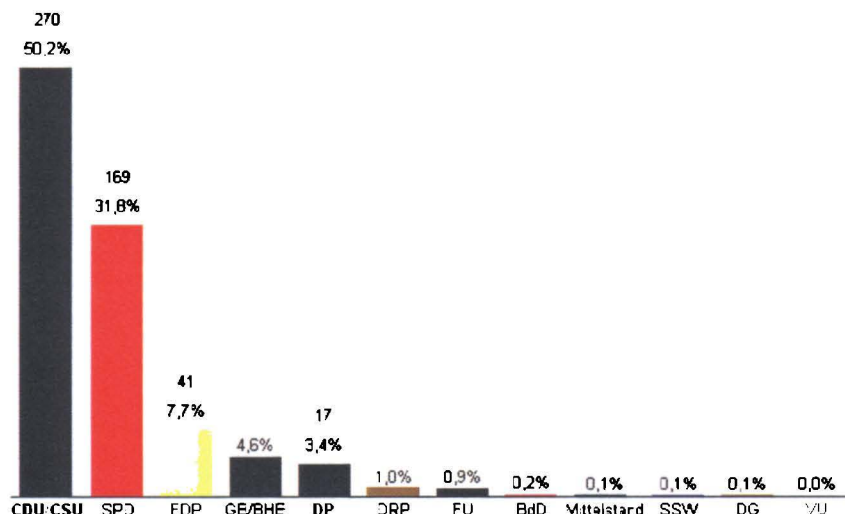
¹⁴¹ Junge Union = Mladá unie (mládežnická organizace CDU a CSU)

¹⁴² BÖSCH, F.: *Macht und Machtverlust: Die Geschichte der CDU*. Stuttgart München: Deutsche Verlags-Anstalt, 2002. s. 86. (přeloženo autorkou z orig.: „Gegen seinen Willen verdoppelte die Delegierten die Anzahl der stellvertretenden Vorsitzenden auf vier. Gleichzeitig übte die Junge Union in diesem Jahr auf ihrem Parteivorsitzenden.“).

¹⁴³ BÖSCH, F.: *Macht und Machtverlust: Die Geschichte der CDU*. Stuttgart München: Deutsche Verlags-Anstalt, 2002. s. 86. (přeloženo autorkou z orig.: „Im Bundesvorstand war es nun der protestantische Bundestagpräsident Eugen Gerstenmaier, der als offensiver Gegenredner von Adenauer auftrat.“).

15. září 1957 se konaly třetí parlamentní volby. Konrad Adenauer zde byl potvrzen spolkovým kancléřem poté, co strany unie dosáhly absolutní většiny. CDU/CSU tedy získala 50,2% a tím tak 270 křesel. Samotná CDU získala 39,7% (215 křesel) a CSU 10,5% (55 křesel). Druhá skončila opět SPD s 31,8% a 169 křesly.

Graf č. 13 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1957

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1957

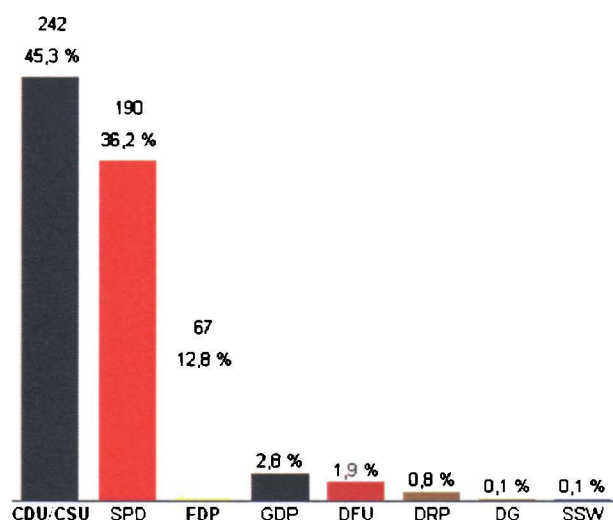
Na stranickém sjezdu v Kielu v roce 1958 požadovala většina řečníků reformaci strany. Jako strana absolutní většiny nevěnovali křesťanští demokraté pozornost pouze vnějším záležitostem, nýbrž chtěli stranu upevnit také vnitřně. Především však mysleli na to, co by se stalo v případě náhlé smrti jejich kancléře, kterému v té době bylo 82 let. Koncem padesátých let totiž zemřela část politiků, kteří od roku 1945 vedli činnost strany. „*Sám Adenauer zůstával oproti tomu kupodivu tělesně vitální, avšak vykazoval se stařeckou zarputilostí. Především stále více ztrácel smysl pro rozhodování.*“¹⁴⁴ Poté, co se Adenauerovi nepodařilo odsunout svého neoblíbeného nástupce na post prezidenta, chtěl krátkodobě převzít úřad prezidenta sám, aby si na delší dobu zajistil politickou kariéru. Svou kandidaturu však brzy odvolal.

¹⁴⁴ BÖSCH, F.: *Macht und Machtverlust: Die Geschichte der CDU*. Stuttgart München: Deutsche Verlags-Anstalt, 2002. s. 87. (přeloženo autorkou z orig.: „Adenauer selbst blieb dagegen körperlich erstaunlich vital, zeigte aber einen gewissen Altersstarrsinn.“)

Rozhodujícím bodem změny byla prezidentská krize z roku 1959. Teprve ta ukázala, jak nejlépe a ukvapeně Adenauer taktizuje. „*V tomto roce strana trochu zoufale hledala nástupce liberálního spolkového prezidenta Theodora Heussa. Především katolíci se přitom vyslovili pro protestanta, aby zajistili katolického nástupce kancléře Adenauera.*“¹⁴⁵

V roce 1961 oznámil Adenauer svou obnovenou kandidaturu a tuto zprávu nepřijala strana s příliš velkým nadšením. Čtvrté parlamentní volby se konaly 17. září 1961. V těchto volbách ztratily strany unie absolutní většinu, mohly však nadále vládnout v koalici s FDP.

Graf č. 14 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1961

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1961

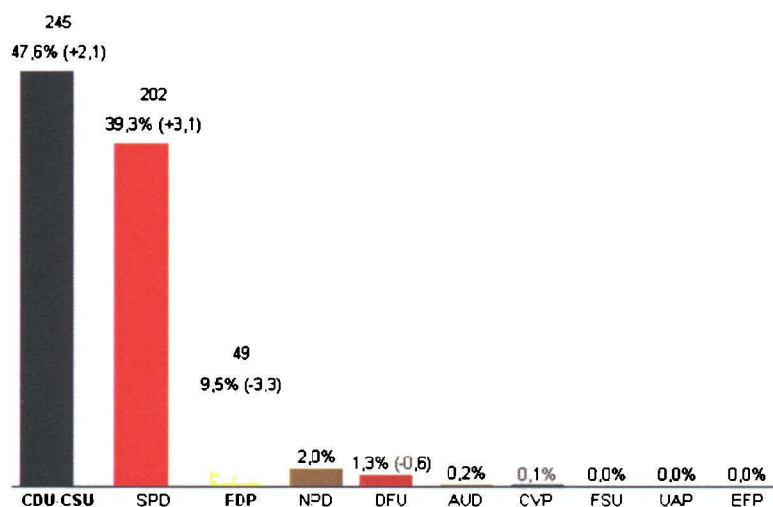
Když musela CDU během voleb přijmout menší ztráty, nebylo jiného zbylí. Od 2. do 5. června 1962 se konal 11. sjezd Křesťanskodemokratické strany. Zde byla definitivně schválena reforma struktury. Zde se objevil také právě delegovaný Helmut Kohl. Jelikož byl Adenauer jako spolkový předseda strany svým úřadem spolkového kancléře dle názorů několika politiků CDU silně vyčerpán a spolková strana vyžadovala aktivní vedení, byl na tomto sjezdu zvolen tehdejší ministr vnitra

¹⁴⁵ BÖSCH, F.: *Macht und Machtverlust: Die Geschichte der CDU*. Stuttgart München: Deutsche Verlags-Anstalt, 2002. s. 87. (přeloženo autorkou z orig.: „In diesem Jahr suchte die Partei etwas verzweifelt einen Nachfolger für den liberalem Bundespräsidenten Theodor Heuss. Vor allem die Katholiken sprachen sich dabei für einen Protestanten aus, um einen katholischen Kanzlerachfolger für Adenauer sicherzustellen.“).

spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko a právní zástupce Josef-Hermann Dufhues výkonným předsedou CDU. „*Ludwig Erhard, který byl 16.10.1963 zvolen Spolkovým sněmem 279 hlasy pro a 170 hlasy proti při 24 zdržení nástupcem Adenauera jako spolkového kancléře, byl určen sněmem strany CDU dne 23.3.1966 v Bonnu s 75,36% odevzdaných hlasů také nástupcem v předsednictví strany.*“¹⁴⁶ Konrad Adenauer se stal čestným předsedou a jako takový dostal místo a hlas v grémiu.

19. září 1965 se konaly páté parlamentní volby. Do čela stran unie vstoupil poprvé Ludwig Erhard. Koalice CDU/CSU a FDP pokračovala, na podzim dalšího roku se však rozpadla a byla vystřídána první velkou koalicí. Ludwig Erhard zůstal do svého odstoupení (30. listopadu 1966) spolkovým kancléřem.

Graf č. 15 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1965

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1965

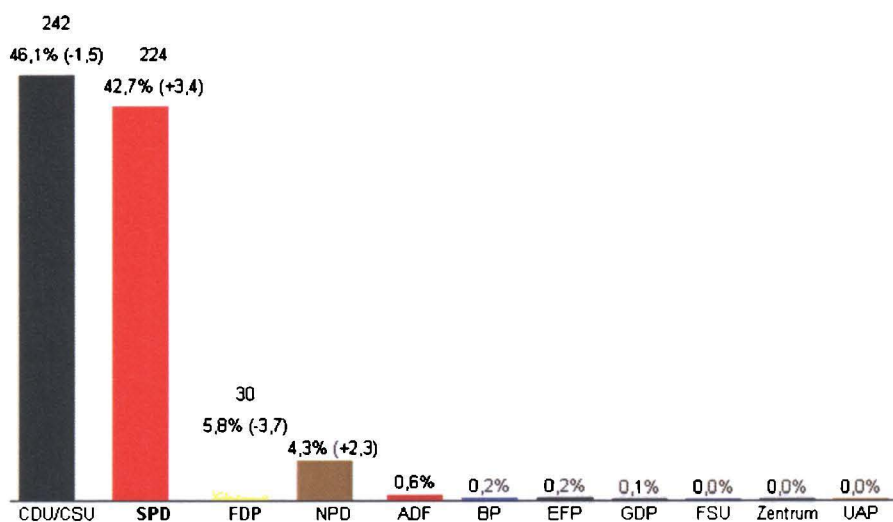
Čestným předsedou se stal také Ludwig Erhard, když ho ve funkci spolkového kancléře dne 1.12.1966 vystřídal Kurt Georg Kiesinger, který byl dlouholetým ministerským předsedou spolkové země Bádensko-Württembersko. Stal se tak spolkovým kancléřem první velké koalice na spolkové úrovni. Dne 22.

¹⁴⁶ OLZOG, G., LIESE, H.-J.: *Die politischen Parteien in Deutschland*. München: Olzog Verlag, 1999. s. 89. (přeloženo autorkou z orig.: „Ludwig Erhard, der am 16.10.1963 vom Bundestag mit 279 Ja- gegen 170 Nein-Stimmen bei 24 Enthaltungen zum Nachfolger Adenauers als Bundeskanzler gewählt worden war, wurde vom CDU-Parteitag am 23.3.1966 in Bonn auch als Nachfolger im Parteivorsitz mit 75,36% der abgegebenen Stimmen bestimmt.“).

května 1967 se konal v Braunschweigu sjezdu strany, na kterém byl Kiesinger zvolen také předsedou strany.

I když CDU/CSU vyšla ze spolkových voleb v roce 1969 jako nejsilnější strana (získala 46,1% a 242 křesel), novou spolkovou vládu vytvořila SPD s 42,7% a 224 křesly a FDP s 5,8% a 30 křesly. Spolkovým kancléřem se poprvé v dvacetileté historii Spolkové republiky Německo nestal kandidát CDU/CSU. Tentokrát se jím stal kandidát SPD Willy Brandt. Skutečnost, že se CDU/CSU poprvé od založení Spolkové republiky Německo stala opoziční stranou, ovlivnila také nové volby stranické špičky na stranickém sjezdu CDU na podzim 1971 v Saarbrückenu. Předseda frakce CDU/CSU Rainer Barzel byl zvolen předsedou CDU a nahradil tím Kurta Georga Kiesingera.

Graf č. 16 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1969

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1969

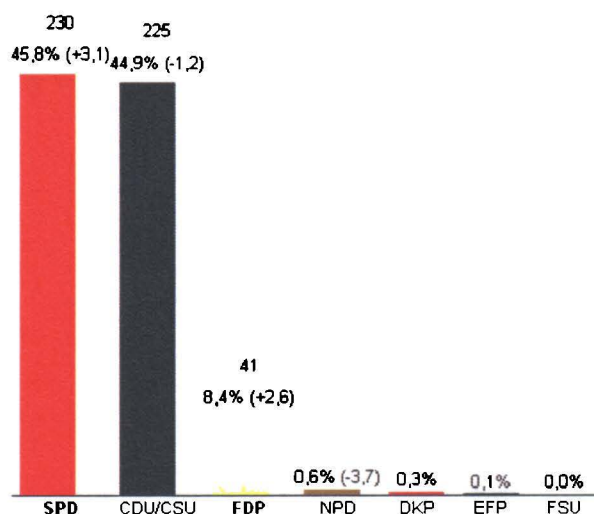
„Již tři týdny po spolkových volbách se konal 17. a 18. listopadu 1969 v Mainzu stranický sjezd, na kterém byly učiněny první závěry o politické práci CDU během éry opozice.“¹⁴⁷ Proto byl pro sedmdesátá léta nutný dlouhodobý koncept, především oslovit střední vrstvu, mladé pracující ženy a mládež.

CDU/CSU měla v úmyslu svrhnout spolkového kancléře Willyho Brandta 27. dubna 1972 konstruktivním vyslovením nedůvěry. *„Poprvé v historii Spolkové*

¹⁴⁷ SCHÖNBOHM, W.: *CDU: Porträt einer Partei*. München: Günter Olzog Verlag München, 1979. s. 66. (přeloženo autorkou z orig.: „Bereits drei Wochen nach der Bundestagswahl fand am 17. und 18. November 1969 in Mainz der Bundesparteitag statt, auf dem erste Schlußfolgerungen für die politische Arbeit der CDU während der Oppositionszeit gezogen wurden.“).

republiky Německa byla na základě článku 67 Základního zákona¹⁴⁸ snaha nahradit spolkového kancléře. To proběhne tak, že německý Spolkový sněm zvolí většinou svých členů (= tehdy 249 poslanců) nového kancléře.¹⁴⁹ Raineru Barzelovi chyběly 2 hlasy ke zvolení. Jelikož se 2 poslanci zdrželi hlasování, došlo poprvé k patové situaci mezi vládou a opozicí. To vedlo k předčasnému rozpuštění německého Spolkového sněmu prezidentem a k novým parlamentním volbám, které se konaly 19. listopadu 1972. CDU/CSU skončila se ziskem 44,9% a 225 křesly na druhém místě. Vítězem se stala SPD s 45,8% a 230 křesly. Vládu vedla koalice SPD/FDP s Willy Brandtem v čele.

Graf č. 17 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1972

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1972

Po Barzelově odstoupení z předsednictví frakce a krátce nato také z předsednictví strany byl v květnu 1973 zvolen do funkce předsedy frakce CDU/CSU Karl Carstens a v červnu do funkce předsedy strany Helmut Kohl a do funkce generálního tajemníka Kurt Biedenkopf. Úkolem nového vedení bylo především navrátit straně její sebedůvěru a vyjít z defenzivy. Bylo až neuvěřitelné, jak se Kohlovi a Biedenkopfovi podařilo splnit cíle, které si stanovili. „Koncem

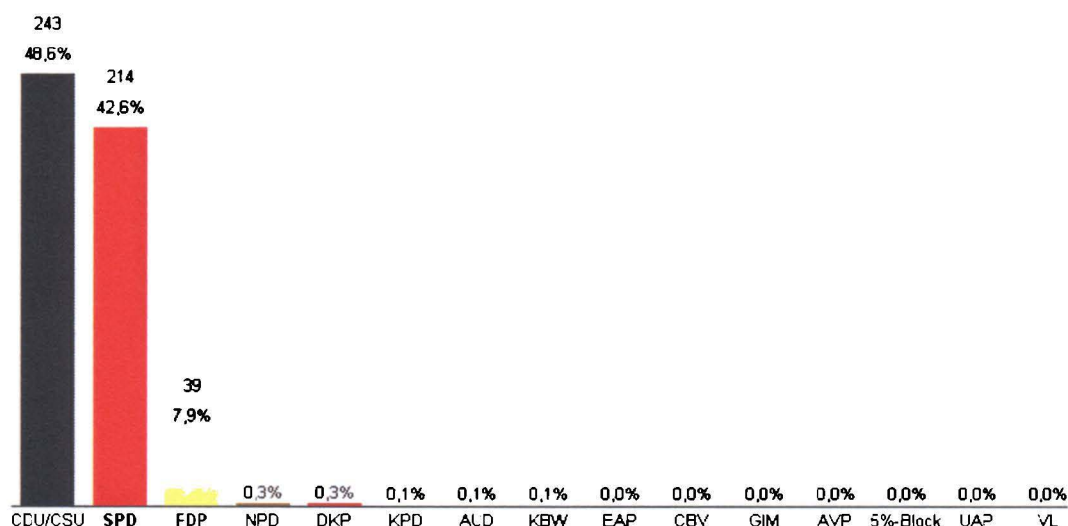
¹⁴⁸ Grundgesetz je ústava Spolkové republiky Německo

¹⁴⁹ OLZOG, G., LIESE, H.-J.: *Die politischen Parteien in Deutschland*. München: Olzog Verlag, 1999. s. 90. (přeloženo autorkou z orig.: „Zum ersten Male in der Geschichte der Bundesrepublik Deutschland wurde auf Grund des Artikels 67 des Grundgesetzes versucht, den Bundeskanzler abzulösen. Dies geschieht dadurch, daß der Deutsche Bundestag mit der Mehrheit seiner Mitglieder (= seinerzeit 249 Abgeordnete) einen neuen Bundeskanzler wählt.“).

roku 1976 byla CDU politicky i programově opět v ofenzivě, strana získala novou sebedůvěru a jednotnost, stranický aparát fungoval optimálně.“¹⁵⁰ Dalším krokem ke konkretizaci programově-politického profilu strany bylo „mannheimské prohlášení“, které bylo schváleno na stranickém sjezdu v červnu 1975 v Mannheimu. Stěžejními úkoly byla zahraniční politika, včetně zahraniční hospodářská a rozvojová politika, hospodářská a finanční politika, nová sociální otázka a zlepšení akceschopnosti státu a společnosti.

3. října 1976 se konaly osmé parlamentní volby. Přestože CDU/CSU zvítězila počtem 48,6% a 243 křesel (samotná CDU získala 38% a 190 křesel, CSU 10,6% a 53 křesel), pozici si uhájila sociálně-liberální koalice, tedy SPD se ziskem 42,6% a 214 křesly a FDP se 7,9% a 39 křesly.

Graf č. 18 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1976

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1976

Roku 1976 oznámila CSU tzv. „kreuthské rozhodnutí o rozdělení“. Toto rozhodnutí se uskutečnilo ve Wildbad Kreuthu a znamenalo oddělení CSU od CDU ve Spolkovém sněmu a rozšíření CSU na celostátní úrovni. Toto si však vedení CSU velmi rychle rozmyslelo, když CDU pohrozila, že bude tedy i ona aktivní v Bavorsku. Stranický sněm CDU v březnu 1977 v Düsseldorfu potvrdil Helmuta

¹⁵⁰ SCHÖNBOHM, W.: *CDU: Porträt einer Partei*. München: Günter Olzog Verlag München, 1979. s. 74. (přeloženo autorkou z orig.: „Ende 1976 war die CDU politisch und programmatisch wieder in der Offensive, die Partei hatte neues Selbstvertrauen und neue Geschlossenheit gefunden, der Parteiapparat war optimal funktionsfähig.“).

Kohla ve funkci předsedy strany. Výsledky voleb, které sice nevedly k převzetí vládní odpovědnosti, tak dokázaly sebedůvěru a solidaritu strany.

5. listopadu 1980 se konaly deváté parlamentní volby. V nich potvrdila svou pozici pod vedením spolkového kancléře Helmuta Schmidta SPD, i když skončila až na druhém místě s celkovým počtem 42,9% a 218 křesly. První tedy byla CDU/CSU se 44,5% a 226 křesly. Samotná CDU získala 34,2% a 174 křesel a samotná CSU 10,3% a tudíž 52 křesel. Sociálně-liberální koalice vydržela už jen necelé dva roky.

Graf č. 19 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1980

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1980

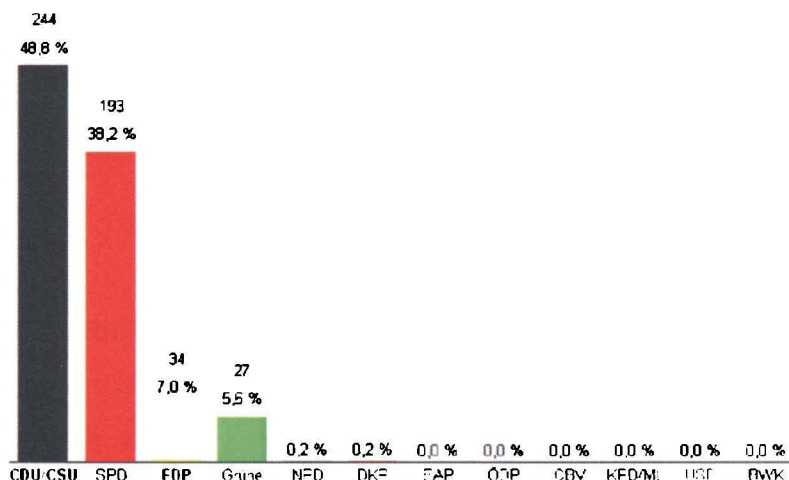
Na podzim 1982 vyměnila FDP z důvodu stále větších rozdílů svého koaličního partnera. Helmut Schmidt vyzval dne 17. září 1982 po odstoupení FDP z vlády opozici k předložení návrhu na hlasování o konstruktivním vyjádření nedůvěry, na základě čehož byl 1. října zvolen Helmut Kohl do funkce kancléře. „Pro předsedu CDU hlasovalo ve Spolkovém sněmu 256 poslanců unie a FDP, proti bylo 235 poslanců a hlasování se zdrželi 4 poslanci.“¹⁵¹ CDU/CSU a FDP se shodly na uskutečnění nových předčasných voleb.

6. března 1983 se konaly desáté parlamentní volby. Byly prvními parlamentními volbami po zvolení Helmuta Kohla spolkovým kancléřem. Volby vyhrála výrazně CDU/CSU, která získala 48,8% a 244 křesel. Samotná CDU

¹⁵¹ SCHÖNBOHM, W.: *CDU: Porträt einer Partei*. München: Günter Olzog Verlag München, 1979. s. 93. (přeloženo autorkou z orig.: „Für den CDU-Vorsitzenden stimmten im Bundestag 256 Abgeordneten von Union und FDP bei 235 Gegenstimmen und 4 Enthaltungen.“).

obdržela 38,2% a 191 křesel, samotná CSU 10,6% a 53 křesel. Druhá byla SPD s 38,2% a 193 křesly. Do Parlamentu se dostala také FDP se 7% a 34 křesly. Jelikož se nad 5% hranici dostali také Zelení, bylo to poprvé od roku 1957, co se do Spolkového sněmu dostala čtvrtá frakce.

Graf č. 20 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1983

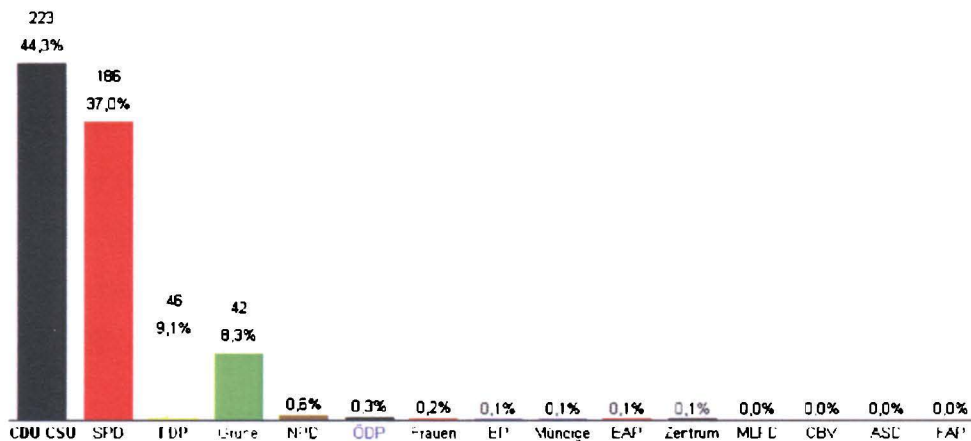
Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1983

Tak měla černo-žlutá koalice, tedy CDU/CSU a FDP, zajištěnou jasnou většinu na další čtyři roky. „V zahraniční politice strana opět zdůrazňovala spojení se západem, především s Francií a USA (...).“¹⁵²

25. ledna 1987 se konaly jedenácté parlamentní volby, poslední před opětným sjednocením Německa. V těchto volbách zvítězila CDU/CSU se 44,3% a 223 křesly. Samotná CDU získala 34,5% a 174 křesel, samotná CSU pak 9,8% s 49 křesly. Druhou se stala SPD s 37% a 186 křesly, pak FDP s 9,1% a 46 křesly a jako poslední se do parlamentu dostali Zelení s 8,3% a 42 křesly.

¹⁵² DECKER, F., NEU, V.: *Handbuch der deutschen Parteien*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007. s. 202. (přeloženo autorkou z orig.: „Außenpolitisch betonte sie erneut die Westbindung, insbesondere zu Frankreich und den USA, (...).“)

Graf č. 21 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1987

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1987

Tento volební výsledek umožnil černo-žluté koalici pokračovat ve vládnutí. Také spolkový kancléř zůstal stejný, tedy Helmut Kohl byl opět zvolen.

Co se týče struktury, byla CDU stále – i přes nastávající ztráty členů - organizačně silnou stranou. Avšak úřad kancléře stále více nabýval ve vztahu k stranickému grémiu a stranickému aparátu při rozhodování na dominanci. *„Toto pomalé zbavování stranické moci, její finanční krize, klesající oblíbenost v průzkumech a propad při evropských volbách a volbách do zemského sněmu vedl koncem osmdesátých let ke stranické krizi a masivním napětím ve vedení. Tato krize vyvrcholila v přípravách brémského stranického sjezdu v roce 1989.“*¹⁵³ Kohl však i tuto krizi ustál.

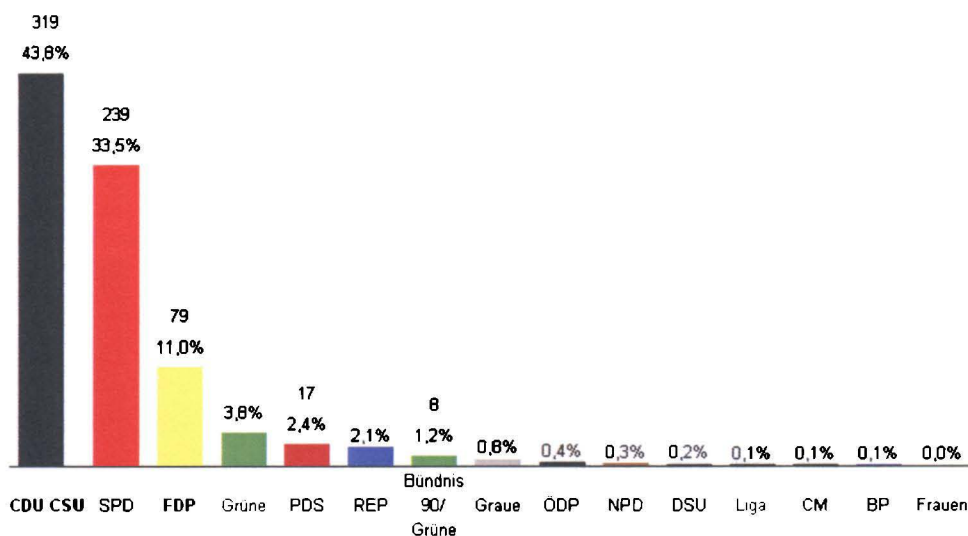
Krize ve straně však pokračovala. Koncem roku 1988 přijali také koaliční partneři kritiku Helmuta Kohla, která byla doposud pouze vnitrostranickou záležitostí. *„Strategický konflikt strany se stal strategickým konfliktem koalice. Jak nový předseda CSU Theo Waigel, tak předseda FDP Otto Graf Lambsdorff vyjádřili obavu nad situací CDU.“*¹⁵⁴

¹⁵³ DECKER, F., NEU, V.: *Handbuch der deutschen Parteien*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007. s. 202. (přeloženo autorkou z orig.: „Diese langsame Entmachtung der Partei, ihre finanzielle Krise, die sinkende Beliebtheit in Umfragen und die Einbrüche bei der Europawahl und den Landtagswahlen führten Ende der achtziger Jahre zu einer Parteikrise und zu massiven Spannungen in der Führung. Diese Krise kulminierte im Vorfeld des Bremer Parteitages 1989.“).

¹⁵⁴ OLZOG, G., LIESE, H.-J.: *Die politischen Parteien in Deutschland*. München: Olzog Verlag, 1999. s. 95. (přeloženo autorkou z orig.: „Der Strategiekonflikt der CDU wurde zu einem Strategiekonflikt der Koalition. Sowohl von dem neuen CSU-Vorsitzenden Theo Waigel wie von dem FDP-Vorsitzenden Otto Graf Lambsdorff wurde Sorge über den Zustand der CDU geäußert.“).

Roky 1989 a 1990 jsou roky opětného sjednocování Německa. Jednalo se o proces, kdy Německá demokratická republika přistoupila 3. října 1990 ke Spolkové republice Německo, a tím bylo překonáno přes čtyřicet let trvajících rozdělení. 2. prosince 1990 se konaly dvanácté parlamentní volby, které byly ve znamení 3. října dosaženého opětného sjednocení. V těchto volbách zvítězila CDU/CSU s 43,8% a 319 křesly. Samotná CDU obdržela 36,71% a 268 křesel, samotná CSU 7,11% a 51 křesel. Druhá skončila SPD s 33,5% a 239 křesly. Do Spolkového sněmu se také dostala FDP s 11% a 79 křesly. Černo-žlutá koalice tak mohla pokračovat ve své vládě.

Graf č. 22 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1990

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1990

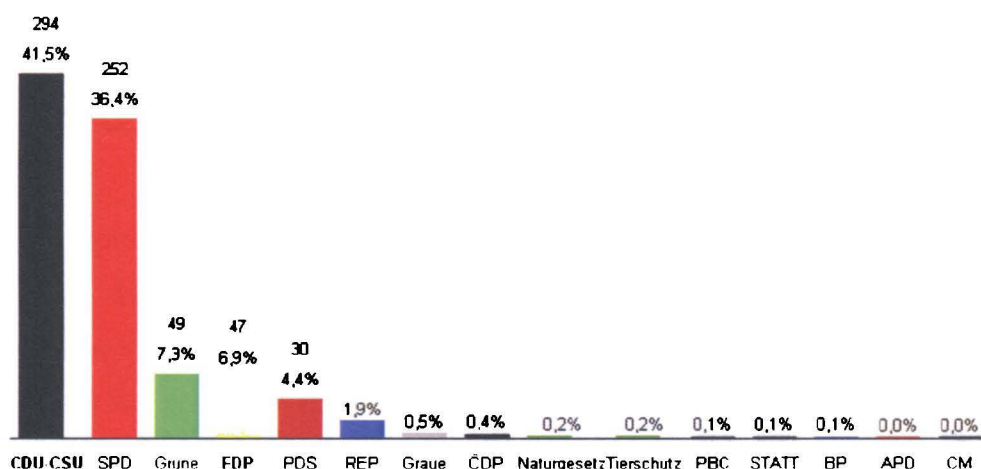
Helmut Kohl byl 98% zvolen do funkce předsedy. Orgány CDU zvětšily svůj počet o nové spolkové země. „V souvislosti se spojením s východní CDU přebrala CDU přibližně 111.000 nových členů. Na konci roku 1992 to bylo celkem kolem 725.000 členů (...).“¹⁵⁵ Spolkový stranický sněm, který měl 750 delegátů, což už tak bylo mnoho, zvýšil svůj počet o dalších 250 delegátů. Také spolkové představenstvo nyní disponovalo 6 členy z nových spolkových zemí navíc.

¹⁵⁵ NICLAUB, K.: *Das Parteiensystem der Bundesrepublik Deutschland*. Paderborn: Verlag Ferdinand Schöningh, 2002. s. 90-91. (přeloženo autorkou z orig.: „Im Zuge der Vereinigung mit der Ost-CDU übernahm die CDU ca. 111.000 neue Mitglieder. Ende 1992 zählte ma insgesamt ca. 725.000 Mitglieder, (...).“).

V roce 1993 diskutují organizace CDU o novém základním programu strany, který byl schválen v únoru 1994 na stranickém sjezdu v Hamburku pod názvem „Svoboda v odpovědnosti“ se základními hodnotami svobodou, solidaritou a spravedlností. „Rok 1994 byl v SRN označován jako „supervolební“ (Superwahljahr“), protože mimo několika zemských voleb se konaly i volby do Evropského parlamentu a do Spolkového sněmu.“¹⁵⁶ CDU přijala na sjezdu, který se konal 20.-23. února, programové zásady, které až dodnes tvoří základ programatiky strany.

16. října 1994 se konaly třinácté parlamentní volby. Z nich vítězně vyšla CDU/CSU s 41,5% a 294 křesly. Samotná CDU získala 34,16% a 244 křesel, samotná CSU 7,27% a 50 křesel. Druhá byla SPD s 36,4% a 252 křesly. 5% hranici překročili dále Zelení¹⁵⁷ s 7,3% a 49 křesly, FDP s 6,9% a 47 křesly. Vládu tvořila opět černo-žlutá koalice a spolkovým kancléřem se popáté stal Helmut Kohl.

Graf č. 23 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1994

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1994

Období mezi spolkovými volbami v roce 1994 a následujícími v roce 1998 se vyznačovalo spíše problémy uvnitř koalice. Opět se diskutovalo o kandidátovi na spolkového kancléře pro volby v roce 1998. Sám Kohl pak svou kandidaturu

¹⁵⁶ FIALA, P., MAREŠ, M.: *Konzervativní a křesťanské politické strany a evropská integrace*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity v Brně, 1999. s. 16.

¹⁵⁷ V roce 1993 se Zelení a Spojenství 90 spojily a vytvořily společnou stranu Spojenství 90/Zelení

oznámil prostřednictvím televize. Kromě saského ministerského předsedy Biedenkopfa neměl nikdo námitky.

27. září 1998 se konaly čtrnácté parlamentní volby. Výsledek voleb znamenal novum v dějinách Spolkové republiky Německo.

Graf č. 24 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 1998

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_1998

SPD se poprvé od roku 1972 podařilo s 40,9% a 298 křesly zvítězit. Druhá byla CDU/CSU s 35,1% a získala 245 křesel. PDS (Partei des Demokratischen Sozialismus = Strana demokratického socialismu) se poprvé dostala do Spolkového sněmu s 5,1% a 36 křesly. Před ní se umístily ještě FDP s 6,2% a 43 křesly a Zelení s 6,7% a 47 křesly.

Výsledkem voleb byl vznik červeno-zelené koalice, tedy koalice SPD a Zelených. Spolkovým kancléřem se stal tehdejší dolnosaský ministerský předseda za SPD Gerhard Schröder. „Roku 1998 začala opoziční érou nová fáze v dějinách CDU. (...) Po okamžitém odstoupení Kohla zahájila strana jménem jeho nástupce Schäuble postupnou generační výměnu (...)“¹⁵⁸

V letech 1998 a 1999 iniciovala CDU/CSU podpisovou akci proti reformě německého zákona o státním občanství, ve které mělo být právo na státní

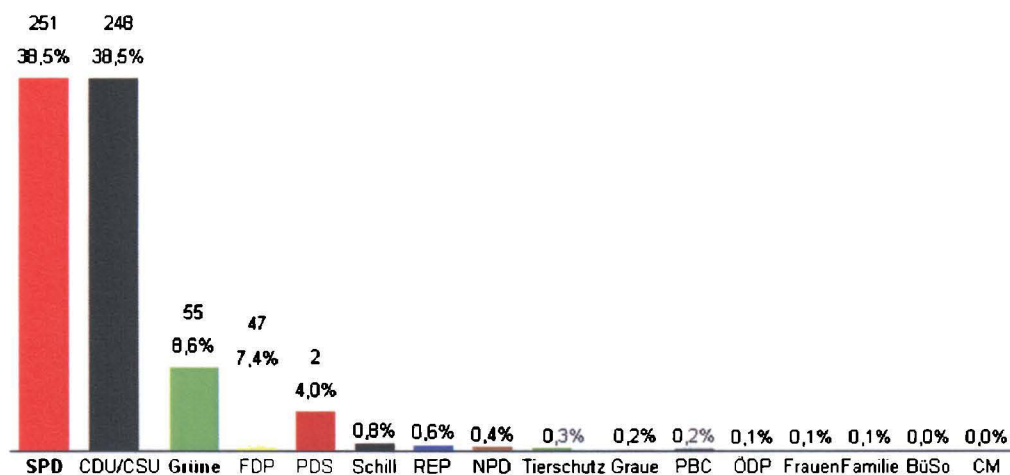
¹⁵⁸ DECKER, F., NEU, V.: *Handbuch der deutschen Parteien*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007. s. 204. (přeloženo autorkou z orig.: „Nach Kohls sofortigem Rücktritt leitete sie unter Essen Nachfolger Schäuble einen gleitenden Generationswechsel ein. (...)“).

příslušnosti doplněno o princip, který umožňuje, „aby dítě rodiče, který není občanem daného státu, bylo „přetvořeno“ v jeho občana díky tomu, že se narodí na jeho území.“¹⁵⁹

Koncem roku 1999 byla strana překvapena stranickou aférou s peněžitými dary. Jádrem aféry byly peněžité dary ve výši milionů, jejichž dárce se Helmut Kohl zdráhal jmenovat. Angela Merkelová nutila Helmuta Kohla k odstoupení z úřadu čestného předsedy CDU. Nástupcem předsedy strany se stala Angela Merkelová jako první žena v čele německé strany.

22. září 2002 se konaly patnácté parlamentní volby. V těchto volbách nezískala poprvé od spolkových voleb v roce 1949 ani SPD ani Unie minimálně 40% hlasů, které volí konkrétní politickou stranu. SPD a Unie získaly obě po 38,5%, SPD však disponovala 251 křesly, zato CDU/CSU 248 křesly. Poprvé v historii voleb do Spolkového sněmu mohl zvítězit stranou Spojenectví 90/Zelení (Bündnis 90/Die Grünen) nasazený přímý kandidát. Vládu sestavila opět SPD se Zelenými a kancléřem se stal Gerhard Schröder.

Graf č. 25 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 2002

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_2002

Rok 2003 přinesl CDU a její předsedkyni úspěchy při volbách do zemského sněmu v Hesensku a Dolním Sasku. Angela Merkelová byla činná především při formulování reformy zdravotnictví a čtvrtého zákona o poskytování moderních

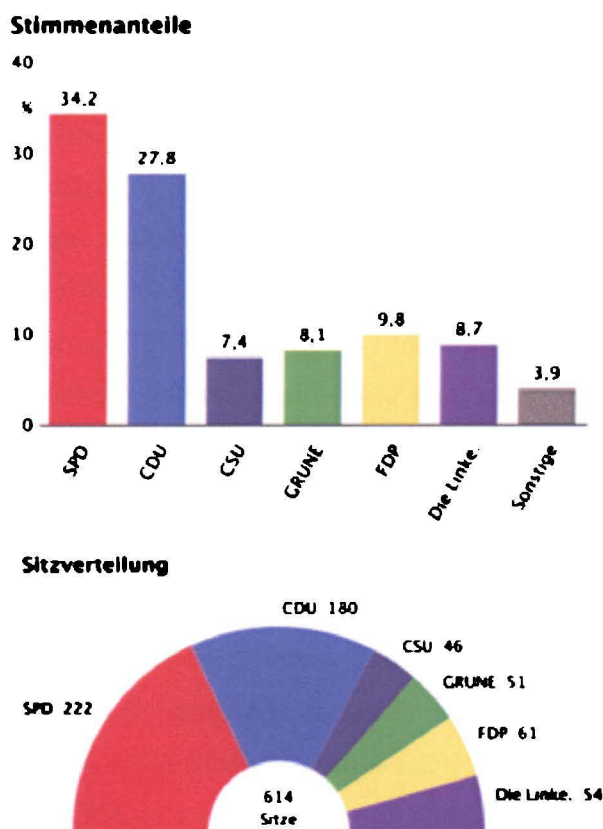
¹⁵⁹ *Integrace: Evropské občanství* [online]. c2005 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.integrace.cz/integrace/clanek.asp?id=892>>.

služeb na pracovním trhu. V únoru 2004 odcestovala Merkelová na tři dny do Turecka, kde se zasadila o typ „privilegovaného partnerství“ jako alternativy za plnoprávné členství v Evropské unii, o které usilovala spolková vláda.

Konec funkčního období spolkového prezidenta Johannesse Raua znamenalo nové obsazení tohoto politického úřadu. Od 1. července 2004 tuto funkci zastával Horst Köhler, který byl zvolen 23. května 2004 spolkovým shromážděním. Jelikož byl Köhler kandidátem Merkelové, byl to také její další úspěch.

Z důvodu předběžného rozpuštění Spolkového sněmu se šestnácté parlamentní volby konaly již 18. září 2005. V těchto volbách zvítězila CDU/CSU s 35,2% a 226 křesly. Samotná CDU získala 27,8% a 180 křesel, CSU s 7,4% a 46 křesel. Jako druhá skončila SPD a získala

Graf č. 26 + 27 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 2005

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_2005

34,2% s 222 křesly. Do parlamentu se dále dostala FDP s 9,8% a 61 křesly, Zelení s 8,1% a 51 křesly a nakonec politická strana Die Linke¹⁶⁰ (Levice) s 8,7% a 54 křesly. Vládu sestavila široká koalice CDU/CSU a SPD. 22. listopadu 2005 byla jako první spolková kancléřka v historii zvolena Angela Merkelová.

Došlo samozřejmě k několika změnám v politických funkcích, tak např. v roce 2006 byli politici z CDU dosazeni do funkcí parlamentního státního tajemníka na ministerstvu obrany či předsedy okresního vládního úřadu v Münsteru. V roce 2007 byli politici SPD jmenováni do funkcí např. spolkového ministra práce a sociálních věcí nebo vicekancléře. V roce 2008 získal politik CSU funkci bavorského ministerského předsedy. Roku 2009 byl opět politik CSU jmenován do funkce spolkového ministra pro vědu a technologii.

Koncem března 2006 předložila Merkelová osmi bodový program pro druhou etapu funkčního období. V něm bylo plánované udělat změny v oblasti federální reformy, snížení byrokracie, výzkumu a inovace, energetické, rozpočtové, finanční, rodinné politiky a politiky pracovního trhu, především reformy zdravotnictví. 27. listopadu téhož roku byla Angela Merkelová na stranickém sjezdu strany opět zvolena 93 procenty hlasů její předsedkyní.

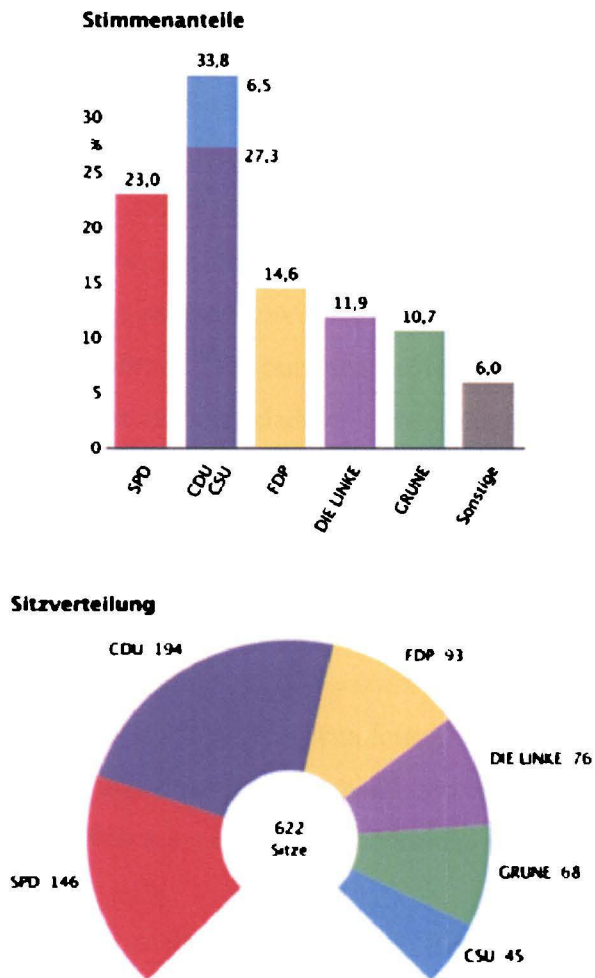
Německá spolková republika zastupovaná Angelou Merkelovou a spolkovým ministrem zahraničních věcí Frankem-Walterem Steinmeierem předsedala od 1. ledna do 30. června 2007 Radě Evropské unie. Jako podstatnou součást agendy jmenovala Merkelová mimo jiné Evropskou ústavní smlouvu, klimatickou a energetickou politiku, prohloubení transatlantického hospodářského partnerství a sousedská politika v oblasti Černého moře a střední Asie.

Na podzim roku 2008 byl zřejmý historický rozměr finanční krize, která se rýsovala již od roku 2007. Německá průmyslová banka IKB, některé zemské banky a také soukromé instituty musely ve značné výši provést účetní odpisy. Německý Spolkový sněm reagoval v srpnu nejprve zákonem na omezení rizik.

27. září 2009 se konaly sedmnácté parlamentní volby. Vítězně vyšla z těchto voleb CDU/CSU s 33,8% a 239 křesly. Samotná CDU získala 27,3% a 194 křesel, samotná CSU získala 6,5% s 45 křesly. Druhá skončila SPD s 23% a 146 křesly. Třetí byla FDP se 14,6% a 93 křesly. Levice získala 11,9% a 76 křesly se dostala také do parlamentu. Stejně na tom byly ještě Zelení s 10,7% a 68 křesly.

¹⁶⁰ Politická strana „Die Linke“ se nazývala do roku 2005 „PDS“.

Graf č. 28 + 29 Výsledky voleb do Spolkového sněmu 2009

Zdroj: http://de.Bundestagswahl_2009

Strany unie a FDP tak společně dosáhly nutné většiny a vytvořili nynější vládu. Její spolkovou kancléřkou se opět stala Angela Merkelová.

3.2 Programatika strany

V této kapitole se budu zabývat programatikou Křesťanskodemokratické strany, tedy jejími hlavními zásadami, cíli a myšlenkami. Ty se pokusím ukázat na historických východiscích a určitých pasážích politických zásad strany *Svoboda v*

odpovědnosti z roku 1994 konkrétně se toto pokusím ukázat na vybraných pasážích ze základního programu CDU schváleném na 21. stranickém sjezdu, který se konal 3.-4. prosince 2007 v Hannoveru a s názvem *Svoboda a jistota*. Zároveň se to pokusím konkrétně ukázat na Tento dokument jsem si vybrala ze stejného důvodu jako u programatiky ODS, tedy z důvodu aktuálnosti.

CDU byla a je křesťanská a konzervativní lidová¹⁶¹ strana. Jedná se o „*lidovou stranu středu. Její politika spočívá na křesťanském porozumění člověka a jeho odpovědnosti před Bohem*“.¹⁶² Je otevřena každému, kdo uznává důstojnost pro každého člověka a souhlasí tak se základními přesvědčeními strany, které z toho vyplývají. „*CDU má konzervativní, liberální a Křesťanskosociální kořeny*.“¹⁶³

„*Unie má své podstatné kořeny ve vzpouře svědomí proti nacistickému barbarství. Téměř všech 35 signatářů Berlínské zakladatelské výzvy z 26. června roku 1945 byli lidé pronásledováni nacistickým režimem; 15 z nich se podílelo či bylo zasvěceno do pokusu o převrat 20. července 1944 a v souvislosti s tím byli stíháni*.“¹⁶⁴ Je jasné, že v prvních poválečných letech, v době, kdy se v okupačních zónách všech vítězných mocností konstituovaly zárodky budoucího stranického systému, hlásili se k myšlence evropského sjednocování většina legálně působících politických sil.

Při zakladatelského prohlášení 22. května 1945 přednesl Andrea Hermes zahajovací projev, kde prohlásil, „*že se velké dílo hospodářské a demokratické výzvy musí stát morálním úkolem německého národa*.“¹⁶⁵

V Křesťanskodemokratické straně se sjednocují politické tradiční linie různých náboženských a liberálně konzervativních stran a také křesťanských odborů. Zástupci těchto proudů s poučili z trpkých zkušeností výmarské republiky, a to, že stranickopolitická roztržetost oslabil politický střed v Německu vůči

¹⁶¹ CDU je z německého překladu označuje jako „lidová“ popř. „všelidová“ strana. U nás to nazýváme z historického důvodu jako „občanskou“ stranu.

¹⁶² *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „... Volkspartei der Mitte. Ihre Politik beruht auf dem christlichen Verständnis vom Menschen und Steiner Verantwortung vor Gott“.).

¹⁶³ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Die CDU hat konservative, liberale und christlich-soziale Wurzeln“.).

¹⁶⁴ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 9.

¹⁶⁵ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 9.

nepřátelům svobody. Pevné semknutí proto bylo v jejich očích nevyhnutelné. Vědomě se tedy nové seskupení nenazývalo „stranou“, nýbrž „unii“. Tím vyjádřili její zakladatelé společné základní hodnoty přesvědčení a zároveň zdůraznění rozhodnosti k tomu, aby byl v Německu dán trvalý základ politickému středu.

*„CDU se stala první moderní lidovou stranou Německa. Vědomě jsme se odpoutali od modelů tradičních stran zakořeněných v minulosti, stran funkcionářských, kádrových a klientelských. CDU byla od počátku stranou moderních, do budoucna zaměřených koncepcí.“*¹⁶⁶ Obrací se tedy na všechny vrstvy a skupiny občanů země. Mnohé představy, o kterých se diskutovalo v letech zakládání, byly prosazeny a staly se vůdčími ideami SRN. Jednalo se např. o překonání třídního myšlení prostřednictvím koncepce sociálního tržního hospodářství, překonání „socialistického poručnickování převzetím principu subsidiarity“¹⁶⁷, dále překonání starých nacionálně státních vzorů uvažování prostřednictvím usmířením se sousedy a evropského sjednocování.

*„CDU byla vždy stranou humánního pokroku. (...) CDU je domovem občanů křesťanskosociální, liberální a konzervativní hodnotové orientace.“*¹⁶⁸ Její politika spočívá v křesťanském chápání člověka a jeho zodpovědnosti před Bohem. *„V našem pojetí byl člověk stvořen Bohem, není poslední autoritou. Víme, že člověk chybuje, známe hranice našeho politického jednání. Současně jsme přesvědčeni o tom, že je člověk povolán k etickému a zodpovědnému formování světa a je toho schopen.“*¹⁶⁹ Křesťanské chápání člověka straně poskytuje její etický základ, který spočívá na zodpovědnosti. *„Z odvolání se na křesťanské přesvědčení pro nás nevyplývá jen požadavek, aby se politika křesťanské zodpovědnosti utvářela pouze v rámci CDU. CDU je otevřená každému, kdo uznává důstojnost a svobodu všech lidí a souhlasí se z toho vyplývajícími zásadami naší politiky. (...) Tak vznikla nová lidová strana, v níž se sešli katoličtí i evangeličtí křesťané, konzervativci, liberálové, křesťanští socialisté, lidé z různých regionů, všech sociálních vrstev,*

¹⁶⁶ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 10.

¹⁶⁷ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 10.

¹⁶⁸ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 14.

¹⁶⁹ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 15.

kteří vyšli z různých demokratických tradic.¹⁷⁰ CDU usilovala a usiluje o svobodnou demokracii založenou na zásadách právního státu, o sociální tržní hospodářství, o zapojení SRN do západních hodnotových a obranných společenství, o jednotu národa či o sjednocení Evropy.

CDU se hlásí k důstojnosti každého člověka, která je pro ni nedotknutelná, a všichni lidé ji mají stejnou – bez ohledu na jejich pohlaví, rasu, národnost, stáří, politické či náboženské přesvědčení. Každý člověk je členem společenství lidí, na němž je závislý. Jedinec tedy musí nést zodpovědnost jak za sebe, tak i za své okolí.

Základními hodnotami politiky CDU je svoboda, solidarita a spravedlnost. „Svoboda druhého podmiňuje a omezuje vlastní svobodu.“¹⁷¹ Svobodou je myšlen svobodný rozvoj ve společnosti, ale samozřejmě zároveň tedy i svoboda se zodpovědností. Zárukou svobody je právo chránící důstojnost člověka. Vzhledem k této zodpovědnosti - mimo jiné za svůj život - se musí společenský řád řídit subsidiaritou. „Na základě subsidiarity se stát a obce nestarají o úkoly, jež mohou zvládnout buď jedinci, nebo menší skupiny.“¹⁷² Se svobodou souvisí také rovnoprávnost mezi mužem a ženou či soužití v pluralitní společnosti. „Solidarita je vyjádřením sociální povahy člověka a lásky k bližnímu.“¹⁷³ K tomu patří zodpovědnost jedince a společnosti. Spravedlností se myslí rovnost a stejná spravedlnost pro všechny a o tuto spravedlnost usilovat, dále mít stejné šance a právo. „Chceme poskytnout stejné šance, nikoli slibit stejné výsledky.“¹⁷⁴ Tyto hodnoty se vzájemně ovlivňují a omezují. Žádná hodnota nemůže plnit svůj smysl bez té druhé. Jádrem politické konfrontace je tak nalezení správné rovnováhy mezi těmito hodnotami, jež jsou zároveň základními lidskými právy.¹⁷⁵

¹⁷⁰ Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 15-16.

¹⁷¹ Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Die Freiheit bedingt und begrenzt die eigene Freiheit“.).

¹⁷² Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 19.

¹⁷³ Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 20.

¹⁷⁴ Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Wir wollen gleiche Chancen eröffnen, nicht gleiche Ergebnisse versprechen“.).

¹⁷⁵ Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 18.

K propojení lidí přes hranice a kontinenty pomáhá celková globalizace politického, sociálního, hospodářského a ekologického vývoje. *„Nejdůležitějším úkolem sjednoceného Německa je další upevnění jednoty země. Dosáhneme jí je s velkým nasazením v osobní, duchovní, finanční i hmotné oblasti života všech Němců. Přednostně je třeba se věnovat hospodářské, sociální a ekonomické výstavbě nových spolkových zemí.“*¹⁷⁶

Je nutné podporovat demokratický a právní stát. *„Ani se zánikem socialistické nadvlády neskončila duchovní konfrontace s komunistickou ideologií. Křesťanští demokraté se domnívají, že společnost potřebuje otevřenou kritiku nesprávných postupů a slabin komunistického i socialistického způsobu myšlení.“*¹⁷⁷ Vzorem strany je svobodná, otevřená a zodpovědná společnost zaměřená na blaho. Zajištění právního státu je neméně důležitou oblastí. Zde je nejdůležitějším pojmem ochrana, a to ve smyslu ochrany občana, tedy že stát má za úkol chránit občana. Všemi možnými prostředky je nutno bojovat proti kriminalitě a násilí. *„Základem pokojného soužití mezi lidmi a předpokladem svobodného rozvoje jedince je zachování smíru ve společnosti.“*¹⁷⁸ Strana podporuje policii a justici v jejich boji proti zločinu. Důležitou součástí je ochrana Ústavy a prevence násilí a zločinnosti.

Pro CDU je stejně jako jistě pro většinu stran důležitá rovnost mužů a žen, a to nejen v politické sféře, ale také v rodinném, celkově pracovním i společenském životě. Soužití mužů a žen ve společnosti se musí řídit právě především požadavkem rovnoprávnosti. V politice rovnoprávnosti se strana zasazuje:

- *„za uznání funkce rodiny ve společnosti a její vazby na systém sociálního zabezpečení;*
- *za vyrovnání možností a mezd a odstranění znevýhodnění v zaměstnání a profesionálním životě;*
- *za lepší slučitelnost rodiny se zaměstnáním*
- *za větší zaměstnanost žen na vedoucích místech, úřadech, za politické mandáty pro ženy. Za účast žen ve všech oblastech společnosti.“*¹⁷⁹

¹⁷⁶ Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 23.

¹⁷⁷ Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 24.

¹⁷⁸ Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 27.

¹⁷⁹ Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 29.

Tato oblast se jistě neustále zlepšuje a daří se jí čím dál tím více prosazovat, je však nutné neustat. Z politiky můžeme uvést post spolkové kancléřky Angely Merkelové, který dokazuje mnoho.

Základním kamenem společnosti je manželství a rodina. Proto se je strana snaží stále posilňovat a upevňovat. „*CDU chce vytvořit předpoklady k tomu, aby se splnilo mnoho rodinných a dětských přání. (...) Pro nás je tedy rodina všude tam, kde nesou rodiče stále odpovědnost za děti a děti za rodiče.*“¹⁸⁰ Zahrnuje tak všechny generace. V oblasti manželství je strana liberální. Uznává sice, že manželství se skládá podle dávného vzoru z muže a ženy, avšak respektují rozhodnutí člověka žít i v jiné formě partnerství.

Rodina musí být finančně podporována. Rodiny s dětmi musejí být daňově zvýhodněny před rodinami bez dětí. Do této politiky patří také výstavba infrastruktur jako jsou různá zařízení pro děti všeho věku. Je nutné pomoci všem členům rodiny, mladým i starým, zajistit dobré bydlení, vzdělání (i v období předškolním), práci a v případě nutnosti odbornou zdravotní péči či peníze ve formě důchodu. Zajištění ve stáří se zakládá na 3 pilířích: „*zákonné důchodové pojištění, zaměstnanecké penzijní pojištění a soukromé zaopatření.*“¹⁸¹

Vzdělání je klíčem k životním šancím každého jednotlivce. „*Volným, spravedlivým a efektivním vzdělávacím systémem vytvoříme hodnoty, které zajistí blahobyt.*“¹⁸² Rozvoj prostřednictvím vzdělání tak musí být umožněn každému. Musejí být vytvořeny správné rámcové podmínky, aby se školy vylepšily a žáci měli potřebnou úroveň. K tomu patří závazné národní standardy a platné hodnocení, ale také více vlastní odpovědnosti a svobody pro žáky. „*CDU se podporuje výstavbu celodenních škol dle potřeby.*“¹⁸³

¹⁸⁰ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Die CDU will die Voraussetzungen schaffen, dass viele Familien- und Kinderwünsche in Erfüllung genem. (...) Für uns ist die Familie überall dort, wo Eltern für Kinder und Konzern für Eltern dauerhaft Verantwortung tragen“.).

¹⁸¹ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „...: der gesetzlichen Rentenversicherung, der betrieblichen und der privaten Vorsorge“.).

¹⁸² *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Durch ein freies, gerechtes und leistungsfähiges Bildungssystem werden wir Werte schaffen, die Wohlstand sichern“.).

¹⁸³ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>.

Nedílnou součástí je kultura, která tvoří jednu z částí svébytnosti a které *charakterizuje německou identitu. Důležité je také zajištění kulturní nabídky finanční podporou. S kulturou jistě souvisí také sdělovací prostředky, které nutně potřebují svou svobodu a nezávislost. Nikdo však ani zde nesmí zapomenout na etiku médií. „Etika médií musí prioritně sledovat respektování lidského života, nedotknutelnosti lidské důstojnosti, tolerance a připravenosti vést dialog. Takto chápaná etika médií si žádá nadstranickost, otevřenost, sebekritiku, smysl pro fair play a pravdivost.“*¹⁸⁴

CDU zastává názor, že ekologické a sociální tržní hospodářství je hospodářským a společenskopolitickým programem pro všechny občany. *„Jeho duchovní základy vycházejí ze svobody a zodpovědnosti, jež souvisí s křesťanským pojetí člověka“*¹⁸⁵, které již bylo zmíněno na začátku. Ke svobodnému a ekologickému hospodářství patří bezpochyby také soukromé vlastnictví. Základním předpokladem hospodářské činnosti je zajištění svobody, a to jak tarifní, řemesel a podnikání, tak i svobodnou volbu povolání.

V každé společnosti musí existovat sociální řád, který se bude dodržovat. V opačném případě může dojít k problémům, které mohou těžce narušit společnost a jejich náprava je velmi složitá. *„Naše sociální politika spojuje principy humanity a hospodárnosti s výkonností a spravedlivou délbou práce. Jejím cílem je posílení zodpovědnosti jedince, ochoty pomoci a aktivní solidarity.“*¹⁸⁶ Tato solidarita musí existovat i mezi generacemi a v sociálním partnerství. Mezi nejdůležitější úkoly naší sociální politiky patří ochrana před nouzí a chudobou za účelem zajištění důstojného života pro všechny občany, garance odstranění některých existenčních rizik, které občan nemůže zvládnout sám, posílení zodpovědnosti občanů a udržování sociálního smíru ve společnosti. *„Státní sociální podpora se musí zaměřit na podporu osob, které pomoc skutečně potřebují. Navrhujeme, aby sociální pomoc,*

navigierbar.pdf>. (přeloženo autorkou z orig.: „Die CDU befürwortet den bedarfsgerechten Ausbau von Ganztagschulen“.).

¹⁸⁴ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 40.

¹⁸⁵ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 42.

¹⁸⁶ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 42.

*jež se nefinancuje z vlastních příspěvků, ale z daní, závisela na výši příjmu a majetku.*¹⁸⁷

Pro celou společnost a zemi je nesmírně důležitý její hospodářský růst. Zajistit dobré fungování hospodářství je nelehký úkol, o který se snaží mnoho lidí najednou. Podmínky růstu hospodářství CDU jsou následující:

- *„Omezení role státu v ekonomice a snížení daní a odvodů;*
- *zlepšení vzdělávání a zvyšování kvalifikace, rozvoj vědy, výzkumu a potřebné infrastruktury;*
- *podpora perspektivních technologií na ochranu životního prostředí;*
- *privatizace, odbourávání subvencí;*
- *deregulace, omezení byrokratických předpisů a nařízení, zrychlení procesů při vydávání povolení;*
- *flexibilnější využívání práce strojů a jejich kapacity, ale i kratší prostoje;*
- *zajišťování sociálního smíru a sociálního partnerství v naší společnosti.*¹⁸⁸

CDU se hlásí ke svobodě vědy a výzkumu, jelikož obojí vyžaduje zvláštní státní podporu. Věda, hospodářství a stát spolu nesou odpovědnost za inovace a za budoucnost technologických a výzkumných pracovišť v Německu.

Dynamika podnikání a tradice volného zaměstnání, živnosti, obchodování, průmyslu a dobře vyškoleného odborníka tvoří základ německého hospodářství. *„Svoboda a konkurence jsou hybnou silou našeho hospodářského systému...“*¹⁸⁹

Tento problém je nutné zkoumat mimo jiné také z globálního hlediska. *„Proto se zasadíme o posílení akceschopnosti, potenciál a efektivitu vznikajících mezinárodních organizací.“*¹⁹⁰ Masivní nezaměstnanost neunesitelná. Snaha o zajištění pracovních míst pro co nejvíce lidí je proto nutná. Potřené jsou nejen investice do vzdělání, ale také rozsáhlá reforma pracovního trhu stejně jako lepší

¹⁸⁷ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“.* Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 44.

¹⁸⁸ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“.* Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 47.

¹⁸⁹ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Freiheit und Wettbewerb sind die Triebfedern unseres Wirtschaftssystems ...“).

¹⁹⁰ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Deswegen setzen wir uns dafür ein, die Handlungsfähigkeit, Stärke und Effizienz der bestehenden internationalen Organisationen zu stärken“).

šance na zaměstnání pro minimálně kvalifikované, dlouhodobě nezaměstnané i starší lidi. CDU se vyslovuje pro větší tvorbu kapitálu a vyšší úspěšnost pracujících stejně jako flexibilitu pracovní doby.

V žádné programatice politické strany by se nemělo zapomenout na finanční, daňovou a měnovou politiku. Měřítkem finančních rozhodnutí bude odstranění kvótace a stabilizace státního rozpočtu. *„Musíme určit, jaké veřejné práce jsou přednostní, co může stát a systém sociálního zabezpečení zvládnout, jaké veřejné služby lze řídit tržními vztahy a jakých netřeba.“*¹⁹¹ Je třeba změnit zavedenou ekonomickou strukturu, snížit výdaje a zvýšit efektivitu. *„Proto deregulujeme, odbouráváme administrativu a privatizujeme.“*¹⁹² Ke stabilizaci veřejného rozpočtu přispívá i odbourávání subvencí, neboli finanční podpory z veřejných prostředků. V daňovém systému usiluje CDU o krátkodobou redukci daňového zatížení. Chce zavést nižší přímé daňové sazby, vyměřit širší vyměřovací základ daně včetně zmenšení daňových úlev. V měnové politice má rozhodující význam podle strany stabilita měny, a to i na evropské úrovni. Německo je samozřejmě exportní zemí a její úspěch tedy záleží také na stabilní kupní síle evropského trhu.

K dalším zásadám strany patří podpora zavádění inovací v podnicích, optimalizace využití surovinových a energetických zdrojů, šetření energie obecně a s tím související surovinová a energetická politika EU. *„S tím souvisí exporty technologií k nim jsou důležité pro ochranu životního prostředí, mezinárodní bezpečnost, ochranu energetických zdrojů i celkový rozvoj.“*¹⁹³

V každé společnosti žijí skupiny s jinou kulturou, původem, rasou či přesvědčením. Proto je nesmírně důležitá regulace a úprava přistěhovalců, podpora integrace cizinců do společnosti, podpora zdomácnění cizinců či zahraniční pomoc. Ta znamená, že když Německo či Evropská unie nemůžou zajistit nový domov nějakému přichozímu přistěhovalci, musí *„účinnou zahraniční pomocí ke svépomoci a kooperaci přispět k tomu, aby se v domovských zemích těchto lidí výrazně zlepšily životní podmínky.“*¹⁹⁴

¹⁹¹ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 48.

¹⁹² *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 48.

¹⁹³ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 87.

¹⁹⁴ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 77.

CDU je německou evropskou stranou, která se zasazuje o pokračování evropského prostoru sjednocování. Síla Evropy je také silou Německa. „*Německo musí ve vlastním zájmu převzít aktivní roli při dokončení sjednocování Evropy.*“¹⁹⁵ Společné tradice, náboženské, myšlenkové či duchovní základy našeho kontinentu spojují tyto národy i přes jejich národnostní, regionální, politické či hospodářské rozdíly. A právě sjednocení Evropy je největším úspěchem v dějinách tohoto kontinentu. „*Od druhé světové války přineslo Evropě svobodu, mír a blahobyť.*“¹⁹⁶ Základním nástrojem bezpečnostní a obranné politiky je dle strany NATO. „*Hlásíme se k osvědčené branné povinnosti v Německu, která se přizpůsobí výzvám bezpečnostní politiky a bude se odpovídajícím způsobem dále rozvíjet.*“¹⁹⁷

Posledním tématem je ekologie. „*Podle křesťanského chápání je člověk, příroda a životní prostředí dílem Boha.*“¹⁹⁸ Důsledně se musí vyžadovat ekologické vzdělání, výzkum a rozvoj, technologie životního prostředí, ochrana životního prostředí a klimatu a tímto vystavěné inovace. „*Proto se zasazujeme o ekologické a sociální tržní hospodářství.*“¹⁹⁹ Prioritou je sanace, využití hospodářství na ochranu životního prostředí, hospodaření s odpadem, dále posílení ekologického povědomí, rozvoj ekologické dopravy, ochrana přírody, kulturních krajín a klimatu. CDU se zavázala k omezení výfukových plynů do roku 2020 v porovnání s rokem 1990 o 30 procent a k zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie ke stejnému roku o pětinu. Chce přitom dosáhnout zákazu zadlužování na všech úrovních. Daně by měly být jednoduché, nízké a spravedlivé. Všechna tato opatření by měla

¹⁹⁵ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Im eigenen Interesse muss Deutschland eine aktive Rolle bei der Vollendung der Einheit Europas übernehmen“.).

¹⁹⁶ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Seit dem Zweiten Weltkrieg bringt sie Europa Freiheit, Frieden und Wohlstand.“.).

¹⁹⁷ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Wir bekennen uns zur bewährten Wehrpflicht in Deutschland, die den sicherheitspolitischen Herausforderungen angepasst und entsprechend weiterentwickelt wird“.).

¹⁹⁸ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Nach christlichem Verständnis sind Mensch, Natur und Umwelt Schöpfung Gottes“.).

¹⁹⁹ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Aus diesem Grunde setzen wir uns für eine ökologische und soziale Marktwirtschaft ...“.).

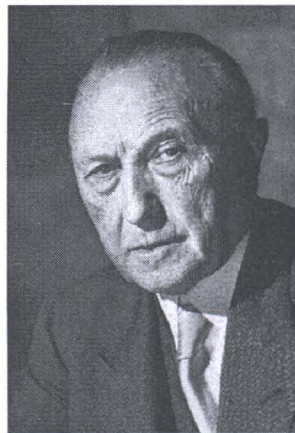
směřovat k zvýšení prostředků pro výzkum a další rozvoj tak, aby se do roku 2015 zvýšil HDP o čtyři procenta.

Bohužel až „*dodnes se programatické problémy CDU často zakládají na tom, že se po roce 1945 sloučily zcela odlišné politické směry. Přeci jen se pod názvem CDU sjednotili katolíci ze Strany centra, konzervativní představitelé DNVP²⁰⁰ a liberálové z DDP²⁰¹ a DVP²⁰²“²⁰³ V tomto případě je nutné doufat v co největší politický konsensus.*

3.3 Významné osobnosti strany

V této kapitole se zaměřím na stručný popis osobností, které stály u zrodu CDU, to znamená, že byly jejími zakladateli či prvními předsedy, ale také jejich pokračovatelů v současnější době. Těmito osobnostmi budou Konrad Adenauer, Ludwig Erhard, Kurt Georg Kiesinger, Helmut Kohl a Angela Merkelová.

Obr. 7 Konrad Adenauer

Zdroj: http://de.wikipedia.org/wiki/Konrad_Adenauer.jpg

²⁰⁰ Deutschnationale Volkspartei = Německá národně-lidová strana

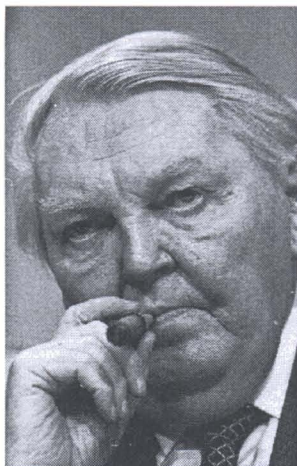
²⁰¹ Deutsche demokratische Partei = Německá demokratická strana

²⁰² Deutsche Volkspartei = Německá lidová strana

²⁰³ BÖSCH, F.: *Macht und Machtverlust: Die Geschichte der CDU*. Stuttgart München: Deutsche Verlags-Anstalt, 2002. s. 12. (přeloženo autorkou z orig.: „Bis heute beruhen die programmatischen Schwierigkeiten der CDU häufig darauf, dass sie nach 1945 recht unterschiedliche politische Strömungen vereinte. Immerhin schlossen sich unter dem Namen CDU Katholiken aus der Zentrumsparterie, konservative Köpfe aus der DNVP und Liberale aus DDP und DVP zusammen.“).

První zmíněnou osobností Křesťanské demokratické unie je Konrad Adenauer, jeden z nejvýznamnějších německých politiků 20. století a zakladatel CDU. Narodil se 5. ledna 1876 v Kolíně nad Rýnem. Od března 1946 byl její předseda v britské okupační zóně. V říjnu 1946 se stal předsedou frakce CDU na zemském sněmu Severního Porýní-Vestfálska a v roce 1948 předsedou parlamentní rady a v letech 1949 až 1963 prvním poválečným kancléřem Německa. Od 1. září 1949 byl Konrad Adenauer předsedou společné parlamentní frakce CDU a CSU. Spolkový sněm zvolil Adenauera 15. září 1949 většinou hlasů Spolkovým kancléřem Spolkové republiky Německo, tento úřad zastával do 15. října 1963. Zemřel 19. dubna 1967 v Rhöndorfu.

Obr. 8 Ludwig Erhard

Zdroj: http://de.wikipedia.org/wiki/Ludwig_Erhard.jpg

Ludwig William Erhard se narodil 4. února 1897 v bavorském Fürthu. Byl německý ekonom a politik. Od roku 1928 do 1942 byl prvním asistentem a později také ředitelem norimberského Institutu pro ekonomická studia. Od roku 1945 do 1947 byl bavorským ministrem hospodářství, od roku 1947 ministrem hospodářství Bizonie a od roku 1949 do 1963 spolkovým ministrem hospodářství. Roku 1957 se stal vicekancléřem a tím byl do roku 1963. Poté se stal spolkovým kancléřem a v letech 1966 a 67 předsedou parlamentní frakce CDU/CSU. Ludwig Erhard je považován za „otce sociálního tržního hospodářství“ a „otce hospodářského zázraku“ po druhé světové válce.

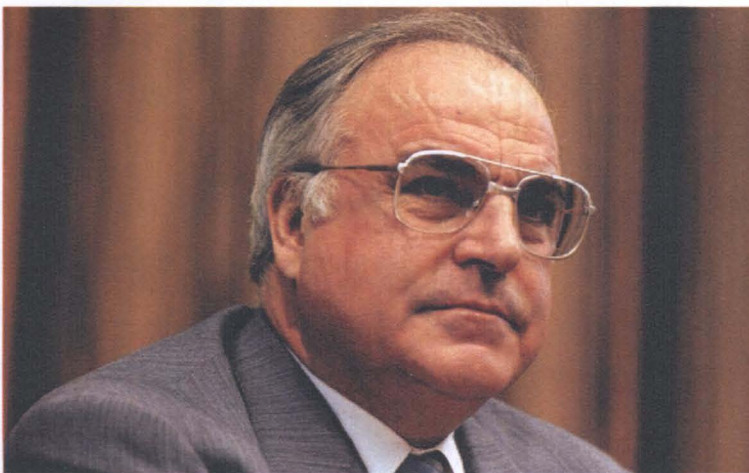
Obr. 9 Kurt Georg Kiesinger

Zdroj: http://de.wikipedia.org/wiki/Kurt_Georg_Kiesinger.jpg

Kurt Georg Kiesinger se narodil 6. dubna 1904 v Ebingen ve Württembersku. Od roku 1958 až 1966 byl ministerským předsedou spolkové země Bádenska-Württemberska, od roku 1966 do 1969 třetím spolkovým kancléřem. Roku 1967 se stal spolkovým předsedou CDU. Tuto funkci vykonával do roku 1971. Kiesinger byl prvním německým spolkovým kancléřem, který vládl ve velké koalici. Kvůli svému dřívějšímu členství v NSDAP (Národně socialistická německá dělnická strana) byl především levicovými politiky hodnocen sporně.

Obr. 10 Helmut Kohl

Zdroj: http://de.wikipedia.org/wiki/Helmut_Kohl.jpg

Helmut Josef Michael Kohl se narodil 3. dubna 1930 v Ludwigshafenu nad Rýnem. Politicky aktivní byl již během svých studií. Roku 1953 se stal členem jednajícího představenstva CDU ve spolkové zemi Porýní-Falcko, roku 1954 se stal členem představenstva CDU spolkové země Porýní-Falcko a od března 1966 do září 1974 byl předsedou zemské vlády spolkové země Porýní-Falcko. Členem spolkového představenstva CDU se stal roku 1966 a 1969 byl zástupcem spolkového předsedy. Od tohoto roku až do 1976 byl též předsedou vlády spolkové země Porýní-Falcko a roku 1982 se stal šestým spolkovým kancléřem Německa. Od roku 1976 do roku 2002 byl členem německého parlamentu. Tento úřad vykonával do roku 1998. Helmut Kohl spoluutvářel proces opětného sjednocení Německa a podstatně se podílel na evropském procesu sjednocení.

Obr. 11 Angela Merkelová

Zdroj: http://de.wikipedia.org/wiki/Angela_Merkel.jpg

Angela Dorothea Merkel se narodila 17. července 1954 v Hamburku. Roku 1978 vzala vědecké místo ve východním Berlíně na Akademii věd, kde působila až do roku 1989. Poté začala pracovat v politickém hnutí Demokratischer Aufbruch (DA). K CDU se dostala díky prohře své původní politické strany DA, která se v roce 1990 právě k CDU připojila. Díky vítězství ve volbách do spolkového sněmu, které se konaly 2. prosince 1990, se Angela Merkel dostala do parlamentu. Od roku 1991 do roku 1994 zastávala funkci ministryně pro ženy a mládež. Od roku 1994 do roku 1998 byla ministryní životního prostředí. V roce 1998 získala na

návrh Wolfganga Schäuble úřad generální tajemnice CDU. 10. dubna 2000 byla Angela Merkel zvolena na spolkovém sjezdu strany v Essen novou předsedkyní CDU. 22. listopadu 2005 se stala první spolkovou kancléřkou. Podruhé byla zvolena 28. září 2009.

4. Komparace politických programů ODS a CDU

V této kapitole se budu zabývat synchronní komparací Občanské demokratické strany a Křesťanskodemokratické unie, zejména jejich programů. Budu se snažit nalézt co nejvíce společných či podobných charakteristických rysů a naopak ukázat, v kterých oblastech se naprosto liší. Říká se, že k české ODS je ve Spolkové republice Německo nejbliže právě německá CDU, pokusím se tedy ikázat, z jak velké části je to pravda. Budu se zabývat nejdůležitějšími politickými tématy jako je mimo jiné křesťanství, tržní hospodářství, rodina, svoboda, rovnost, solidarita, přístup k evropské integraci či ekologii.

Takovým obecným rozdílem je stáří politických stran. Jak jsem zmínila ve vývojích obou stran, ODS je relativně mladou politickou stranou, která byla založena roku 1991. Naopak Křesťanskodemokratická unie je relativně starou politickou stranou, která vznikla již v roce 1945.

CDU je především křesťanská a také konzervativní všelidová strana, která se snaží působit na co nejširší vrstvy lidí. Jedná se o „*lidovou stranu středu. Její politika spočívá na křesťanském porozumění člověka a jeho odpovědnosti před Bohem*“.²⁰⁴ Má konzervativní, liberální a Křesťanskosociální kořeny. Jak její název napovídá, je pro ni jedním z nejdůležitějších pojmů právě křesťanství, které zdůrazňovala již od samého počátku. ODS je především pravicovou stranou, která je stejně jako CDU konzervativně orientovaná a občanská (všelidová), avšak navíc k tomu i neoliberálně zaměřená. Na rozdíl od CDU Občanská demokratická strana nevychází ve své orientaci přímo z křesťanství, ani ho nezdůrazňovala od samého počátku. I když nutno podotknout, že se také hlásila k jeho tradicím. „*Vycházíme z tradičních hodnot evropské civilizace, vzniklých už dávno a potvrzených v průběhu mnoha staletí, a z tradičních morálních hodnot, které mají své kořeny v křesťanství*“.²⁰⁵ To také vedlo později ke sloučení ODS a KDS, jak jsem se již ve vývoji Občanské demokratické strany zmínila. Obě strany tedy vyznávají

²⁰⁴ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „... Volkspartei der Mitte. Ihre Politik beruht auf dem christlichen Verständnis vom Menschen und Steiner Verantwortung vor Gott“.).

²⁰⁵ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ccn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

konzervativní hodnoty jako je význam společného řádu či role rodiny ve společnosti. ODS i CDU jsou klasickými stranami reprezentativní parlamentní demokracie.

Základními hodnotami Křesťanskodemokratické unie je svoboda, solidarita a spravedlnost. Svobodou je myšlen svobodný rozvoj ve společnosti, ale samozřejmě zároveň tedy i svoboda se zodpovědností. I ODS vyznává tyto hodnoty. „Za základní stavební kámen hmotné i duchovní prosperity společnosti považujeme svobodu konání jednotlivce. Svobodu, která smí být omezována jen v nejnútnejší míře, a to jenom tam, kde naráží na svobodu konání jednotlivce jiného. S tím je samozřejmě neoddelitelně spojena i odpovědnost každého za své konání a za svůj vlastní osud.“²⁰⁶

Druhou základní hodnotou CDU je solidarita. „Solidarita je vyjádřením sociální povahy člověka a lásky k bližnímu.“²⁰⁷ Tato solidarita pramení z křesťanství, které je základem této politické strany. Také k tomuto pojmu se hlásí i Občanská demokratická strana, avšak v jiné podobě. Mohli jsme si ho všimnout například ve Čtyřech poděbradských artikulích²⁰⁸, kde se hovoří o tzv. „solidaritě zodpovědných“. Tedy každý, kdo může, musí cítit zodpovědnost za sebe, za své nejbližší. Výrazem této odpovědnosti je pak připravenost na různé nepříznivé situace, které by mohly nastat. Také cítit odpovědnost za ty, kteří se ocitli v těžké životní situaci a sami se z ní nemohou dostat. Pojem solidarita je zmíněn také ve smyslu lidské a mezigenerační solidarity. Proto chce ODS posilovat odpovědnost jednotlivců při zakládání a udržování rodiny a vytvářet k tomu potřebné prostředí.

Třetí hodnotou Křesťanskodemokratické strany je spravedlnost. Touto spravedlností se myslí rovnost a stejná spravedlnost pro všechny a o tuto spravedlnost usilovat, mít stejné šance a právo. „Chceme poskytnout stejné šance, nikoli slíbit stejné výsledky.“²⁰⁹ Velmi podobným způsobem je to myšleno u Občanské demokratické strany. Stejná práva pro všechny, rovnost všech,

²⁰⁶ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c2005, poslední revize 20. června 2005 [citováno 19.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.ccn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

²⁰⁷ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 20.

²⁰⁸ Čtyři poděbradské artikuly byl volební program ODS v roce 1998

²⁰⁹ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramun-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Wir wollen gleiche Chancen eröffnen, nicht gleiche Ergebnisse versprechen“.).

rovnoprávnosti mužů a žen a jiná podobná témata zmiňuje podle mého názoru v dnešní době každá politická strana.

Obě strany považují za základ společnosti rodinu. Základní institucí společnosti je pro ODS právě rodina. *„Pouze zdravá a fungující rodina je schopna zajistit stabilitu společnosti a plnohodnotnou výchovu a zrání příslušníků nastupujících generací. Rodina je místem udržování a rozvoje tradičních mravních a kulturních hodnot, místem, kde se lidé učí vzájemnosti, lásky a odpovědnosti, kde zažívají pocit autority i pocit bezpečí.“*²¹⁰ Základním kamenem společnosti CDU je manželství a rodina. *„CDU chce vytvořit předpoklady k tomu, aby se splnilo mnoho rodinných a dětských přání. (...) Pro nás je tedy rodina všude tam, kde nesou rodiče stále odpovědnost za děti a děti za rodiče.“*²¹¹

Výrazným rozdílem obou stran je orientace hospodářství v ekonomice. Občanská demokratická strana je orientována na tržní hospodářství založené na rozdělení práce, ve kterém jsou ceny zboží a služby určovány ve volném systému cen daném nabídkou a poptávkou. Zastává názor, že stát by neměl do hospodářství zasahovat, v případě nutnosti pouze minimálně. Křesťanská demokratická unie je naopak orientována na sociálně tržní a ekologické hospodářství. Jedná se o hospodářský a společenskopolitický program pro všechny občany. *„Jeho duchovní základy vycházejí ze svobody a zodpovědnosti, jež souvisí s křesťanským pojetím člověka“*²¹². Ke svobodnému a ekologickému hospodářství patří bezpochyby také soukromé vlastnictví. Základním předpokladem hospodářské činnosti je zajištění svobody, a to jak tarifní, řemesel a podnikání, tak i svobodnou volbu povolání. *„Zdůrazňuje výkonnost, sociální spravedlnost, soutěživost, solidaritu, zodpovědnost a zajištění sociálních jistot.“*²¹³ V tomto typu hospodářství má stát zasahovat do ekonomiky.

Přístup k evropské integraci mají také odlišní. CDU je horlivým stoupencem co nejrychlejší a nehlubší evropské integrace, zatímco ODS je na jednu stranu toho

²¹⁰ *Politický program Občanské demokratické strany* [online]. c1995, poslední revize 20. června 2005 [citováno 22.10.2009]. Dostupné z: <<http://www.ecn.cz/ENV/VOLBY/ODS/ods5.htm>>.

²¹¹ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Die CDU will die Voraussetzungen schaffen, dass viele Familien- und Kinderwünsche in Erfüllung gehen. (...) Für uns ist die Familie überall dort, wo Eltern für Kinder und Konzern für Eltern dauerhaft Verantwortung tragen“.).

²¹² *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 42.

²¹³ *Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“*. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996. s. 42.

názoru, že evropská integrace je nutná, avšak na druhou stranu je kritická a někdy až skeptická k hloubce a formám evropské integrace. Upozorňuje také na nebezpečí, která by mohla vzniknout především pro menší státy, jako je například Česká republika. Jejich názor na velký význam transatlantické spolupráce při zajišťování bezpečnosti a míru je však shodný.

Hospodářská politika obou stran je zaměřena především na podporu růstu, snižování nezaměstnanosti, vytváření více pracovních míst, zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky a snížení inflace.

Životní prostředí je také důležitým tématem obou politických stran. Rozdíl je však v tom, že CDU téma ekologie zdůrazňuje mnohem více a hlouběji. ODS se tímto tématem také zabývá krátce. Dlouhou dobu jí bylo vyčítáno, že buď vůbec nemá ekologický program, nebo je zpracován příliš obecně. Důsledně se musí podle CDU vyžadovat ekologické vzdělání, výzkum a rozvoj, technologie životního prostředí, ochrana životního prostředí a klimatu a tomto vystavěné inovace. „*Podle křesťanského chápání je člověk, příroda a životní prostředí dílem Boha.*“²¹⁴ „*Proto se zasazujeme o ekologické a sociální tržní hospodářství...*“²¹⁵ Prioritou je sanace, využití hospodářství na ochranu životního prostředí, hospodaření s odpadem, dále posílení ekologického povědomí, rozvoj ekologické dopravy, ochrana přírody, kulturních krajín a klimatu, omezení výfukových plynů, zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie. Cílem programu o životním prostředí ODS je ochrana přírody pro současné i příští generace. Za klíčové považují občanští demokraté výrazné snížení nejškodlivějšího typu znečištění ovzduší z malých topenišť a z dopravy, urychlení a zlevnění výstavby čistíren odpadních vod pro malá a střední sídla, omezení rizika nebezpečných chemických látek, havárií a živelných pohrom a účinné zamezení dovozu odpadů. Strana chce také podpořit zavádění nových životnímu prostředí příznivých technologií, výrazně snížit energetickou náročnost ekonomiky, podpořit dobrovolné aktivity podniků, zvýšit transparentnost zdrojů finančních prostředků či zjednoduší a zpřehlednit enviromentální legislativu jako celek. I když jsou jednotlivé kroky stran v oblasti

²¹⁴ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Nach christlichem Verständnis sind Mensch, Natur und Umwelt Schöpfung Gottes“.).

²¹⁵ *Freiheit und Sicherheit: Grundsätze für Deutschland* [online]. c2007 [citováno 13.11.2009]. Dostupné z: <<http://www.cdu.de/doc/pdfc/071203-beschluss-grundsatzprogramm-6-navigierbar.pdf>>. (přeloženo autorkou z orig.: „Aus diesem Grunde setzen wir uns für eine ökologische und soziale Marktwirtschaft ...“.).

životního prostředí jiné, můžeme konstatovat že základní myšlenky enviromentální politiky ODS i CDU jsou velmi podobné.

Závěrem lze říci, že po podrobném prozkoumání cílů, zásad, myšlenek a názorů Občanské demokratické strany a Křesťanskodemokratické strany si jsou strany opravdu velmi blízké. Největší rozdíly se objevují v pojetí hospodářství, kdy CDU zastává model sociálně tržního a ekologického hospodářství, dále v přístupu k evropské integraci, kdy CDU má tento přístup kladný a ODS naopak skeptický až negativní. Rozdíl je také v tom, že ODS je více ekonomicky liberálně zaměřenou stranou. Také křesťanství je pojato v obou stranách rozdílně. Německá strana je na něm založena a vychází z něj od prvopočátku, zatímco ODS vychází z tradičních hodnot evropské civilizace a tradičních morálních hodnot, které pouze mají své kořeny v křesťanství. Posledním rozdílem je pojetí ekologie, které je u CDU mnohem hlouběji a více projednáváno, přičemž ODS se o ekologii zajímá poměrně krátkou dobu a rozhodně ne do takové míry. Ostatní témata a politické oblasti si jsou více či méně podobné.

Závěr

Cílem mé diplomové práce s názvem „**Komparace české Občanské demokratické strany (ODS) a německé Křesťanskodemokratické unie (CDU)**“ byla analýza vývoje a programatiky české Občanské demokratické strany a německé Křesťanskodemokratické unie a synchronní a nesynchronní komparace. Na základě této analýzy a komparace jsem měla dojít k závěru, do jaké míry si jsou uvedené strany podobné a jaké mezi nimi existují rozdíly.

Po zanalyzování obou politických stran včetně jejich programatiky a oblastí, kterými jsem se zabývala (přístup ke křesťanství, tržní hospodářství, rodina, svoboda, spravedlnost, solidarita, transatlantický přístup, hospodářská politika, přístup k evropské integraci či ekologii), jsem došla k závěru, že Občanská demokratická strana a Křesťanskodemokratická unie si jsou velmi podobné.

Obecným rozdílem se stalo stáří politické strany. ODS je relativně mladou politickou stranou, která vznikla až v roce 1991, a CDU je zase relativně starou politickou stranou založenou již v roce 1945.

Občanská demokratická strana je pravicovou stranou, která je stejně jako Křesťanskodemokratická unie konzervativně orientovaná a občanská (všelidová). ODS je však více neoliberálně zaměřená. Ve své orientaci nevychází přímo z křesťanství, ani ho od svého počátku nezdůrazňovala, i když se k jeho tradicím hlásí. To byl také důvod, který mohl vést v jedné etapě historie strany ke spojení s KDS. CDU je především křesťanská, ale také konzervativní všelidová strana. Má konzervativní, liberální a křesťanskosociální kořeny a jak z názvu vyplývá, křesťanství je pro ni již od prvopočátku jedním z nejdůležitějších faktorů. Obě strany jsou klasickými stranami reprezentativní parlamentní demokracie.

Důležitými společnými hodnotami CDU i ODS je svoboda, kterou je myšlen svobodný rozvoj ve společnosti, solidarita a spravedlnost. Obě strany považují za základ celé společnosti rodinu a manželství.

Velkým rozdílem v politice české a německé strany je skutečnost, že Občanská demokratická strana je v ekonomice jednoznačně orientována na tržní hospodářství, zatímco Křesťanskodemokratická unie zdůrazňuje sociálně tržní hospodářství, což má své kořeny v křesťanství, na němž je strana založena.

Odlíšný je také jejich přístup k evropské integraci. ODS zastává názor, že evropská integrace je nutná, avšak je kritická a někdy i skeptická k hloubce a formám evropské integrace. Dále upozorňuje na nebezpečí, která by mohla vyplynout zejména pro menší státy, jako je například Česká republika. CDU je naopak zastáncem rychlé a hluboké evropské integrace.

Hospodářská politika je oběma stranám podobná. Snaží se podporovat růst ekonomiky, snížit nezaměstnanost, vytvořit více pracovní příležitosti, zvýšit konkurenceschopnost ekonomiky a snížit inflaci. Také ekologie je politickou oblastí, která je zaměřena u obou stran podobným způsobem, s tím rozdílem, že u ODS až v současné době. Dříve se o ekologická témata příliš nezajímala, ale když za tento fakt byla kritizována, došlo ke změně. Obě strany se snaží využít hospodářství na ochranu životního prostředí, tzn. podpořit zavádění nových životnímu prostředí příznivých technologií, rozvinout ekologické dopravy a ochranu přírody, kulturních krajín a klimatu, omezit výfukové plyny či zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie či zpřehlednit enviromentální legislativu jako celek.

Tato práce může pomoci člověku, který se o takové téma zajímá, zorientovat se jak v historickém a současném vývoji obou stran, jejich programaticke, tak i v nalezení jejich společných a odlišných rysů. Věřím však, že práce by se dala využít také didakticky, a to jak na základní, tak na střední škole či gymnáziu. Vycházet budu z tématických celků a jejich cílů Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy a Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia.

Na základní škole lze práci využít v hodinách občanské výchovy ve vzdělávací oblasti *Člověk ve společnosti*. Ta vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi, které jsou potřebné pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti. Ve vzdělávacím oboru **Výchova k občanství** a tématickém celku *Člověk jako jedinec* lze žáku ukázat vztah občana a státu na základě vztahu občana a strany, a to buď občana jako voliče či jako člena strany. Na politických programech, které jsem v této práci studovala, bychom mohli probrat učivo z tématického celku *Stát a hospodářství*. Nasnadě jsou témata jako hospodaření s majetkem, rozpočet, daně, hospodářská krize, funkce obchodu a služeb, principy tržního či sociálně tržního hospodářství a podobně. Tematický celek *Stát a právo* by

se dal využít k popisu právního zakotvení politických stran v obou zemích a tématický celek *Mezinárodní vztahy, Globální svět* k objasnění některých částí politických programů obou politických stran, a to především přístupu ČR a SRN k evropské integraci a jejich transatlantického přístupu.

Na středních školách a gymnáziích bych v hodinách základů společenských věd využila svou práci ve vzdělávací oblasti *Člověk a společnost* a vzdělávacím oboru **Občanský a společenskovědní základ**. Na tématickém celku *Občan ve státě* můžeme vysvětlit, jaký význam pro nás má existence politických stran, jak přistupují k řešení různých otázek a problému každodenního života občanů. V tématickém celku *Mezinárodní vztahy, Globální svět* bychom mohli stejně jako u RVP ZŠ vysvětlit přístup ČR a SRN k evropské integraci a jejich transatlantický přístup.

Podle mého názoru z těchto několika odstavců vyplývá, že je rozhodně možnost diplomovou práci s tímto tématem použít jak na základních, tak i na středních školách a gymnáziích. Doufám, že budu mít jednou šanci svou vlastní práci sama při vyučování využít.

Resumé

Tématem mé diplomové práce je komparace největší české pravicové politické strany, Občanské demokratické strany (ODS), a největší německé konzervativní všelidové politické strany, Křesťanskodemokratické unie (CDU), která spolu s Křesťanskosociální unií (CSU) tvoří na spolkové úrovni frakci (CDU/CSU).

Hlavním cílem práce je analýza vývoje a programatiky obou politických stran a jejich následná komparace, tedy zjištění společných, podobných a odlišných charakteristických rysů.

Práce je členěna do čtyř kapitol. V první kapitole pojednávám o teorii politických stran, přesně řečeno o samotném pojmu politické strany a jejím vzniku, o jejich definicích, jak se člení, jaké plní funkce a jaké typy politických stran existují. Druhá kapitola je věnována Občanské demokratické straně. Popisuji zde její vznik, následný vývoj a nakonec její programatiku. Jednotlivé cíle či zásady názorně ukáži na konkrétních bodech politického programu z roku 1995 a aktuálního volebního programu *Společně pro lepší život* z roku 2006. V třetí kapitole se stejným způsobem popisuji vznik, vývoj a programatiku Křesťanskodemokratické unie. Na důležité programové aspekty poukážu vyzdvihnutím určitých pasáží v programových zásadách strany z roku 1994 a v základním programu *Svoboda v odpovědnosti* z roku 2007. Čtvrtá kapitola je věnovaná komparaci obou politických stran a nalezení jejich podobností a odlišností.

Resümee

Thema meiner Diplomarbeit ist ein Vergleich der größten tschechischen politischen Rechtspartei, der Demokratischen Bürgerpartei (ODS), und der größten deutschen konservativen politischen Volkspartei, der Christlich Demokratischen Union (CDU), die zusammen mit der Christlich Sozialen Union (CSU) auf Bundesebene eine Fraktion bildet (CDU/CSU).

Hauptziel der Arbeit ist eine Analyse der Entwicklung und der Programmatik beider politischen Parteien und ihr anschließender Vergleich, also die Feststellung gemeinsamer, ähnlicher und unterschiedlicher charakteristischer Züge.

Die Arbeit gliedert sich in vier Kapitel. Im ersten Kapitel behandle ich die Theorie der politischen Parteien, genauer gesagt den eigentlichen Begriff der politischen Partei, sowie ihre Entstehung, ihre Definitionen, wie sie sich strukturiert, welche Funktionen sie erfüllt und welche Typen politischer Parteien existieren. Das zweite Kapitel ist der Demokratischen Bürgerpartei gewidmet. Hier beschreibe ich ihre Entstehung, anschließende Entwicklung und letztendlich ihre Programmatik. Einzelne Ziele oder Grundsätze zeige ich anschaulich an konkreten Punkten des politischen Programms aus dem Jahr 1995 und des aktuellen Wahlprogramms *Gemeinsam für ein besseres Leben* aus dem Jahr 2006 auf. Im dritten Kapitel befasse ich mich in gleicher Art mit der Entstehung, Entwicklung und Programmatik der Christlich Demokratischen Union. Auf wichtige Programmaspekte verweise ich durch Hervorheben bestimmter Passagen in den Programmgrundsätzen aus dem Jahr 1994 und im Grundsatzprogramm *Freiheit und Sicherheit* aus dem Jahr 2007. Das vierte Kapitel ist dann dem Vergleich beider politischen Parteien und dem Finden ihrer Analogien und ihrer Unterschiedlichkeiten gewidmet.

Summary

The topic of my diploma thesis involves comparison between the largest Czech right-wing political party, the Civic Democratic Party (ODS), and the largest German conservative general political party, the Christian Democratic Union (CDU) which, together with the Christian Social Union (CSU) comprises a faction (CDU/CSU) at the federal level.

The major objective of the thesis is an analysis of development and programmatic of both political parties and subsequent comparison thereof, i.e. identification of any common, similar and different characteristic features.

The thesis is divided into four chapters. Chapter One deals with the theory of political parties, more strictly with the very concept of political party and its formation, its definitions, how it is divided, what roles it plays and what types of political parties there exist. Chapter Two is devoted to the Civic Democratic Party. I describe its formation, subsequent development and, finally, its programmatic. The individual objectives or principles are clearly shown on specific items of the political programme of 1995 and the current election programme "*Jointly for Better Life*" of 2006. Chapter three identically describes the formation, development and programmatic of the Christian Democratic Union. I point out important programme aspects by emphasizing certain parts of the party's programme guidelines of 1994 and the fundamental programme "*Freedom and Certainty*" of 2007. Chapter Four is devoted to comparison between both political and finding their similarities and differences.

Použitá literatura

- ADAMO, H.: *CDU/CSU: Podstata a politika*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1978.
- BOBBIO, N.: *Pravice a levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003.
- BÖSCH, F.: *Macht und Machtverlust: Die Geschichte der CDU*. Stuttgart München: Deutsche Verlags-Anstalt, 2002.
- DECKER, F., NEU, V.: *Handbuch der deutschen Parteien*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007.
- FIALA, P., MAREŠ, M.: *Konzervativní a křesťanské politické strany a evropská integrace*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity v Brně, 1999.
- FIALA, P., STRMISKA, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 1998.
- GRAFE, P.J.: *Schwarze Visionen: Die Modernisierung der CDU*. Hamburg: Rowohlt, 1986.
- GUDENSCHWAGER, W.: *Zur Kulturpolitik der CDU: 1945 bis 1952*. Berlin: Union Verlag Berlin (VOB), 1970.
- KLÍMA, M.: *Politické strany v moderních demokraciích*. Radix, Praha 2003.
- NICLAUB, K.: *Das Parteiensystem der Bundesrepublik Deutschland*. Paderborn: Verlag Ferdinand Schöningh, 2002.
- NOVÁK, M.: *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997.
- MÜLLER, H.: *Dějiny Německa*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995.
- OLZOG, G., LIESE, H.-J.: *Die politischen Parteien in Deutschland*. München: Olzog Verlag, 1999.
- PŠEJA, P.: *Stranický systém České republiky. Politické strany a jejich vývoj 1989-1998*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005.
- PŠEJA, P.: „Vývoj ODS a jejího postavení ve stranickém systému ČR“, in BALÍK, S. a kol.: *Občanská demokratická strana a česká politika: ODS v českém politickém systému v letech 1991-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006.

Programové zásady CDU „Svoboda v odpovědnosti“. Praha: Nadace Konrada Adenauera, 1996.

PÜTZ, H.: *Die Christliche Demokratische Union*. Bonn: Boldt Verlag Bonn, 1971.

SARTORI, G.: *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2005.

SCHÖNBOHM, W.: *CDU: Porträt einer Partei*. München: Günter Olzog Verlag München, 1979.

Svoboda a prosperita: volební program Občanské demokratické strany, místo neuvedeno, 1992.

WILLIAMS, CH.: *Adenauer: otec nového Německa*. Praha: Nakladatelství BB art, 2002.

<http://www.cdu.de>

<http://www.ods.cz>

<http://www.czso.cz>

<http://archiv.ods.cz>

<http://cs.wikipedia.org>

<http://de.wikipedia.org>

<http://img.blesk.cz>

<http://web.mvcr.cz>

<http://www.integrace.cz>

<http://www.mujspravodaj.cz>

<http://www.odsotrava.cz>

<http://www.volby.cz>